

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRKİYE’DE
KADIN İMGESİ: EV-İŞ DERGİSİ (1945-1952)

NURCAN KESKİN

2501130545

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. AYNUR SOYDAN ERDEMİR

İSTANBUL-2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : NURCAN KESKİN Numarası : 2501130545
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : KADIN ÇALIŞMALARI Danışmanı : DOÇ.DR.AYNUR SOYDAN ERDEMİR
Tez Savunma Tarihi : 01.06.2016 Saati : 13:00
Tez Başlığı : İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE'DE KADIN İMGESİ: EV-İŞ DERGİSİ İNCELEMESİ (1945-1952)

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DOÇ.DR.AYNUR SOYDAN ERDEMİR		KABUL
2- DOÇ.DR.SEVGİ UÇAN ÇUBUKÇU		KABUL
3- DOÇ.DR.İŞİL BAŞ		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF.DR.HATİCE KURTULUŞ		
2- DOÇ.DR.SAFİYE KIRANLAR		

ÖZ

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRKİYE’DE KADIN İMGESİ: EV-İŞ KADIN DERGİSİ (1945-1952)

NURCAN KESKİN

Bu çalışmada 1937 ‘de yayın hayatına başlayan Ev-İş Kadın Gazetesi’nin 1945-1952 yılları arasında yayınlanan sayılarında oluşturulmak istenen kadın imajı incelenmektedir. 1945’lerde değişen dünya koşullarının, Türkiye’yi de ön plana çıkaran değişimi, Türk toplumunda belirli bir hareketlilik yaratmıştır. Bu çalışmanın temel amacı söz konusu dönemde Ev-İş Kadın Gazetesinin kadın imgesini nasıl oluşturduğunu incelemek ve oluşturulmak istenen kadın imgesini analiz etmektir.

1945 yılında İkinci Dünya Savaşı sona ererken yerini Soğuk Savaş Dönemine bırakmıştır. Türkiye savaşa katılmamış fakat savaşın tüm sıkıntılarını yaşamıştır. İçte ekonomik sıkıntılar ve yıllardır süren tek parti yönetiminin hoşnutsuzluğu hüküm sürerken, 1946’da Demokrat Parti’nin kurulmasıyla çok partili hayata geçiş gerçekleşmiş, 1950 yılında Demokrat Parti’nin iktidarıyla yeni bir dönem başlamıştır. Bu çalışmada tüm bu değişimlerin yaşandığı 1945-1952 yılları arasında yayın hayatına devam eden Ev-İş Kadın Gazetesi’nin, kadın imgesini nasıl oluşturduğu, kadın kimliğini nasıl yansıttığı ve kadınlık rollerini nasıl tanımlandığı incelenmiştir. Aylık olarak çıkan gazetenin incelenen sayılarında içerik incelemesi yapılmış ve benzer konular bir başlık altında toplanmıştır. İnkılapların kaynağının ev olduğu fikrinin temel alındığı dergide, kadınlık imgesinin modern ev kadınlığı ve bilimsel annelik üzerinden kurulduğu, kadınlık rollerinin modern söylem dahilinde özel alan içinde tanımlandığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: annelik, ev kadını, özel alan, ev içi roller

ABSTRACT

THE NEW WOMAN IMAGE IN TURKEY AFTER SECOND WORLD WAR: EV-İŞ WOMAN MAGAZINE (1945-1952)

NURCAN KESKİN

In this study the image of women is aimed to study that is presented by issues published between 1945-1952 of Ev-İş Woman Magazine which started publishing in 1937. Changes that giving Turkey prominence as a result of changing world conditions in 1945 has created mobility in Turkey. The main aim of this study is to study how Ev-İş Magazine constructed women image and to analyse the image of woman that is aimed to form.

While the Second World War was ending, it left behind Cold War Period. Turkey didn't take part in war but it experienced all negative effects of the war. On the one hand, while the unsatisfaction of single party period and economic difficulties were continuing in the country; with the establishment of Democrat Party, multi party life started, a new period began with being ruling party of Democrat Party in 1950. In this study, how the image of woman is formed, how the woman identity is reflected and how the woman roles are described in Ev-İş are studied which went on publishing during the period that all these changes happened between 1945-1952. Content analysis is done in studied issues monthly Magazine Ev-İş and similar contents are described under one title. In Ev-İş Magazine, on the basis of thought that women is the basic of all reforms, the image of womanhood is explained in the context of modern housewife and scientific motherhood, women roles are expressed in the domestic domain within modern understanding.

Keywords: motherhood, housewife, domestic domain, domestic roles

ÖNSÖZ

Bu çalışmayla İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye’de kadınlık rolleri, kadın kimliği ve imgesi Ev-İş Kadın Dergisi aracılığıyla incelenmiştir. 1945 ve 1952 yılları arasındaki sayılar söz konusu dönem aralığında incelenmiştir. 174. ve 176. sayılar mevcut olmadığı için inceleme dışında kalmıştır. 1945-1952 yılları arasında Türkiye’de tek parti dönemi sona ermiş, çok partili hayata geçilmiş ve Demokrat Parti iktidar olmuştur. Türkiye’deki siyasi hareketlilik beraberinde yeni kadın imgesinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu çalışmada uzun süre yayın hayatına devam eden Ev-İş dergisinde oluşturulmak istenen kadın algısının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada içerik incelemesi yapılarak, benzer konular bir başlık altında toplanmıştır.

Ev-İş dergisinin tüm sayıları dergideki kadın imgesini anlamak adına birincil kaynak olarak taranmıştır. Söz konusu dönemde oluşturulmak istenen kadın algısına dair bilgiler edinilirken Kadın Eserleri Kütüphanesi’nden yararlanılmış ve kütüphanedeki feminist yazıma dair eserler ikincil kaynak olarak kullanılmıştır. Ayrıca dönemin siyasi, tarihi gelişmelerini inceleyen kitaplar 1945-1952 döneminin anlaşılmasında yardımcı olmuştur.

Tezimi hazırlamamda katkısı olan tez danışman hocam Doç. Doc. Aynur Soydan Erdemir’e yönlendirmesi ve katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Tez yazma sürecinde desteğini benden esirgemeyen, beni dinleyen ve her daim yanımda olan eşim Orhan Keskin’e ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANA HATLARIYLA EV-İŞ DERGİSİ

1.1. Kuruluş Amacı.....	10
1.2. Biçimsel ve Teknik Özellikler.....	13
1.3. Yönetim Kadrosu.....	15
1.3.1. Tahsin Demiray.....	15
1.3.2. Kemalettin Tuğcu.....	16
1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Genel Bir Analiz.....	17
1.4.1. İdeal Kadınlık Algısı.....	17
1.4.2. İdeal Erkeklik Algısı.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

EV-İŞ DERGİSİ'NDE ÖZEL ALAN

2.1. Evlilik Kurgusu.....	22
2.1.1. Evlilik Yolunda.....	23
2.1.2. Evlilik İçinde.....	33
2.1.3. Evliliğe İlişkin Öneriler: Hamdune Teyze.....	38
2.2. Ev Kadınlığı: " En Mukaddes Meslek ".....	42

2.3. Annelik: " En Büyük Şeref "	54
2.3.1. Ailenin öğretmeni: Çocuk Eğitimi.....	56
2.3.2. Ailenin Doktoru: Aile ve Çocuk Sağlığı.....	59
2.3.3. Ailenin Terzisi: Evde Biçki-Dikiş.....	63
2.3.4. Ailenin Mimarı: Ev Dekorasyonu.....	64
2.4. Erkek Bakış Açısından Kadınlık Halleri.....	66
2.4.1. Moda.....	66
2.4.2. Güzellik ve Süs.....	71
2.4.3. Görgü.....	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EV-İŞ DERGİSİ'NDE KAMUSAL ALAN

3.1. Kamusal Alanda kadının Sınırlı Varlığı.....	84
3.1.1. Terzilik ve Kadının meslekteki Yükselişi.....	87
3.1.2. Güzellik Yarışmaları.....	90
3.2. Aile Çocuk ve Okul.....	91
3.2.1. Okul Aile Birliği.....	91
3.2.2. Okulda Çocuk Eğitimi.....	95
3.2.3. Kimsesiz Çocukların Korunması.....	99
3.3. Kadın Eğitiminde Bir Model: Kız Enstitüleri.....	102
3.4. Kadın ve Temel Hukuk Bilgisi.....	106
3.5. Kültür ve Sanat.....	108
3.6. Magazin: Hollywood Dünyası.....	110
SONUÇ	116
KAYNAKÇA	126

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e	: Adı Geçen Eser
A.g.m.	:Adı geçen makale
Bkz.	: Bakınız
bs.	: Baskı
C	: Cilt
çev.	: Çeviren
der:	: Derleyen
ed.	: Editör
s.	: sayfa
S	:Sayı

GİRİŞ

Kaynağını İslam dininden alan Osmanlı Devleti'nde toplumsal hayat içerisinde örfi ve şer'i hukuk kuralları uygulanmaktaydı. Standart bir hukuk anlayışı yoktu. Hukuk sistemindeki bu ayrım uygulamada da kendini gösteriyordu. Kadın ve erkek eşit haklara sahip değildi. Haklar bakımından analık vazifesi ve çocuğa bakma görevi kadını özel hayatta dar bir alanda bırakmakta, kamuda da kadını görünmez kılmaktaydı. Kadın ancak eş, anne olarak ve ev içi rolleri içinde değer bulmaktaydı. Kadın toplumsal hayat içerisinde üretici ve aktif olmaktan soyutlanmış ve dolayısıyla toplumda da söz sahibi olmaktan uzak kalmıştı. Kılık kıyafet konusunda devletin müdahalesi söz konusuydu. Kadınların geceleri sokakta dolaşmaları yasalarla engellenmişti. Kadınların gideceği ve gezeceği yerler devlet kontrolü altındaydı. Nerelerden alışveriş yapacakları, hangi camilerde ibadet edecekleri, hangi araçlara binecekleri, araçların hangi bölümlerinde oturacaklarına kadar her şey devletin kontrolündeydi.¹ Bu sebeple kentsel mekan cinsiyete göre çok keskin bir biçimde ayrılıyordu. Tanzimat'a kadar kısıtlama ve yasaklar kadınların giyim kuşamında da kendini gösterdi.² Tesettür ev dışında kadınların bedenlerini örterken, toplumsal hayatla aralarında bir duvar oluşturmaktaydı. Yasalar, uygulamalar tüm boyutlarıyla kadını toplumun her alanında pasif, ikincil, erkeğe bağımlı ve önemsiz kılmaktaydı.

Avrupa'da modernleşme yolunda gerçekleşen yenilikler ve birçok alanda meydana gelen gelişmelerle birlikte Osmanlı Devleti'nde mevcut kurumların yapı ve işleyişleri de söz konusu değişimlerden etkilendi. Osmanlı Devleti'nde kapsamlı bir toplumsal değişmeye yol açan Tanzimat Fermanı'nı yeni tarihi dönemi başlattı. Batılılaşma bilinci devletin bütün alanlarında topyekün bir değişimi beraberinde getirdi. Cinsiyetler arası ilişkilerde ve toplumun çeşitli tabakalarında önemli gelişmeler yaşandı. Toplumsal hayatta gerçekleştirilen birtakım düzenlemeler, yaşam alanlarının düzenlenmesi Osmanlı'da kadınların yaşamında önemli değişikliklere neden oldu. Bu dönemde 1847 yılında Kölelik ve Cariyelik kaldırılmış, 1858 yılında da veraset

¹ Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi*, Metis Yayınları, 2. Basım, 1996, s. 227

² Namık Sinan Turan. "Modernleşmeyi Semboller Üzerinden Okumak: Son dönem Osmanlı Kadın Kıyafetinde Dönüşüm ve Toplumsal Tartışmalar." *Kadın Araştırmaları Dergisi* 12, 2013.

haklarında kız ve erkek çocukları eşit konuma getirilmiştir. Bunların yanı sıra kadının eğitilmesi gerektiği düşüncesi gündeme gelmiş ve bu amaçla da 1842’de ebelik kursları, 1858’de kız rüştiyeleri, 1870’de de kız öğretmen okulları açılmıştır³. Önceden sadece Sıbyan Mekteplerinde sınırlı olan kadının eğitimi devlet sayesinde daha geniş bir yelpazede uygulamaya konmuştur. Böylece Türk kadını, ev dışına çıkmaya başlamış, sosyal statüye sahip olmuş, ebelik ve öğretmenlik gibi ilk etapta elde ettiği mesleklerle kendini topluma faydalı hissetmeye başlamıştır. Kadınların belli bir kültür seviyesine ulaşması ve toplumsal yaşam içerisinde söz sahibi olması mümkün olmuştur.

Meşrutiyet Dönemiyle birlikte yaşanan değişim ve gelişim kendini büyük ölçüde hissettirmiş ve Meşrutiyet kadının önce giyim kuşamında, ev içindeki konumunda ve sonra ev dışında birtakım özgürlüklere kavuştuğu bir süreç haline gelmiştir. O döneme değin ancak aile bireylerinden bir erkek eşliğinde sokağa çıkabilen kadınlar⁴, bu dönemde eşleriyle birlikte sokağa çıkmaya, tiyatroya gitmeye başladılar. Toplum içerisinde daha fazla görünür hale geldiler. Eğitime, çalışma hayatına katılan kadınlar, modayı takip etti, dernekler kurdu, annelik rolünün dışında toplum içerisinde farklı kimlik rolleri ile daha görünür hale geldi. Özgürlük sorunun konuşulup tartışıldığı bu dönemde kadınlar yazın hayatına adım atarak dergi çıkardı.⁵ Kadınlar yazdıkları yazılarla toplumdaki modern rollerinin kabul edilmesini sağladı. Açığa çıkartılan kadınlık bilinci toplum içinde yeni bir farkındalık yarattı.

Daha köklü bir değişim I. Dünya Savaşı’nın patlak vermesiyle meydana geldi. Dünya’nın topyekün savaşa sürüklenmesi, Batı’da olduğu gibi Osmanlı’da da kadınların ekonomik hayata topluca ve hızlı bir şekilde girmesine zemin hazırladı. Bu dönemde Harbiye Nazırı Enver Paşa’nın girişimi ve eşi Naciye Sultan’ın desteğiyle kurulan Kadınları Çalıştırma Cemiyeti İslamiyyesi⁶, çeşitli atölyelerde askerlerin üniforma, çamaşır, kum torbası dikimi işlerinde çalışan kadınları organize etti⁷. Yine

³ Tezer taşkıran, *Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Kadın Hakları*, 1973, s.26-27

⁴ Zafer Toprak, *Türkiye’de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm(1908-1935)*, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s.251

⁵ Bernard Caporal, *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*, 1982, s. 141-149.

⁶ bkz; Toprak, a.g.y., s.5-10

⁷ Sina Akşin, *Kısa Türkiye Tarihi*, Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2007, s.109.

bu dönemde gıda ve silah fabrikalarında, imalathanelerde kadınlar görev almaya başladı, kamuda ve ekonomide kadın emeği daha görünürlük kazandı. PTT, Maliye Bakanlığı, yerel ve kamu yönetimleri, laboratuvarlar, kadınların erkeklerin savaşa gitmesiyle oluşan boşluğu doldurdıkları kamu alanlarından oldu⁸. Savaş sürecinde kadınlar öğrenim kurumlarında müdürlük ve müfettişlik gibi yönetici pozisyonlarda da görev aldı.

Cumhuriyet döneminde Atatürk devrimleri ile kadınların toplumsal hayattaki konumunda köklü değişiklikler meydana geldi. Çünkü Türk modernleşme projesinin önemli hedeflerinden biri kadının toplumdaki konumuydu. Kadının toplum içindeki statüsü toplumsal gelişmenin en önemli göstergelerinden birini oluşturduğu için dini buyruklar ve şer'i hukukun gölgesi altında görünmez olan kadın, baskıcı ve kısıtlayıcı toplum yapısından kurtularak özgürleşmeli, kamu hayatı içerisinde aktif üretken ve görünür olmalıydı⁹. Bu sebeple Cumhuriyet rejimi sosyal ve kültürel alanda yeni düzenlemelere giderken özellikle kadınların Batıdaki hemcinslerine benzemeleri için çaba göstermekteydi. Batı dünyasıyla ilişkiler güçlendirilmeye çalışılırken sosyal ve kültürel yakınlığın kurulmasına da çaba harcanmaktaydı.¹⁰ Bu bağlamda değişimlerin kalıcı olması için yasalarda bir takım değişiklikler yapıldı. Kadınların sosyal, siyasal, kültürel, hukuki ve eğitim haklarının düzenlendiği bu süreçte gerçek anlamda modern bir toplumu oluşturabilmek için ciddi atılımların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Modernleşme yolunda laik bir toplum ve düzen oluşturabilmek için dini uygulamalar kamudan ve devlet işlerinden çıkarıldı. Bu anlamda önce 3 Mart 1924 yılında Halifelik kaldırıldı; aynı gün Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nu çıkartıldı ve bütün okullar devlet denetimine alındı. 1924 yılında eğitim birliğinin esas alınması ve laik eğitim sistemi ile cinslerin birlikte eğitimi kabul edildi. Daha sonra, 1926 yılında İsviçre Medeni Kanunu esas alınarak hazırlanan Medeni Kanun kabul edildi. Sosyal hayatın düzenlenmesinde büyük etkisi olan yeni kanun ile kadının medeni hakları

⁸ Nermin Abadan Unat, *Türk Toplumunda Kadın*, Türk Sosyal Bilimler Derneğinin Yayınları, 1979, s.18

⁹ Ayça Gelgeç Bakacak, Cumhuriyet Dönemi Kadın İmgesi Üzerine Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 2009, S 44, s.628

¹⁰ Leyla Kırkpınar, Türkiye'de Toplumsal Değişme Sürecinde Kadın, *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*, 1998, s. 13-28.

garanti altına alındı ve Türk aile yapısı cinsiyet eşitliği ilkesi temelinde yeniden yapılandı¹¹. Medeni kanun ile çok eşliliğe son verilmiş, kadın ve erkeğe eşit boşanma hakkı ve çocukların velayet hakkı tanınmıştır. Bu gelişmeler kadınların da erkekler gibi her alanda söz sahibi olmaya başladıklarının somut göstergesidir.

Kadınlar, hukuki alanda sosyal alanda ve eğitim alanında haklarını elde etmişlerdi fakat siyasal hayatta söz sahibi değildiler. Cumhuriyet kurulmadan önce kadınlar siyasal alana çıkmak için mücadele ettiler. Türk kadınının siyasal hakları 1922 yılı sonlarında kadınlar tarafından savunulmaya başlandı¹². 15 Haziran 1923 tarihinde Nezihe Muhittin öncülüğünde yapılan kadın şurasında Kadınlar Halk Fırkası kuruldu. Bu tarihte henüz ne Cumhuriyet ilan edilmişti ne de Cumhuriyet Halk Fırkası kurulmuştu. Fırka, kadınların siyasi ve sosyal haklarını kazanmasını, Meclis kürsüsünde bu hakları savunmasını ve kadının statüsünü yükseltmeyi hedeflemekteydi. Fakat Kadın Fırkası'nın programı hükümet tarafından onaylanmadı.¹³ Siyasi haklarını henüz kazanmamış olan kadınların bir parti kurmasına izin verilmedi. Bunun üzerine Fırka'nın programı tümüyle değiştirildi ve Fırka, Türk Kadınları Birliği adıyla 7 Şubat 1924 tarihinde yeni bir derneğe dönüştürüldü.

Bu gelişmeleri 1930 yılında yerel, 1934 yılında ise genel seçimlerde kadınların oy kullanma hakkını elde etmesi izlemiştir. 1935 yılında yapılan genel seçimlerde 18 kadın parlamentoya girdi. Bu gelişme kadınların artık eşit yurttaş olarak görülmeye başladığının göstergesi niteliğindedir¹⁴. Kadınlar hem sosyal hayatta hem de siyasi yaşamda daha aktif hale gelmiş, kadınları baskı altında tutan zincirler de kırılmaya başlamıştır. Kadınlar; eğitimci, işçi ve erkekler gibi ulusun aktörleri olarak kamuda ve toplumsal hayatta daha fazla yer almaya başlamışlar. Bu açıdan modernleşmenin kadının kamudaki üretkenliğini desteklediğini anlıyoruz.

Bütün bu gelişmeler doğrultusunda Türk kadını çok kısa bir zaman içinde çalışma alanlarının her dalında başarı ile görev yapabilme durumuna gelmiş ve pek

¹¹ Zerrin Ediz, *Kadınların Tarihine Giriş*, Adım Yayıncılık, 1995, s.142-143

¹² Yaprak Zihnioğlu, *Kadınsız İnkılap*, Nezihe Muhittin, Kadınlar Halk Fırkası, Kadın Birliği, İstanbul: Metis Yayınları, 2003. s.119-127

¹³ A.g.e

¹⁴ Şirin Tekeli, Türkiye'de Kadının Siyasal Hayattaki Yeri, Nermin Abadan-Unat (der.), *Türk Toplumunda Kadın*, Türk Sosyal Bilimler Dergi Yayını, İstanbul, 1982, s. 375-397.

çok Avrupa ülkesinde bile yasal ve yasa dışı olarak uygulanan ücret farklılıklarından uzak olarak emeğinin karşılığını alabilmiştir.¹⁵

Bu yeni anlayış, yeni bir kadın kimliği oluşturulurken kadının asli görevinin özel alan olduğunu da hatırlatmış ve bu alandaki rollerini de yerine getirmesi ve kendini yetiştirmesini, modern kadınlık bilgileri ile hedeflemiştir¹⁶. Bu bağlamda modernleşme kapsamında annelik rolü yeniden üretilmiştir. Anne olarak kadın aynı zamanda eğitimcilik rolü ile donatılmıştır.

Bu durum Atatürk tarafından açıkça ifade edilmektedir:

*“Kadının en kıymetli vazifesi analıktır. İlk terbiye verilen yerin ana kucağı olduğu düşünülürse, bu vazifenin önemi layıkıyla anlaşılır. Milletimiz kuvvetli bir millet olmaya azmetmiştir. Bugünün ihtiyaçlarından biri de kadınlarımızın her hususta yükselmelerini sağlamaktır. Bundan dolayı, kadınlarımızda alim ve fen bilgini olacaklar ve erkeklerin geçtikleri bütün öğrenim derecelerinden geçeceklerdir. Sonra kadınlar, sosyal hayata erkeklerle beraber yürüyerek birbirinin yardımcısı olacaklardır”.*¹⁷

Böylece anneliğe de yeni bir tanım getirilerek, anneler bilgisiz ve geleneksel ezilmiş kadın imgesinin tam karşısında konumlandırılmaya başlandı: Genç Cumhuriyete yeni nesiller yetiştirecek eğitimli modern anne/yurttaş. Böylece kadınlar milletin onuru ve saygınlığın simgesi haline geldiler. Kadının annelik görevinin önemi çocuk yetiştirmesinden kaynaklandığı için kadının kendini ilim ve fen ile donatması gerektiği vurgulandı. Cumhuriyetin yeni aydınlık bir nesle ihtiyaç duyması kadınların bilimden en iyi şekilde yararlanmalarına ve bu değerleri çocuklarına en iyi şekilde aktarmalarına dair ihtiyacı arttırdı. Bu sebeple modernleşme kapsamındaki yeni kadın kimliğinde ev içi eğitim göz ardı edilmedi. Tüm bu bulgular kadınların kamusal alana dahil olmakla birlikte geleneksel alanda da aile içi ilişkilere önem verecek biçimde işlev üstlenmeleri gerektiğini göstermektedir. Kadınlar geleneksel görev ve

¹⁵ Emel Doğramacı, *Türkiye’de Kadının Dünü ve Bugünü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1989, s.136

¹⁶ Yeşim Arat, Türkiye’de Modernleşme Projesi ve Kadınlar, *Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik*, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998, s. 82-91.

¹⁷ Tezer Taşkıran, *Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Kadın Hakları*, Başbakanlık Basımevi, 1973, s.83

sorumluluklarını yerine getirirken, ev dışında da hareket edebilmeli, çalışabilmeliydiler.

Kadınların Osmanlı Döneminde Tanzimat'la birlikte başlayan değişiminin ve dönüşümünün en iyi göstergelerinden biri kadın dergileridir. Osmanlı'da kadınların kendilerini ifade etmesine, tanıtmasına, eylem ve taleplerini belirtmesine ilk kez gazetelerde, özellikle de kadın dergilerinde rastlamak mümkündür Kadın dergileri kadınların seslerini duyurabilmeleri ve kadın hareketliliğini dile getirmesi açısından demokratikleşmenin önemli bir göstergesidir. Genel olarak kadına ve kadınların hayatlarına, sorunlarına ayna tutarak yazılı basında da farkındalık yaratmayı başarmışlardır.¹⁸ Kadınların sesini duyurmaları açısından demokratik bir işlev de üstlenmişlerdir.

Siyasal ve toplumsal gelişmelere paralel olarak değişime uğrayan kadın dergileri Cumhuriyet döneminde modernleşme projesi bağlamında yeni kadın kimliğinin inşasında ve yeni kadın imajının yaratılmasında da oldukça etkili olmuştur. Kadını kamu alanına dâhil eden yeni rejim, kadının çalışmasının yanında bir diğer önemli görevinin annelik olduğunu vurgulamış, özel alandaki rollerini de yerine getirmesini sağlamayı amaçlamıştır. Türk kadını çok işlevli, iş hayatından toplumsal hayata, aile hayatından fikir hayatına kadar çok çeşitli alanda faal bir birey haline gelmiştir. İşte bu çok yönlülük 1930'lardan itibaren kadın dergiciliğinin ana temasını belirlese de, dönemin kadın dergilerinde asıl ağırlık kadının analığı ve ev işlerindedir.¹⁹ Çalışan kadın imajının ev kadınlığı statüsüne aykırı olacak şekilde yerine getirilmesinin istenmediği, kadının ana ve eş olarak görevlerini yerine getirmesinin birincil öncelikte olduğu dönemin dergilerinde vurgulanmıştır. Dergilerde yer alan yazılar genel olarak çocuk eğitimi, evlilik, çocuk bakımı ve sağlığı, moda gibi daha çok kadınların ilgi ve görev alanlarına giren öğretici, eğitici konulardan oluşmuştur. Bu açıdan dergilerin işlevsel olduğu söylenebilir. Kadınların değişimlere ayak uydurabilmeleri, gelişmelerden haberdar olabilmeleri ve ideal kadın imajına sahip olmaları açısından kadın dergileri önemli bir rol üstlenmiştir.

¹⁸ Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi*, Metis Yayınları, 2. Basım, 1996, s. 406

¹⁹ Aynur İlyasoğlu, Deniz İnel, "Kadın Dergilerinin Evrimi" *Türkiye'de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984)*, İstanbul, 1984, s.163-184

Genel olarak, Erken Cumhuriyet döneminde, modernleşme projesinin gelişim aşamaları ve toplumsal koşullar göz önüne alınarak uygun koşullar sağlandığında kadınlar birtakım haklar elde etmiştir. Yaratılmak istenen yeni kadın imajında, kadına hem kamusal alanda hem sosyal alanda hem de özel alanda farklı roller biçilmiştir. Bir tarafta toplumsal alanın her boyutunda çağdaş kadını simgeleyecek, diğer tarafta ise aile içerisinde donanımlı ve bilgili bir anne olduğunu unutmayacaktır. Bu anlamda Batı tarzı yaşam biçimi benimsenmeye başlanmıştır. Arat, yuva kurma sürecinde “düzen”, “disiplin” ve “rasyonellik” getiren Batı tarzı ev-kadınlığının da modernleşmenin parçası olduğunu belirtir.²⁰ Bu doğrultuda Kız Enstitüleri ve daha sonra açılan Akşam Kız Sanat Okulları bu Batılı ev-kadınını yaratmayı amaçlamış araçlar olarak modernleşmeyi sağlayacaklardır.

Tek parti döneminde kadın modernleşmesi yönündeki politikalar devam etmiştir. Bu dönemde oluşturulmak istenilen ideal kadın imgesi dergiler aracılığıyla resmedilir. Özellikle 1940'lı yıllarda dergilerde kadınlara yönelik yazılara ağırlık verilmeye başlanır. Bu dergilerde kadın fotoğrafları o döneme göre cesur bir biçimde yayınlanır. Söz konusu dönemde ünlü artistler, aşkları, hayatları, kıyafetleri, yaşam tarzları dergi sayfalarını süslemeye başlar.²¹

1945 yılı İkinci Dünya Savaşı'nın sonlandığı ve sonuçlarının hissedilmeye başlandığı yeni bir dönemin başlangıcı olur. 2. Dünya savaşı sonrası kurulan Doğu-Batı eksenli yenedünya düzeninde Sovyet tehditinin etkisiyle Türkiye Batı'ya yaklaşmaya başlar. Batının artık Amerika anlamına geldiği bu yeni dönemde Amerika'nın etkileri yavaş yavaş Türkiye'de hissedilmeye başlanır.²²

İç politikada ise 1946'da Demokrat Parti kurulmuş, çok partili hayata geçiş sağlanmıştır. Çok partili hayata geçiş dönemi siyasal iktidarın toplumu batının yeni düzenine göre belirlemeye çalıştığı bir dönem olur. Bu süreçte kadının toplumsal

²⁰ Yeşim Arat, “Türkiye’de Modernleşme Projesi ve Kadınlar”, Sibel Bozdoğan ve Reşat Kasaba (ed.), *Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998, 82-98

²¹ Ufuk Özdemir, “Türkiye’de Kadın Kıyafetinde Modernleşme Süreci ve Medyanın Etkisi.” *Köprü*, S 84, 2003, s. 3-17.

²² Baskın Oran, “1945-1960: Batı Bloku Ekseninde Türkiye”, *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından bugüne olgular, belgeler, yorumlar*. C I, İletişim, 2002.

konumu batıdaki değişimlere paralel olarak yeniden şekillenir. Kemalist modernizasyon projesi uygulamalarından ve devrimci politikalardan uzaklaşılır. Siyasal yapının toplumsal yapıyı yeniden belirlemeye çalıştığı bu süreçte, kadın özel alana, eve kapanır ve pasifleşir. 1950 yılında Demokrat Parti İktidarı ile Batı'ya özellikle de Amerika'ya açılan Türkiye'de dergicilik bu açılamdan etkilenir ve Amerikan tipi magazin dergiciliği etkin olmaya başlar. *Life Look* ve benzeri dergilerden etkilenen dergi yayımcıları ailenin hemen bütün bireylerin yönelik sayfalarında çok çeşitli konulara yer veren eğlendirici yurt ve dünyadan belirli ölçülerde ve özellikle ünlülerin yaşamlarına ilişkin haberleri veren magazin dergilerine ağırlık verirler.²³ Özellikle 1948 yılında Marshall yardımından sonra Amerikan hayat tarzı magazin basını yoluyla yayılmaya başlar. Erken Cumhuriyet dönemi kadın dergilerinde görülen meslek sahibi olarak yeni bir toplumsal işleve sahip kadın imgesi, ilerleyen dönemin dergilerinde kadının kamusal alandaki görünürlüğü geri planda tutmuş, ev kadınlığı ve güzellik konularıyla ilgili olduğu varsayılan bir biçime dönüşmüştür.

Kemalizmin, Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte ve tek partili siyasi dönem boyunca da yaratmaya çalıştığı çağdaş kadın kimliği, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı kadınında başlayan değişimlere paralel olarak değişikliğe uğramış ve farklı bir yön izlemiştir. Amerikan yaşam tarzı çekici olmaya başlarken özellikle bu yaşantının gösteri dünyası, örneğin moda, sinema unsurları Türkiye'de etkili olmuştur. Bunun sonucunda Türkiye'de kadınları etkileyen Amerikalı kadınlar, daha çok bu gösteri dünyasının kadınları olmaya başlamıştır.²⁴

Dünyada, İkinci Dünya Savaşı kadınların özel alana geri dönüşünün işareti oldu. Bu dönemde kadınların evde kalması için baskılar yarattı. Ülkeler nüfus artışını ciddi bir sorun olarak gördükleri için kadınların anne olmaları yönünde fikir birliğine varıldı. Çocuklar bir sonraki kuşağın ulusal yapılanmasında anahtar olarak görüldükleri için kadınların eve dönmelerinin bir vatandaşlık görevi olduğu hatırlatıldı tıpkı birkaç sene önce iş gücüne katılmalarının da görevleri olduğu gibi. Bu

²³ Aynur İlyasoğlu, Deniz İnsel, “ Kadın Dergilerinin Evrimi” *Türkiye’de Dergiler Ansiklopediler (1849–1984)*, İstanbul, 1984, s.163-184

²⁴ Aytunç Altındal, *Türkiye’de Kadın*, Havass Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1977, s.180

doğrultuda çocuk büyütme daha ciddi bir mesele olarak ele alındı ve tıbbi bir uzmanlık haline geldi. Özel alana geri dönüşle birlikte kadınlar erkeklerin ve ailenin hizmetinde özel bir rolü yerine getiren kişiler olarak görüldü. Modernlik anlayışı çerçevesinde süslenen, bilim tarafından onaylanan, filmlerde, gazetelerde, dergilerde ve reklamlarda tanıtılan ev kadını ve anne modeli kabul gördü. Kadınların cinselliği kabul edilmekle birlikte, buna uygun ifade yerinin evlilik olduğu savunuldu. Yeni dönemde kadınlar, ince film yıldızlarının, modellerin ve güzellik kraliçelerinin güzellik ideallerine ulaşma çabası içine girdi.²⁵ Dolayısıyla 1945 sonrası ev içindeki kadınlık rollerinin kutsallaştırıldığı bir döneme tanıklık etti. Dünyada kadın rolünde ve kadınlık algısında olan değişim Türkiye’deki kadın imajını da etkiledi. Söz konusu değişim kendini kadın dergiciliğinde hissettirdi.

Bu çalışmanın temel amacı, 1937 yılında yayın hayatına başlayan Ev-İş dergisinin Ocak 1945- Nisan 1952 tarihleri arasında yayınlanmış sayılarının genel bir analizini yaparak, dergi aracılığıyla oluşturulmak istenen kadın imgesini yansıtmaktır. 1945’te İkinci Dünya Savaşının sona ermesiyle dünyada soğuk savaş döneminin başladığı 1945-1950 dönemi ise Türkiye’de çok partili demokratik düzene geçişin gerçekleştiği süreçtir. 1950’de Demokrat Parti iktidar olmuştur. Dünyada dengelerin değişime uğradığı, Türkiye’de ise siyasal hareketliliğin ve yeniliklerin yaşandığı bu dönemde kadınlık imgesi de değişime uğramıştır. Dolayısıyla bu çalışmada, söz konusu dönemde Ev-İş dergisinde “kadınlık” söyleminin nasıl oluşturulduğu, kadın kimliğinin nasıl yeniden tanımlandığı anlaşılmaya çalışılacaktır.

İnceleme yapılırken kadınların hangi konular içinde ele alındığı tespit edilmiş, benzer konular bir başlık altında toplanmıştır. Dergide yer alan yazılardaki anne, eş, ev kadını gibi imgeler belirlenmeye çalışılarak, derginin oluşturmaya çalıştığı davranış kalıpları ve toplumsal cinsiyet rolleri tespit edilmiş, öte yandan, derginin, dönem itibarıyla oluşturmaya çalışılan kadın kimliğine katkısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

²⁵ Georges Duby, Michello Perrot, *Kadınların Tarihi V: Yirminci Yüzyılda Kültürel Bir Kimliğe Doğru*, İş Bankası Yayınları, s.14

BİRİNCİ BÖLÜM

ANA HATLARIYLA EV-İŞ DERGİSİ

1.1. Kuruluş Amacı

Ev-İş El işleri ve Kadın gazetesi 15 Nisan 1937 yılında yayın hayatına başlamıştır. Derginin sahibi ve umumi neşriyat müdürü, Türkiye Yayınevi'nin de sahibi olan Tahsin Demiray'dır. Tahsin Demiray, derginin yayın amacını şu cümlelerle açıklamaktadır.

“ Cumhuriyetçi, milliyetçi, inkılapçı, halkçı, devletçi, layık bir rejim meydana getirdik. Tarihin kaydettiği müstesna bir devrimle meydan gelen bu rejim yeni Türk İctimai Heyetinin bugünkü ve yarınki formu ve onun hayatının garantisidir. Bu böyle olduğu gibi rejimin garantisi, asıl dayanağı ve onu sağa sola kaymaktan koruyacak ta ictimai heyetin ta kendisidir. Rejim Heyeti içtimaiyeye, heyeti içtimaiye rejime dayandıkça ve yekdiğerinin garantisi oldukça da bugün kadar, gelecekler de emniyet altındadır. Bu açık hakikat gönül rahatlığı verecek mahiyette olmakla beraber akla yeni bir soru daha gelmiyor değil... O soru da şudur: Acaba birbirine dayanan bu iki varlık hep beraber neye dayanıyor? Bunlar birbirini garanti ediyorlar. Acaba bunların topuna birden bir garanti yok mudur? Bugünkü müterakki, milliyetçi, inkılapçı, halkçı, devletçi ve laik vasıflara varan Cumhuriyetimiz kurulduğu günden beri daimi oluşun hızı içinde bunu kendi kendime sormuş ve ancak on yıla varan bir araştırmadan sonra bunun karşılığını kendim bulabilmişim. Bu (EV) di. Inkılapların bütün bariz vasıfleriyle Cumhuriyetin ve Türk heyeti içtimaiyesinin bariz dayanağı Ev'dir ve ev olmakta devam edecektir.”²⁶

Dergi, Cumhuriyet Devrimlerini benimsemiş ve bunlara uygun yayın politikası ile yayın hayatına atılmıştır. Derginin birinci sayısındaki ilk çıkış yazısıyla Tahsin Demiray; Cumhuriyetçi, inkılapçı, halkçı, devletçi laik bir rejim meydana getirildiğini belirtmektedir. Bu devrimle oluşturulan yeni Türk toplumsal yapısı rejimin, rejim de toplumsal yapının garantisidir. Fakat her ikisinin de temel bir dayanak noktası olması gerektiğini belirten Demiray, bu noktanın ev olduğunu vurgulamaktadır. Rejimin evden başlatılmadığını bu sebeple eve inmek ve inkılapların hakiki dayanağı olan evi

²⁶ *Cumhuriyet Dönemi Kadın Dergileri*, 2011 Ajandası, s.9

zamanın ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlemek gerektiğini belirtmektedir. Orta sınıf kadına hitap eden dergi, kadınlara şu şekilde seslenmektedir: “*Dünyayı saran hadiseler arasında yokluklarla pahalılıklarla sarsılarak daha ilk sayısından beri sadece yuva hizmeti, memleket hizmeti devi ile ortaya atılmış olan Ev-İş’in hayatı, varlığı, istinatgahı sizsiniz*”.²⁷ Başka bir yazıda derginin amacı şöyle açıklanmaktadır: “*Ev-İş, Türk Kadınlığının ev bilgileri, ev ve el işleri olmakla beraber onun muhtaç olduğu diğerk mühim bilgilere de yer ayırmıştır. Memleketimiz esaslı zl bir kadın gazetesini çıkıncaya kadar bu vazifesini büsbütün ihmali doğru görülmemiş ve en tanınmış doktorlarımızı profesörlerimiz, kalem adamlarımız Ev-İş’e yazmaya karar vermişlerdir.*” Dolayısıyla dergide kadınlık rolleri yeniden üretilmiştir. Kadın ev içinde yeniden tanımlanmıştır. Dergiye göre Türk Kadını bakımlı ve güzeldir. Spora vakit ayıran ve aynı zamanda ev kadınlığına, anneliğeb bağlı mkemmek bir kadındır. Dergi kadınların üretici olmaları gerektiğini üzerinde durmuş ve kadınlar bu konuda zendirilmemiştir. Bu ilkeler çerçevesinde Ev-İş; rg, yemek, dikiş, ocuk bakımı, ev kadınlığı, moda, sağlık, görgü kuralları güzellik tavsiyelerine kadar birçok konuda kadınları bilgilendirme yoluna gitmiştir. Amaç Türk Kadını’nı kendisi ve evle ilgili her türlü hususta bilinçlendirmektir.

Kadını mkemmek olması yolunda bilgilendiren, direktifler veren Ev-İş kadın dergisi, özellikle eş-anne-ev kadını olarak geleneksel rolleri tanımlayan fakat bunu tanımlarken bilimsel verileri ön planda tutmayı tercih eden bir anlayışın ürünüdür. Dergide yer alan yazılarda İngiltere ve Amerika’nın etkileri görülmektedir. İncelemenin yapıldığı İkinci Dünya Savaşı sonrası 1945-1952 yılları arasındaki süreç kadınların özel alana geri dönüşünün gerekleştiğiki bir dönem olmuştur. Bir sonraki kuşağın çocukları ulusun yeniden yapılanmasında anahtar ilan edildiğiki için, kadınlara eve dönmelerinin yurttaşlık görevleri olduğu bu dönemde hatırlatılmıştır. Kadınlar profesyonel yuva yapıcılar olarak görülmüş, ocuk bakmak profesyonel bir iş olarak algılanmıştır.²⁸ Ev-İş Dergisinin kadına, eş-anne-ev kadını olarak izdiğiki imaj bu anlamda dünyadaki emsallerinden etkilenmiştir. Bu bakımdan dergideki yazı ve makaleler kadınları, kendilerine biçilen rolleri en iyi şekilde gerçekleştirebilmeleri,

²⁷ “1946 Yılına Girenken”, *Ev-İş*, 1946, 105:3

²⁸ Georges Duby, Michello Perrot, *Kadınlarm Tarihi V: Yirminci Yüzyılda Kültürel Bir Kimliğe Doğru*, İş Bankası Yayınları, s.14

ideal eş, anne, ev kadını olmaları için bilgilendirmektedir. Dolayısıyla dergi kadını özel alanda yeniden tanımlama yoluna gitmiştir.

Dergideki kamusal ve özel alan arasındaki ayrım, özel alanın yurttaşlık haklarından çok akrabalık tarafından yönetilmesi ve çoğu durumda da kadınlık durumunun hala ataerkil yasa içinde düzenlenmiş olması,²⁹ kadınların belli işlevsel rolleri olduğuna dair geleneksel anlayışı doğrulamaktadır. Bu noktada Ev-İş'in kadınların birincil rollerinin ev olduğunu belirtmesi, modernleşme bağlamında yeni bir soluk ve anlayış getirmediğini göstermektedir.

Dergi'nin kadınlık rollerine ilişkin yeni bir anlayış oluşturmadığı kadınlığın esasen ev üzerinden tanımlanması ve yeniden üretilmesinden anlaşılmaktadır. Dergide Ev, kadın öznelliğinin oluşturulduğu alan olarak sunulmaktadır. Cinsiyetler arasındaki ilişki ev içi alan, ev dışı alan olarak tanımlanmakta; özel alanda kadının doğası gereği sahip olduğuna inanılan rollerini gerçekleştirmesi beklenmektedir. Bu bağlamda ev, kadınlık kimliğinin özünü oluşturmaktadır. Kadın kendisine ev içinde atfedilen annelik, ev kadınlığı, ideal eş görevlerini özel alanında gerçekleştirebildiği oranda kadınlık kimliğini tamamlamış olacaktır. Bu noktada kadının erkek egemen anlayışa dayanan geleneksel yapı çerçevesinde kadınlık ve annelik rolleriyle sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır.

Dergi kadınların kimliklerini tam anlamıyla gerçekleştirebilmeleri için kadınları ev içi alanda mükemmel kılacak birçok konuda bilgilendirmektedir. Bu sebeple moda, güzellik, yemek, dikiş-nakış ve görgü kuralları dergide önemli yer tutar. Sayfalarca yer verilen güzel ve yabancı modellerin giydiği farklı kıyafetler kadınları bir süs olarak temsil etmektedir. Bu elbiselerin, pahalılığı, dergilerin kentli/burjuva/orta-üst sınıf kadına hitap ettiğini göstermektedir. Ünlü modacıların son moda tasarımlarını bu dergiler aracılığıyla takip etmek mümkündür. Dünyaca ünlü modacıların da yer aldığı dergide sayfa sayfa gece elbiseleri ve tuvaletler; balolarda, partilerde, kokteyllerde giymek için beklemektedir. Tül, dantel, ipek, saten gibi lüks kumaşlarla yapılan bu elbiselerde Hollywood etkileri görülmektedir. Aynı zamanda bu kıyafetler lüks yaşam biçiminin reklamını da yapmaktadır. Kadınlara bu şekilde

²⁹ Josephine Donovan, *Feminist Teori*, İletişim, 2013, s.352

modern kıyafetler giymeleri gerektiği ve yabancı moda basınındaki gelişmelerin takip edilmesi gerektiği mesajı verilmektedir.

Kaliteli bir baskı ve kağıt kullanıldığı görülen dergide kapaklar ve içindeki bazı sayfalarda çok renkli resimler kullanılmıştır. Uzun süreli yayın yapan dergi 1952 Nisan ayında son sayısını yayınlamıştır. Ev-İş Dergisi yayın hayatından ayrılmasını şu cümlelerle ifade etmektedir:

“İşine bir imanla başladı ve bu imandan bir zerre kaybetmeden vazifesini sona erdirdi. Şimdi yerini zaman uygun bir zihniyete, yeni iş ve genç arkadaşı Kadın Dünyası’na terk ediyor. Bir Kuran gibi başladı ve bir Kuran gibi bitti. ...On beş yılki düşünce ile bugünkü düşünce arasında çok büyük bir fark vardır. Tam bir nesil farkı. Düşünceler değişti, yaşam tarzı değişti, telakkiler değişti, her şey değişti. Değişmeyen Ev-İş’tir. Bu böylede devam edebilirdi fakat Türkiye Yayınevi kadın sahasında pasif kalamaz. Yeni nesli de okurları arasına almak onun vazifesidir.”³⁰

1.2. Biçimsel Ve Teknik Özellikler

Ev-İş Dergisi incelemesi 93. Sayı ile başlayıp Ev-İş’in son sayısı olan 180. sayıyla son bulmuştur. İncelemeye 1945 yılı Ocak ayında yayınlanan 93. Sayı ile başlanılmasının sebebi İkinci Dünya Savaşı’nın sonuna yaklaşıldığı yeni bir dönemin başlangıcı olmasıdır. 1945 yılı itibarıyla Almanya’nın İkinci Dünya Savaşı’ndan yenilgi ile ayrılacağı açıkça ortaya çıkmış ve savaşın sonu görünür hale gelmiştir. 1945 yılı Eylül ayı ile birlikte savaş sona ermiş ve dünya savaş sonrası yeni bir döneme girmiştir. Dünyada meydana gelen gelişmeler Türkiye’nin iç politikasını da etkilemiştir. Bu sebeple İkinci Dünya Savaşı ertesinde Türkiye’de yaşanan değişimler doğrultusunda dergide kadın imgesinin nasıl kurgulandığı incelenmek istenmiştir.

174. ve 176. sayılar mevcut olmadığı için çalışmaya dahil edilememiştir. İncelenen sayılarda yer alan bölümler süreklilik göstermemektedir. Bölümler değişmesine rağmen, derginin özünü oluşturan ev ve kadın meselelerinden uzaklaşmamıştır. Zaman içinde dergide dini ifadelerle yer vermeye başlandığı tespit edilmiştir. “Cenab-ı hak, Allah, Kuran,” gibi söylemlerin sıkça kullanıldığı, bir konu hakkında bilgi verilirken dini uygulamalara gönderme yapıldığı görülmektedir.

³⁰ “Kadın Dünyası”, *Ev-İş*, 1952, 180: 3

Örneğin ev işleriyle ilgili bilgi verilen bir yazıda “*Sabah uyanınca ilk iş besmele çekmek ve sağ tarafın üstüne doğru dönerek doğrulmak ve kalkıp giyinmektir*”³¹ denilmektedir. Ev-İş’in aslında Batılı dünya görüşünü temsil etmekle birlikte, Türkiye’nin gündeminden fazla etkilendiği de anlaşılmaktadır. Toplumdaki dini duyguların ayaklandığı bir dönemde, söz konusu hareketliliğin dergiye bu şekilde yansıdığı ifade edilebilir.

Derginin yazar kadrosunda Kemalettin Tuğcu, Süleyman Alpata, Nuri Sami Koral, Vedat Yonca, Melek Bal, Salime Sağman, Nejade Suntekin, Yasemin, Zeki Tükel, Nezahat Onat, Cenap Derviş, Vecdi Bingöl, Feriha Birgin, İ. Hakkı Kutbay, Dr. Şemsi Mutver, Ekrem M. Yeğen, Rezan Özkonuk, Fatma Gül bulunmaktadır.

1937 yılında yayına başlayan derginin Yazı işleri müdürü Hulki Ekler’dir. 1941 yılı Ekim ayı ile birlikte Kemalettin Tuğcu bu görevi alır.

Derginin 1937’deki fiyatı 15 kuruştur. Yıllık aboneliği ise 180 liradır. 1941 yılının nisan ayına kadar her ayın beşinde çıkan Ev-İş, bu tarihten sonra her ayın birinde yayınlanır. Her on iki sayıda dergi cilt haline getirilir. 1952 yılı nisan ayına kadar yayınına başarıyla devam ettiren dergi 15 ciltte toplanmıştır.

Sürelili olarak çıkarılan derginin fiyatı 1941 yılı nisan ayıyla birlikte 20 kuruşa çıkar. Dergide bu fiyat artışının sebebi şöyle ifade edilmektedir:

“ 5. Cildimize başlarken Ev-İş’in son zamanlarda 20 sayfaya kadar inmiş olan metin sayfalarını da ayrıca buna eklemek suretiyle mecmuamıza eski zengin münderacatını iadeye karar verdik. Bu suretle Ev-İş eski dolgun müderecatına kavuşurken yüzde yüz artmış olan ağır masraflarını kısmen karşılayabilmek için fiyatı 20 kuruş yapmak mecburiyetinde kaldık. Bu mecburiyeti okuyucularımızın takdir edeceklerinden ve Ev-İş’lerini canlı bir halde tutacak böyle bir tedbiri iyi şekilde karşılayacaklarından eminiz.”³²

Derginin savaş döneminin ekonomik sıkıntılarından etkilendiği ve bu durumun derginin kalitesine ve sayfa sayısına yansıdığı görülmektedir. Zaten Ev-İş harp durumunun derginin yayın hayatını olumsuz etkilediğini kabul etmektedir ve bu durumu şöyle ifade etmektedir:

³¹ Dilara Nergishan Koçer, *Demokrat Parti Döneminde Kadın: 1950-1960 Yılları Arası Kadın Dergilerinde Kadın İmajı*, Doktora Tezi, s.119

³² *Ev-İş*, 1941, 5: 3

“Ev-İş bu büyük alakayı kendi değeri ve cazibesiyle çevresinde topladığını iddia etmiyor. Ev-İş harpten evvelki sayılarına nazaren cazibesinden bilhassa bol sayfa ve iyi baskı bakımından çok şeyler de kaybetmiş olduğunu üzüntü ile itiraf ediyor”³³.

1945 yılında fiyatı 25 kuruştur. Yıllık aboneliği 300 liradır. Ecnebler için yıllık abonelik 450 liradır. 1947 yılında fiyatı 35 kuruşa çıkar. Yıllık abonelik 420, ecnebler için 600 olarak belirlenir. Fiyat artışının gerekçesi şu sözlerle ifade edilir: *“Aşağı yukarı yedi yıldan beri gittikçe yükselen kağıt fiyatı, mürekkep işçilik fiyatı ortalama altı yedi misline çıktığı halde Ev-İş’in fiyatını değiştirmemeye çalıştık. Fakat nihayet bu madde meselesidir. Hesap meselesidir.”³⁴*

1949 yılı Mayıs sayısında derginin fiyatı 50 kuruşa çıkmıştır. Yıllık aboneliği 600 lira olarak yeniden belirlenen derginin ecnebler için abonelik bu fiyatın iki katıdır.

1.3. Yönetim Kadrosu

1.3.1. Tahsin Demiray

Tahsin Demiray, cumhuriyetin ilk ve önemli yayıncılarından biriydi. 1903 yılında İstanbul’da dünyaya geldi. 1919 yılında Kadıköy Sultanisi’ni bitirdikten sonra Milli Mücadele’ye katıldı. 1923 yılında İstanbul Muallim Mektebi’ni bitirdi. Darülfünun’un Fen Fakültesi’nde yüksek öğrenim görmeye başladı; bir yandan da Bolu Lisesi ilk kısmında öğretmenlik yaptı. Öğretmenlik yıllarında yayıncılıkla da ilgilendi; 1923 yılında Yeni Yol mecmuasını, 1925’te Resimli Mecmua’yı kurdu. Cumhuriyet’in kuruluşundan sonra faaliyete geçen ilk yayınevlerinden birisi olan Türkiye Yayınevi’ni kurdu, daha sonra basımevi işine girdi. Harf Devrimi’nin ardından yeni alfabeyi yayınlama imtiyazını aldı. Ülkede çocuk dergiciliğinin gelişmesinde etkili oldu. Demiray; Yavru Türk, Çocuk Haftası çocuk dergileri, Ev İş,

³³ “Ev-İş 9. Yılına Girerken”, *Ev-İş*, 1945, 97: 3

³⁴ “Ev-İş 35 kuruş”, *Ev-İş*, 1947, 118: 3

Yıldız, El İşleri, 1001 Roman, Hafta gibi kadın ve aktüalite dergilerinin yayıncılığını yaptı³⁵.

Tahsin Demiray'ın 1945 öncesine ait toplum sorunlarına ilişkin herhangi bir çalışması olmamıştır. Ancak o yıllarda belli faaliyetler içindedir. Bunlar Eminönü Halkevi ya da Mualimler Birliği içinde sürdürdüğü pratik ağırlıklı çalışmalardır. Mualimler Birliği faaliyetleri daha çok tek parti döneminin uygulamalarına alternatif tavrı geliştirmek şeklindedir. Eğitim meseleleriyle de yakından ilgilenmiştir. “Türkiye nasıl kurtarılabilir” sorusuna ilişkin en geniş cevabı eğitime yönelik olmuştur.

Dergi çıkarmaya başlamasıyla birlikte siyasi konulara da yönelmeye başlamıştır. Özellikle çok partili siyasi hayata geçtikten sonra yoğun çabalar sarf ettiği görülmektedir. Demokrat Parti'nin devlet partisi özellikleri ile kurulduğunu belirtir. Demokrat Parti'ye yakınlık gösterir, partinin neler yapması gerektiği ile ilgili partiye yol göstermeye de çalışır. Ancak Demokrat Parti' den istediği ilgiyi bulamaz. 1952 yılına kadar süren bu ılımlı yaklaşımı Demokrat Parti'yi diktatör olmakla suçlayarak son bulacaktır. 1952'de ise yol ayrımına varır ve aynı yıl Türkiye Köylü Partisi'nin kurucuları arasında yer alır. Bu partinin genel başkanı Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık'ın vefatı (1954) üzerine de genel başkanlığa seçilir. Tahsin Demiray'ın zaman içinde fikirleri değişmiş ve Batıcılıktan vazgeçmeyi önermiştir. 27 Mayıs darbesinden sonra ise Adalet Partisi kurucuları arasında yer almıştır.³⁶

Tahsin Demiray'ın yaşamı boyunca siyasi görüşünde keskin dönüşümlerin olduğu anlaşılmaktadır. Demiray zamanla batıcılığı terk etmiş ve muhafazakar anlayışa yakınlaşmıştır. Fikir değişiklikleri kendi içinde çelişkili bir adam olduğu izlenimini yaratmaktadır.

1.3.2. Kemalettin Tuğcu

1902 yılında Çengelköy'de doğdu. Engelli olduğu için hiçbir okula gitmedi. Özel ders de almadı. Kendi kendisini yetiştirdi. Tercümeler yapacak kadar Fransızca

³⁵ https://tr.wikipedia.org/wiki/Tahsin_Demiray

³⁶ Recep Ertürk Cumhuriyet Döneminde Bir Le Playcı: Tahsin Demiray, *Sosyoloji Dergisi* 3.1 2012, s.107-146.

öğrendi. Bütün gençliğini Çengelköy’de toplumdan uzak olarak geçirdi. 1932 yılında Türkiye Yayınevi’ne yazar ve idareci olarak girdi. 24 yıl orada çalıştı. Bu sırada 12 yıl Ev-İş Kadın Mecmuasını, Moda Albümünü, Kadın Gazetesini idare etti. O tarihten itibaren İstanbul’da çıkan hemen hemen bütün çocuk mecmualarına roman hikaye ve şiir yazdı.³⁷ Türk basınının en verimli yazarlarından.

Yazarlar içinde Kemalettin Tuğcu ayrı bir öneme sahiptir. Ev-İş’in yazı işleri müdürü olmasının yanı sıra, derginin tüm sayılarında makaleleri bulunan Kemalettin Tuğcu yaptığı sert eleştirilerle dikkat çekmektedir. Yazılarında özellikle kadın meselesine değinen Tuğcu’nun kaleminin keskin ve üslubunun sert olduğu anlaşılmaktadır. 1952 yılının Ocak ayında yüzbaşıya yazdığı açık mektupta Tuğcu’nun ifadeleri sözünü sakınmayan bir kişi olduğunu açıkça göstermektedir.

“Yine bu sebeple yüzbaşım, siz belki kasabadan bir kız aldınız. O cahildir, o giyinmesini pek fazla beceremez. O medeniyeti ilimle fenle ölçer..... İşte yüzbaşım, Ev-İş bu bayancığın yani refikanızın dergisidir. Bir gün aklınıza niçin biraz daha lüks olmadığı gelirse burada bildirdiğim sebebi hatırlayarak cevaplandırınız.”³⁸

1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Genel Bir Analiz

1.4.1. İdeal Kadınlık Algısı

Dergi, ideal kadın algısını kadın ve erkeğin yaradılışları itibarıyla birbirlerinden farklı eğilimlere sahip olduğu varsayımı üzerinden oluşturmaktadır. Kadın, aile kurumunda ev içi roller ve sorumluluklarla donatılmış, kamusal alandan büyük ölçüde soyutlanmıştır. Ataerkil toplumların temelini oluşturan cinsiyetçi iş bölümü anlayışı çerçevesinde dergide kadın öncelikle çocuk bakımından ve ev işlerinden sorumlu tutulmaktadır. Birincil ve en önemli görevinin ev içi rollerle

³⁷http://bilgiyelpazesi.com/egitim_ogretim/yazarlarin_sairlerin_hayati_kitaplari_eserleri/kemalettin_tugcu_hayati_kitaplari.asp

³⁸ “Yüzbaşıya Açık Mektup”, *Ev-İş*, 1952, 177: 5

tanımlanması, kadını kamu alanından uzaklaştırmaktadır. Cinsiyetçi bir anlayışla oluşturulmuş ideal kadın imgesi ev içi alanda kendini gerçekleştirmektedir. Oluşturulan kimliğin özünde bağımsız olmadığı ailedeki fertlerle varlığının ve kimliğinin bir anlam kazandığı derginin temel anlayış açısını oluşturmaktadır.

Dergi, kadının ev içi alanda var olduğu varsayımından yola çıkarak, ideal kadının özel alandaki rollerini inşa ettiği ölçüde kendini gerçekleştireceğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda dergide annelik, ideal eş, ev kadınlığı rollerine vurgu yapılmıştır. Dergide yer alan yazılarda kadını yücelten ve onu kutsallaştıran en önemli rolün “analık” olduğu sık sık vurgulanmış; çocuk bakımı, sağlığı ve eğitimi ile ilgili her türlü bilgi verilmiştir. Dergiye göre annelik bir “şereftir” ve “sanattır”. Kadının annelik sanatını en iyi şekilde icra edebilmesi için Batının bilgisinden yararlanılmıştır. Beslenmeden pedagojik bilgilere sağlığa kadar her türlü bilginin Amerika ve Avrupa’dan izler taşıdığı dergi yazılarından anlaşılmaktadır. Neslin üreticisi ve ayrıca eğiticisi olan annenin, çocuklara toplum içinde nasıl davranması gerektiğini öğretmesi, çocukların topluma ve kurallarına uygun bir şekilde yaşamalarını sağlaması kadının topluma karşı önemli bir görevi olarak ifade edilmektedir.

Ev içi rollerle kadının yaşam alanını sınırlayan geleneksel anlayış derginin yazar kadrosu tarafından da onaylanmaktadır. Bu nedenle ev kadınlığına yapılan vurgu ve ev kadınlığı ile ilgili bilgiler genişçe yer tutmaktadır. Bu bağlamda, görgü kuralları, yemek tarifleri, dikiş-nakış bilgileri ve örnekleri, dekorasyon ve ev işleriyle ilgili tavsiyelerde bulunulmuş, besin değerleri, hijyen, yemek yapımı, pratik bilgiler gibi konularda bilgi verilmiştir. Geleneksel ev-içi rollerin yeniden ön plana çıkarılıp güçlendirilmesi amaçlanmıştır. “Yuvayı yapan dişi kuş” anlayışı vurgulanmıştır. Ev-İş’ e göre iyi bir kadın eşine ilgi göstermeli, onu her anlamda hoşnut etmelidir. Kadının çocuğu, kocayı idare edecek kişi olduğundan uysal ve sakin olması gerektiği dergide vurgulanmaktadır. Kadının aile saadetini sağlamada yapıcı davranması ve aile bireylerini hoşnut etmesi gerektiği belirtilerek yuva yapmanın tüm sorumlulukları kadına yüklenmektedir.

Kadının toplumdaki varlığı ve kabulü ev içinde şekillenmektedir. Dergide kadınlara ait tüm değerler bu alanda yeniden üretilir. Kadına ilişkin söylemler erkek

egemen toplumun yaptırımıyla ve aile içinde gerçekleşir. Bu doğrultuda ailesine, evine kapanan ve birçok görevi yapmakla sorumlu tutulan kadın kendine ait olduğu varsayılan alanda cinsiyetini de inşa eder. Dayatılmış toplumsal kimlik kalıpları çerçevesinde özel alanla sınırlanan kadın, belirlenen çizgiyi geçtiği durumlarda dergide eleştiriyle karşılaşmaktadır. Cinsiyetçi toplumsal yapının bir yansıması olarak özel alana ait bilgilendirmeler bu sebeple dergide geniş yer tutmaktadır. İdeal kadınlık algısı da bu sınırlı ev içi alanda oluşturulmaya çalışılmaktadır

Ev içinde kadının her halini göz önünde bulunduran ve her farklı durumda, anne, aşçı, doktor, eş olarak kadınların sahip olması gereken bilgi ve becerileri anlatan Ev-İş Dergisi; temelinde, yeni kurulan bir devletin ilkelerini Cumhuriyet devrimleri ekseninde kadının konumunu belirlemek gibi idealist bir çizgi üstlenmeye çalışmıştır. Fakat yeni toplumun davranış kuralları dikte ettirilirken derginin geçmişten gelen geleneksel kalıplardan kopmadığı görülmektedir. Derginin incelenen sayılarında kadının kamusal alandaki üreticiliği geri planda yer alırken, Cumhuriyet'in eğitilmiş, bakımlı, ideal bir eş, örnek bir anne vasıflarını taşıyan, özel alana dönük kadınlık rollerine vurgu yapıldığı görülmektedir.

1.4.2 İdeal Erkeklik Algısı

Ev-İş Dergisi toplumsal düzende kadın kimliğini özel alan ve özel alanı oluşturan unsurlar çerçevesinde tanımlamıştır. Kadınlığın ev içindeki farklı rollerine vurgu yapılırken toplumdaki eril söylemin belirleyiciliği vurgulanmıştır. İdeal kadın normlarının çokça tartışıldığı dergide, erkek hükmeden, baskın bir rol üstlenmiştir. İdeal kadınlık, erkek egemen toplumun eril bakış açısı doğrultusunda oluşturulmuştur. Dergide ideal kadın kimliği fazlasıyla vurgulanırken, ideal erkek algısının geri planda tutulduğu görülmektedir. Dergide ideal erkek kimliğine ilişkin söylemlerin azlığı toplumsal yapının biçimlenmesinde kadınlık rollerinin daha etkili olmasına bağlanabilir. Bu doğrultuda dergide ideal erkek algısından ziyade ideal kadının nasıl olması gerektiğine ilişkin ifadeler geniş yer tutmaktadır

Dergide sınırlı da olsa erkek kimliğine değinilmektedir. Konuya ilişkin olarak Kemalettin Tuğcu'nun toplumsal cinsiyet hiyerarşisine dayalı fikirleri dikkat çekmektedir. Kadınlara fazlasıyla eleştiride bulunan Tuğcu'nun toplumdaki erkek algısına yönelik yazıları da mevcuttur. Yazılarında doğru kadın kadar doğru erkeğin de bulunmasının zorluğundan yakınmaktadır.

Dergide kadınların her ne kadar evinin kadını, çocuğunun annesi, getirilene kanan ve onunla yetinen bir kadın olması bekleniyorsa; erkeğin de tertemiz, iyi niyetine güvenilecek, alnı açık ve vicdanı temiz bir kişilik sergilemesi gerektiği ifade edilmektedir. Ev-İş Dergisi'nde ideal erkek algısı şu cümlelerle ifade edilmektedir:

“Gençliğini on sekiz yaşlarında kötü bir şekilde harcamamış, kızları evlenme vaadiyle kandırıp aldatmış olmasın, el alemin ırzıyla namusuyla oynamayı gençliğinin hakkı sanmasın, dünyayı ve gençliğini anladığı andan itibaren daha ilerisi için kendisini bilgilerle donatmış bir yuva sahibi olmayı kafasına koymuş olsun, kendisiyle yaşayacağı eşine karşı gerçek bir sevgi şefkat beslemiş onun geleceği günleri hasretle beklemiş onun için hazırlanmış olsun, kendisine kocam erkeğim diye kollarını açacak olan temiz iyi hislerle beslenmiş olan kıza ‘karı’ gözüyle bakmasın, arkasında kurbanlar bırakmamış ahlara almamış olsun”³⁹. İşte böyle bir genç erkek aranıyor...”

İdeal erkek, ataerkil normlar çerçevesinde ailesini koruyan, kollayan, sahiplenen olarak tanımlanmaktadır. Erkeğin eşine karşı yumuşak başlı, sevgi dolu olması beklenmektedir. Fakat Tuğcu kendisiyle tezat oluşturacak nitelikte başka bir yazısında evlilik hayatında erkeğin biraz katı ve cebbar ve biraz da karısına hakim bir tavır takınması gerektiğini de vurgulamaktadır. *“Hatta karısına baskı yapacak ona anası babası kadar söz geçirecek sözünü yaptıracak adam tam kocadır.... Kadını ancak böylesi doldurur ve tatmin eder.”*⁴⁰ Bu noktada bir tür ikilem yaratan Tuğcu evlilik hayatında erkeğin baskın, otoriter bir tavır sergilemesinin kadının denetlenmesi açısından gerekli olduğuna inanmaktadır.

³⁹ “Kadın ve Süs”, *Ev-İş*, 1948, 131: 3

⁴⁰ “Bir şeyler Yapsam”, *Ev-İş*, 1952, 178: 3

Erkekliğe ilişkin çelişkili ifadelerinden sonra, Tuğcu'nun toplumda hem kılıbık hem de kazak erkeklerin olduğunu, kazak erkeklerin kadınlara tam anlamıyla sahip olduğunu, kadınları avucunun içinde tuttuğunu, kılıbıkların ise kadın sözüyle hareket eden erkekler olduğunu belirtmektedir. Kılıbıklık, kazaklık meselesinin erkeğin seçimine bağlı bir tarz olduğu da ifade edilmektedir. *“Kazaklık kılıbıklık meselesi kadının keyfine tabii değil. Bu da bir zevk meselesi. Erkeklerin çoğu hangi tarzda hareketten zevk alıyorsa o tarafa meylediyorlar.”*⁴¹

Bu cümleler toplumsal yaşam içinde erkek belirleyiciliğinin ve karar mekanizmalarında erilliğin ağır bastığını ve kadın-erkek hiyerarşinin toplum yapısı içinde var olduğunu ortaya koymaktadır

Dergide Tuğcu'nun ifadeleri erkeklik algısına ilişkin belirsizlik içerse de, derginin ana hatlarıyla ataerkil sistemi ve bu sistem içinde şekillenen erkeklik algısını desteklediği görülmektedir. Dergide kadınlığa ilişkin rol tanımlamalarının aile ve toplum tarafından biçimlendirilmesi, kadını toplumsal yaşamdan dışlayan geleneksel eğilim, kadının yaşam alanını daraltmakta, özel alanla sınırlı kılmaktadır. Erkek egemen anlayış üzerine inşa edilmiş bu sistemde erkek kimliği baskın ve karar mekanizmalarında etkili olmakta, kadını sosyal yaşam alanından soyutlamaktadır. Bu açıdan derginin eril bakış açısı taşıdığı ve ideal erkek algısının da bu çerçevede olduğu söylenebilir. Dergide erkek hasta olduğunda bakılacak, kendisine hizmet edilecek bir eş, toplumda ve ailede otoriter ve baskın bir kişilik, kamuda ise aktif ve üretken bir imaj üzerine kurgulanmıştır.

⁴¹ “Kılıbık mı Kazak mı?”, *Ev-İş*, 1948, 138: 3

İKİNCİ BÖLÜM

EV-İŞ DERGİSİ'NDE ÖZEL ALAN

2.1. Evlilik Kurgusu

Dergide evlilik çokça tartışılan bir konu olarak karşımıza çıkıyor. Ataerkil toplum düzeni çerçevesinde kadınlık rolleri üzerinden oluşturulan evliliğe dair yazılarda, evliliğin kadın-erkek ilişkisi bağlamında karşılıklı olarak değil, daha çok kadınlık üzerinden tek taraflı işleyen bir kurum olduğu dergide yansıtılıyor. Mutlu evliliğin kadınların dar alanda kendilerinden beklenen rolleri inşa edebildikleri ölçüde gerçekleştiği ifade ediliyor. Kadın varlığının erkeğe hizmet etmekle anlam kazanıldığı belirtilen yazılarda Simone Beauvoir'ın de söylediği gibi kadınların kendi başlarına bir varlık değil başkaları için bir varlık oldukları dergide vurgulanıyor.

Derginin evliliğe yönelik yazılarında kadınlara eleştirel bir bakış sergilendiği görülüyor. Özellikle Ev-İş Dergisi kadrosunda bulunan ve derginin sekreterliğini de yapan Kemalettin Tuğcu'nun, evlilik ve kadınlarla ilgili birçok yazısı mevcut. Yazılarında kadınları birçok konuda eleştirmektedir. Kemalettin Tuğcu dışında, dergide kadınlara yönelik isimsiz, başka yazılara da rastlanmaktadır. Yazılarda eleştirilerin temel noktası kadınların ailenin mutluluğunu, evliliğin imajını zedeleyen, toplumsal normlara uymayan davranışlar sergilediğine yönelik iddialardır. Kadınlara 'eğer mutlu olmak istiyorsan öncelikle eşini ve çocuğunu mutlu etmelisin' mesajı verilmektedir.

Erkeklerin sahip olması gerektiğine inanılan davranış kalıplarının da ifade edildiği dergide, yuvanın profesyonel kurucuları kadınlar olarak gösterilmektedir. Derginin kadın odaklı yazılarında Ayşe Durakbaşı'nın deyimiyle kadınlardan, kadın haklarının peşine düşüp "asri kadın" gösterişiyle ev-işlerini, çocuklarına ve kocalarına

karşı vazifelerini boşlamalarından kaçınmaları isteniyor.⁴² Bu doğrultuda yuvayı ayakta tutma, yuvanın dişi kuşu olma anlayışının altında, evlilikteki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin varlığı meşrulaştırılmış oluyor.

2.1.1. Evlilik yolunda

Ev-İş Dergisi'nde genç kızlara ve erkeklere yönelik evlilikle ilgili yazılara yer verilmektedir. Dergideki yazılarda genç kız ve erkeklere evlilik müessesesiyle ilgili tavsiyelerde bulunulmuş, evlenilecek kız ve erkeklerin sahip olması gereken özellikler anlatılmıştır. Eleştirel bir üslup taşıyan bu yazılarda evlilik hayatı ve özel alan sınırları dahilinde kadınlara biçilen roller benimsetilmeye çalışılmıştır.

Dergide her şeyden önce kadının biyolojisine ve biyolojik farklılığının toplumun yaptırımlarıyla tamamlanışına, kadın kimliğinin kurgulanışına, eril toplumda kadınlara dayatılan rollere vurgu yapılmaktadır. Ev-İş'te evlilik kadının kurtuluşu olarak görülmektedir. Çünkü kadınlık algısının ve kadın kimliğinin oluşum sürecinin evlilik ile tamamlanacağına inanılmaktadır. Bu nedenle evlenmeyen genç kız, toplumun düzenine bir anlamda başkaldırmış sayılır. Toplum, yarattığı normlarla kadın ve erkeğin yerini belirler. Türk kadını, toplumsal konumundan ve cinsiyetinden ötürü, içinde bulunduğu toplumca biçilmiş rolleri benimsemek zorundadır. Bunun dışında davranması toplumsal yaptırımlar ile karşı karşıya kalması ve dışlanması anlamına gelecektir. İşte kadınlara benimsetilen “*Uygun kadının nasıl olacağına dair kültürel kodlar, çoğunlukla kadınları, bu aşağı güç konumunda tutmak üzere geliştirilmiştir.*”⁴³ Bu doğrultuda kadın, “*itaatkar, edilgen, hareketliliği düşük ve yaşam alanı sınırlı*”dır.⁴⁴

Bu açıdan Ev-İş Dergisi kızları toplumun çizdiği özel alan sınırları çerçevesinde rol ve görev bakımından eleştirmektedir. Kızların evlilik hayatına uygun bir şekilde yetiştirilmesini öngören bir anlayışla, evlenecek kız ve erkekler arasında benzerlik bulunması gerektiğine, aynı kademenin çocuklarının birbiri ile evlenmesinin

⁴² Ayşe Durakbaşı, Cumhuriyet Döneminde Modern Kadın ve Erkek Kimliklerinin Oluşumu: Kemalist Kadın Kimliği ve Münevver Erkekler, *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*, 1998, s.29-50.

⁴³ Yuval-Davis, Nira, *Cinsiyet ve Millet*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.97

⁴⁴ Aksu Bora, *Kadınların Sınıfı*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005, s.103

yerinde olacağına, aynı hayatı yaşayanların bir çatı altında birleşmesi gerektiğine inanmaktadır.⁴⁵ Fikirler arasında bir uygunluk olmasının gerekli olduğu ifade edilse de, kadının evlilik kurumunda temel unsur olduğu, kurumun sürekliliği ve devamının toplumsal düzenin güvencesini oluşturduğu ve bu sebeple ailedeki birlik ve beraberliği sağlamada kızlara büyük görevler düştüğü Ev-İş’ te sık sık vurgulanmıştır.

“*Nasıl bir kız arıyorlar?*”⁴⁶ başlıklı yazıda izdivacın herkesin boynundan geçen bir halka olduğu ifade edilmektedir. Her kuşun bir yuvası olduğu gibi genç kız ve erkeklerin de vakti gelince evlenmeleri gerektiği belirtilmektedir. Yazıya göre modern fikirli, ilerlemeyi hedef tutan erkekler, iş evliliğe gelince eskiye dönmektedirler. Erkeklerin “ev kızı”, “sadık kız”, “hamarat kız” aradığı, cemiyet hayatında gördüklerini yüz ve biçim olarak beğendikleri ama evlenmeye yanaşmadıkları belirtiliyor. Kızların ise gezdikleri, erkekleri tanıdıkları ve onlarla arkadaşlık yaptıkları ifade ediliyor. Kötü tarafları kadar erkeklerin iyi taraflarını da gördükleri ve bu süreçte kafalarında ideal bir erkek tipi oluşturduklarından evlendiklerinde erkeklerin iyi taraflarını bulamayınca kendilerini kötü hissettikleri belirtiliyor. Ayrıca dergiye göre süslenmek, gezmek konforlu bir hayat sürmek, hizmetçi kullanmak tüm kızların arzu ettiği şeyler. Ev-İş’e göre kızlar bu tarz düşünceler yüzünden biçkiyi dikişi ev düzenini ihmal ediyor.

Diğer taraftan erkekler ise ev kızı, yemek bilen, kendisine bir elbise dikecek kadar dikişe vakıf, evi çekip çevirecek bir kız arıyor. Erkeklerde evlenme konusunda geriye, kızlarda ise ileriye doğru bir bakış olduğu belirtiliyor. Dergi yazılarına göre basit görülen ev bilgileri, kanaatkarlıklar, tutumluluk evlilikte makul olarak kabul ediliyor çünkü bunların hayat boyunca gerekli olduğu vurgulanıyor. “*Cemiyet hayatı için değil, ev hayatı için yetişiniz. Bunlar aşık kazandırır koca değil.*”⁴⁷ sözleriyle genç kızlara, ev kızı olma, yuva kurma, anne olma idealiyle kendilerini yetiştirmeleri yönünde tavsiyede bulunuluyor. Gelecek nesillerin sağlam toplumlarla, sağlam toplumların dirlik ve düzen içindeki yuvalarla, bu yuvaların ise ancak kadınlarla var olduğu savunuluyor. Bu nedenle ev hayatını bilen, çekip çeviren genç kızlara ihtiyaç

⁴⁵ “Kim Kiminle Evlenmeli”, *Ev-İş*, 1948, 133: 3

⁴⁶ “Nasıl Bir Kız Arıyorlar”, *Ev-İş*, 1945, 95: 7

⁴⁷ “Nasıl Bir Kız Arıyorlar”, *Ev-İş*, 1945, 95: 7

duyuluyor. Derginin bu noktada kadının kendini eve kapatarak, kendisini eve adayarak, onun için yaşayarak, “*bir efendi uğruna tüm haklarından vazgeçmeye*”⁴⁸ davet ettiği görülüyor. Kayıtsız ve şartsız teslimiyet taşıyan ev içi kadınlık rolleri, kadınları edilgen ve erkeğe bağımlı, itaatkar hale getiriyor.

“*Nasıl bir kız arıyorlar?*” yazısına bir cevap niteliğinde yazılmış “*Nasıl bir koca arıyorlar?*” yazısında kızların aradığı ideal kocanın özellikleri sıralanıyor⁴⁹. Kocanın arzusu güzellik, iffet, sadakat, kanaat, yuvaya bağlılık, işgüzarlık ve hamaratlık iken; kadınların arzusu güzel ve sıhhatli koca, para, refah, giyim, ziynet eşyası, toplantı, eğlenceler, kocaya hakimiyet, aşk ve sadakat olarak açıklanıyor. Dergiye göre günün kızları iyi bir koca sahibi olmak, bir yuvanın kadını olmak ve refah içinde yaşamak arzusundalar. Zaman geçtikçe kendilerini evliliğe arzulu ve hazır hissettikleri, yaşadıkları yerde kendilerine en fazla dikkat çeken erkeğe karşı daha yakın davrandıkları, içlerinde büyük mevkii sahibi zengin bir koca yaşamasına rağmen karşılarına kendilerini sever gibi görünen ilk erkeğe yöneldikleri belirtiliyor. Genç erkeklere inanan kızların onların ellerine yavaş yavaş kendilerini bıraktıkları vurgulanıyor. Erkekler ise beğendiği kızla gezip huyunu suyunu anlayıp işlerine gelirse evlenmek istiyor. Günün kızları ise güzel ve sıhhatli, mevkii sahibi, sadık, kendisine karşı eli açık olan, gezdirip iyi yaşatan erkekler istiyor. Ev-İş’te çok az erkeğin bu özelliklere sahip olduğu belirtiliyor. Bu sebeple yazıda kızların evlenme konusunda daha kanaatkar olmalarını, kendi isteklerinden ziyade manevi erdemleri önemsemeleri gerektiği belirtiliyor⁵⁰.

Dergide evlilikte ideal koca bulma konusundaki sıkıntılar karşısında çözüm kadınlar üzerinden sunuluyor, kadınların beklentilerini azaltmaları bekleniyor. Kadınların beklentileri ve davranışları doğrultusunda yuvanın oluşturulacağı fikri, erkeklerin evlilikteki rolünü indirgemekle beraber kadını bu kurumdan her bakımdan sorumlu tutuyor. Toplum kendi cinsiyet kalıpları ile kadını kuşatıyor. Erkeklerdeki evliliğe karşı isteksizlik ve sorumsuzluğun çözümüne karşı, kadınlardan

⁴⁸ Simone De Beauvoir, *Kadın* (Çev. Bertan Onaran), Panel Yayınları, 1993

⁴⁹ “Nasıl Bir Koca Arıyorlar?”, *Ev-İş*, 1946, 110: 20

⁵⁰ “İnanma”, *Ev-İş*, 1951, 170: 3

beklentilerinin azaltmalarının istenmesi, evlilikte içinde kadın üzerinde olan baskıyı arttırıyor ve çözümü tek taraflı kılıyor.

“Siz Niçin Evlenmiyorsunuz?”⁵¹ yazısında genç kızlara uyarı niteliğinde tavsiyelerde bulunulmuştur. Otuz yaşın bir kadının en güzel yaş olduğu fakat evlenmeyen bir kız için ümitsizlik anlamına geldiği vurgulanmaktadır. Yapayalnız kendi başına yaşlanmak, ‘evde kalma’ ihtimalini daha da kuvvetlendirmektedir. Zamanın geçtiği, gençliği güzelliği aldığından dolayı evlenmenin de bir çağı olduğunun altı çiziliyor. Eş konusunda biraz kanaatkar olmak gerektiğinin vurgulandığı yazıda, sağlam karakterli iyi terbiye almış, yüreği temiz bir kocanın en nitelikli koca olduğu bildiriliyor. “Yaldızlı ve süslü ambalaja değil, kutunun içindekine bakın.” sözleriyle güzelliğin geçici, huyun baki olduğu genç kızlara hatırlatılıyor.⁵² Erkekte huyun baki kaldığı vurgulansa da, genç kızlarda bu özellik öne çıkarılmıyor. “Genç kız! Güzel mi kalmak istiyorsun? Evlen. Demir tavında gerek” sözleriyle evlenmenin güzel kalabilmek için şart olduğu vurgulanıyor. Ev-İş’e göre zaman geçince güzellik de yavaş yavaş sönüyor, çekicilik kayboluyor. İster istemez bir solgunluk belirliyor. Böylece kızlarda erken bir çirkinlik başlıyor. Bunun yanında sinir bozukluğu, manevi acılar ve ıstıraplar doğuyor. “Yaşlanan kız tıpkı bir konserve gibidir. Evlenen kadın ise mevsimlerde taze taze elde edilen bir meyve.” cümleleriyle vaktinde evlenmenin güzelliğin ömrünü uzattığı ve kadını da kıymetlendirdiği vurgulanıyor. Çünkü *genç ve evli kadınlar baharda açan çiçekler gibi daha neşeli ve canlı görünürler* ⁵³. Ev-İş’e göre evlilik kadınların ruhlarını ve bedenlerini gençleştirmektedir. Dergide genç kızların çok genç yaşlarda evlenmesi gerektiği cinsiyetçi bir söylemle ifade edilerek genç kızlar için “topluma katılmanın tek yolunun evlilik olduğunu, evlenmemeleri durumunda toplumsal açıdan tam anlamıyla *fire sayıldıkları*”⁵⁴ ifade edilmektedir. Bu noktada evliliğin kadının kişiliğini tamamlaması, kadını güzelleştirmesi ve kadının toplum tarafından kabul edilmesi bakımından tamamlayıcılık sağladığı görülüyor.

⁵¹ “Siz Niçin Evlenmiyorsunuz?”, *Ev-İş*, 1947, 121: 19

⁵² “Siz Niçin Evlenmiyorsunuz”, *Ev-İş*, 1947, 97: 19

⁵³ “Evlilik ve Güzellik”, *Ev-İş*, 1947, 123: 16

⁵⁴ Simone de Beauvoir, *Kadın “İkinci Cins”/Evlilik Çağı*. Çev. Bertan, 1993, s.14-15

Dönemin boş ve geçici zevklerinin kızlarda kişilik sahibi olma yolunda oluşturduğu kötü imajdan “*Şahsiyet sahibi olunuz!*” başlıklı yazıda söz edilmektedir. Makaleye göre modadan anlamak ve iyi giyinmek bir meziyettir. Güzel olmak da çok makul bir durumdur. Çok güzel yemek yapmak, dikiş biçki bilmek pek de güzel huylardandır. Fakat Ev-İş kızların ne moda mankeni, ne taş bebek, ne elalemin eğlencesi, ne aşçı ne de terzi olduğunu belirtiyor. Sadece modaya, sadece güzelliğe, sadece eşe ya da biçki dikişe müptela olmanın şahsiyet sahibi olmak için yeterli olmadığını vurgulandığı dergide, güler yüzlü olmanın, sözünde durmanın, evinin hakimi olmanın toplumca kabul gördüğü belirtiliyor. Dergiye göre ağırbaşlı olmak ve benlik bütünlüğünü korumak şahsiyet sahibi olmak demektir. Toplumda şahsiyet sahibi olmak ise ana kadın olmak demektir⁵⁵. Anne ve ev kadını olmanın toplum içinde her türlü mertebe ve vazifeden daha ileride olduğu belirtilerek, kadınları yücelten ve saygınlık kazandıran bu roller doğrultusunda kızların yetiştirilmesi gerektiğine vurgu yapılıyor.

Dergi yazılarında çoğu kez kadın doğasındaki zayıflık iddiasına yer veriliyor. “*Gençlik ve Sevgi*”, “*Avare Kızlar*”⁵⁶ isimli yazılarda kızlarda erkeğe inanma, kanma zaafının bulunduğuna vurgu yapılıyor. Buna göre kızlar erkeklerin tatlı dilinden dökülen sözlere inanır. Sevildiklerini zannederler ve o erkeklerle nişanlanıp nikahlanacaklarına ve aşklarının ebediyen devam edeceğine inanırlar. Çünkü “*sevilmek, ilk defa sevilmek tecrübesiz bir kız için büyük bir hadisedir. Onun ruhunda fırtınalar kopartır. Zaten tabiat ona inanmak gibi bir zaaf vermiştir. Erkeklerin ise çeşitli kadınlarla sevişme zaaflarıyla kulağı doludur.*”⁵⁷ İşte bu yüzden dergiye göre kızlar hayalci, erkekler avcıdır ve kadın ve erkek arasındaki en büyük fark da buradan kaynaklanmaktadır. Kadın aldanıcı erkek ise aldatıcıdır. Dergi kızların rastladıkları ilk erkeğin kendilerini seveceğini ve aşklarının sonsuza dek süreceğini zannetmelerini gençlik heyecanından kaynaklandığını belirtmektedir. Ev-İş’e göre kızların bu tarz duygulara itibar etmemesi gerekmektedir. Nedeni ise şu cümlelerle açıklanmaktadır.

⁵⁵ “Şahsiyet Sahibi Olunuz”, Ev-İş, 1946, 115: 20

⁵⁶ “Avare Kızlar”, Ev-İş, 1945, 101: 20

⁵⁷ “Günahkar Kızlar”, Ev-İş, 1950, 160: 10

*“Bu memleket şarkıdır. Garbın medeniyet telakkileri burada tutunamaz. Burada bekarete en büyük bir değer verilir. Bir dul kadın kendine ikinci hatta üçüncü koca bulabilir. Fakat baştan çıkmış, aldatılmış bir kız bunu her zaman yapamaz”*⁵⁸

Erkeğin karısına olan sevgisinin içten, gösterişsiz ve dilsiz olduğu için dergide asıl sevginin hayati ve kalıcı olan koca sevgisi olduğu belirtiliyor ⁵⁹. Bu noktada Ev-İş dergisi bekaret ile saflık, masumiyet ile temizlik arasında bağ kurmaktadır. El değmemişlik, tecrübesiz ve toy olmak kadınlığın değerini yükselten özellikler olarak kabul edilmektedir. Kadına telkin edilen şey bekaretini “doğanın hükmünü kıracak” olan erkeğe saklamasıdır.⁶⁰ Bu konuyla ilgili olarak Ev-İş Dergisi 1945 yılı Haziran ayında evliliğe ilişkin dönemi meşgul eden soruyu sorar: “Sevişerek mi evlenmeli tanışmadan mı?”⁶¹ Bu soruya yine aynı başlığı taşıyan yazıda genişçe yer verilmektedir. Dergiye göre küçük sevişme ve göz yummalardan büyük kayıplar ortaya çıkacağı için, sevişerek evlenmenin en büyük tehlikesi bekâretin kaybedilme olasılığıdır. “Karılık kocalık hayatı muhakkak nikâhtan düğünden sonra başlamalıdır. Yeni çift ilk birleştikleri gecede başka bir lezzet başka bir tat bulmalıdır” açıklamalarıyla dergi sevişerek evlenmenin uygun olmadığını altını çizmektedir. Bu şekilde gerçekleştirilen evliliklerin kızların lekelenmesine, saflık ve doğallıklarını kaybetmesine yol açacağı belirtilmektedir. Evlenilecek kız “manolya yaprağı gibi temiz, badem içi kadar körpe kararmamış olmalıdır. Onun tam ve bütün kıymeti maddeten bu şekildedir.”⁶²

Kadınları cinsiyetçi bir yaklaşımla anlatan bu ifadeler, kadın bedeninin toplumun denetimi altında olduğunun en büyük göstergesidir. Beden denetiminde kadının edilgen kılınması, kadın bedeninin eril toplum tarafından sahiplenilmesi, sınırları sıkıca çizilmiş ataerkil sistem içerisinde kadınları her anlamda ikincil ve bağımlı kılmaktadır. Bu sınırlar çerçevesinde kadınların bedenlerinin el değmemişliği

⁵⁸ “Ne beklersiniz?”, *Ev-İş*, 1950, 161: 3

⁵⁹ “Gençlik ve Sevgi”, *Ev-İş*, 1945, 97: 7

⁶⁰ Gülnur Elçik, Cinsiyet ve Beden, *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları*, 2011, s.153

⁶¹ “Sevişerek mi evlenmeli”, *Ev-İş*, 1945, 98: 20

⁶² “Sevişmek Bir Hak Mıdır?”, *Ev-İş*, 1949, 150:3

saflık ve masumiyet değerleri ile tanımlanmaktadır. Bu durumun tersi ise toplum tarafından onaylanmamakta ve ahlak dışı olarak nitelendirilmektedir.

Ev-İş Dergisi bu doğrultuda sevişerek evlenen çiftleri “maymun iştahlı” olarak tanımlamaktadır. Kadın ve erkeklerin zayıf karakterlerinden dolayı gözlerinin sürekli dışarda olduğunu belirten dergi, ihanetlerin kaçınılmaz olduğunu altını çiziyor. Böyle bir durumda ise kadının bu ilişkiyi toparlaması gerektiği, kadının yapacağı en akıllı davranışın kocasını tekrar elde etmek olacağı ifade ediliyor. Bir nevi “Saadet Savaşı” olarak nitelendirilen bu durumda kadının mağrur duruşunun ve ince ruhluluğunun aileyi toparlayacağı belirtiliyor.⁶³ Çünkü gerçek bir aile saadeti için “*aile fertlerinin birbirini sayması, sevmesi, her dertle ilgili bulunması şarttır*”⁶⁴

Bu noktada Sancar’ın da belirttiği gibi aile, hem cinselliğin ve modernliğin, hem de gündelik hayata dair diğer birçok meselenin düzenlendiği alan olarak öne çıkmaktadır. Kadın-Erkek arası norm dışı birliktelikler; gençlerin cinsel ilişkileri, evlilik dışı ilişkiler kriminalize edilmekte, ahlak ve düzen sorunu olarak görülerek devletin müdahale alanına sokulmak istenmektedir.⁶⁵ Bu durumda sevişerek evlenmenin ahlak ve düzen sorunu yaratan bir konu olarak dergide ele alındığı anlaşılmaktadır.

Dergide gerçek kişiliğin, evi ayakta tutacak, derleyip toparlayacak bilgilere sahip olmakla oluşacağının altı çizilirken; gerçek sevginin de o ev içinde birlikte yaşanılan kocayla tadılacağı, bunun haricindeki erkek sevgisinin geçici ve boş olduğu belirtiliyor. Ev ve evliliğe dair her şeyin hayat içinde gerçek mutluluğu oluşturduğu, bu çatı dışında oluşan ilişkilerin, kişilerin geçici ve faydasız olduğu, bu nedenle de erkeklere aldanmamak gerektiği ifade ediliyor.

Ev-İş’e göre refah, saadet, hayat, her şey yuvadadır. “*Yuvanın istediği, cemiyetin istediği, müdrik erkeğin istediği kız, havai, kararsız, tufeyli bir mahluk değil, yuva kurmaya, mesut etmeye, anne olmaya, evinin tadı tuzu olmaya azmetmiş kızdır*”⁶⁶.

⁶³ “Saadet Savaşı”, *Ev-İş*, 1952, 180: 16

⁶⁴ “Aile Saadeti”, *Ev-İş*, 1952, 177: 20

⁶⁵ Serpil Sancar, *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar*. İstanbul: İletişim, 2012, s.232.

⁶⁶ “Genç Kızlar”, *Ev-İş*, 1945, 103: 7

Bu sebeple kızlarda görülen süslenme, dost edinme, gezme gibi birtakım davranışlar karşısında anneler gelecek tehlikelerin bilincinde olmalıdır.⁶⁷ Gerekli tedbirler alınmalı ve kızlar birer hanımefendi gibi yetiştirilmeli, evlerinin hakimi olmalıdır.

Ev-İş, kızların toplumdaki cinsiyet rollerine uygun bir şekilde davranmalarını vurgularken, kızların yaşam alanlarını ev ile sınırlandırdığı anlaşılmaktadır. Kadın varlığının nedeni olarak gösterilen ev, toplumun kadın kimliğini biçimlendirdiği ve kadınlık kalıplarını oluşturduğu alan olarak sunulmaktadır

Dergide evliliğe dair ele alınan diğer bir konu ise eşitlik meselesidir. “Müsavilik Davası” isimli yazıda kadın-erkek eşitliği konusuna farklı bir açıdan bakılmaktadır. “Nasıl müsavî olabilirler? İmkânı yok. Eğer müsavî yaratılsalardı bu hayatın tadı mı kalırdı?” sorusunun yanıtı aynı yazıda şu şekilde ifade edilmektedir:

“ Ademle Havva yeryüzüne indikleri zaman ortada böyle bir iddia yoktu.....Fakat dünyaya atıldıkları zaman iş değişti. Karınları acıktı. Adem baba baktı ki rahata pek alışık olan Havva yerinden kımlıdamıyor. Beş on tane kuş yumurtası bir bucak yemiş buldu. Bunları taşımak için de yapraklardan sepet gibi bir şey ördü. Havva’ya ‘haydi sen karnımızı doyurduktan sonra yatmak için şu otlardan yumuşakça bir yer yap’ dedi. İşte o gün bugündür iş taksimi böyle oldu. Adem bulup buluşturdu. Havva ise getirilenleri hazırladı. İşte bu sebeple kadın pasif, erkek aktif olarak yaşamaya başladı. Kadının işi genişledi. Köylerde, tarla işlerinde, hayvan bakımlarına kadar, şehirlerde hocalığa ve hasta bakıcılığa kadar ilerledi. Kadınlar Havva Anadan miras kalan huylarını pek benimsediler.....Evet, kadınla erkek aynı hakka sahip, fakat kuvvet de hakka galip”⁶⁸

Kadın ve erkek arasındaki cinsiyete dayalı iş bölümü eşitsizliğinin ifade edildiği cümlelerde, konuyla ilgili Fatmagül Berktaş şunları belirtmektedir:

“Cinsiyete dayalı işbölümü ve cinsiyet rollerinin İslam düşüncesi içinde meşrulaştırılması ve mutlaklaştırılması, kadının hukuki statüsü açısından önemli sonuçlar doğurmakta ve cinsiyet rollerinin dayandığı duygusal /rasyonel olma ikilemi kadın ile erkek arasındaki eşitsizliklerin temelini oluşturmaktadır..... Bu doğal cinsiyet rolleri ayrıca kadının korunmasını da gerektirmekte ve kadının geçimini temin görevini kocaya yüklemektedir”⁶⁹

⁶⁷ “Genç Kız Ruhı”, *Ev-İş*, 1951, 168: 4

⁶⁸ “Müsavilik Davası”, *Ev-İş*, 1946, 114: 20

⁶⁹ Fatmagül Berktaş, *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın*, Metis Yayınları, 2012, s.124

Erkeğin kadına üstünlüğünün ifade edildiği bu satırlar da Berktaş'ın belirttiği gibi kadının muhafaza edilmeye ve erkeğin himayesine muhtaç bir varlık olduğunu vurgulamaktadır. Erkeğin himaye işini seve seve yaptığı, bu doğrultuda erkeğin kuvvet ve başarının, kadın ise naziklik ve yumuşaklığın simgesi olarak ifade edildiği görülmektedir. Dergideki yazıda kadın ve erkeğin iki gövdeli bir ağaç gibi olduğu, ancak böyle yaşayıp meyve verebileceği ifade edilirken birbirini anlayan insanların iyi geçinebileceği belirtilmektedir.

Ev-İş genç kız ve erkeklerin evliliğin her şeyden önce mesuliyetli bir iş olduğunu bilmeleri gerektiğine inanıyor. Ev-İş'e göre gençler evlendiklerinde büyük sorumluluklar aldığının farkında olmalıdır. Yuvayı kurmak kadar devam ettirmek ve yuvanın kalıcılığını sağlamak da bir o kadar önemlidir. Dergide genç kızlara eşi iyi karşılamamanın, onu tatmin etmenin, ona çocuğa bakar gibi bakmanın, karnını doyurmanın, evde huzur ve samimiyet olduğuna inandırmanın yuvayı ayakta tutmanın temelini oluşturduğu bildiriliyor.⁷⁰ Ev-İş'e göre kadın kendine düşen vazifeyi yaptıktan sonra yersiz korkulara ve endişelere kapılmanın anlamı yoktur. “*Koca ne ister? Sıhhatli bir kadın, rahat bir yuva, lezzetli bir yemek, güler bir yüz değil mi? Evde bunların hepsi olduktan sonra dışarıda ne işi var ?*” Erkeğin evine bağımlı olmasının kadının elinde olduğuna inanıldığı için rahatı sağlanan bir eşin mutluluğu dışarda aramayacağı, bu durumda aldatılma korkusu yaşamamanın yersiz olacağı belirtilmektedir. Ev-İş; kadının erkeği memnun edebildiği, eve bağlayabildiği takdirde kadın olduğunu ve toplumdaki statüsünü ancak bu şekilde garantileyeceğini ifade etmektedir.

Derginin bakış açısına göre evlilik toplumda kadını kıymetlendirirken, erkeğe ise güven sağlar. Yuva, kadın demektir. Bu sebeple kadın yuvayı muhafaza da eder. Evlilik hayatında buhranlar geçirilir, sinir harpleri yaşanır. Fakat temkinli bir kadın mutlaka bunu atlatır. Çünkü kadının nazik ve mütevazı gururu yuvanın temel taşıdır. Ev-İş bu noktada kadınlara sorar: “*Hangimiz aradığımız bulduk? Kim aradığını yüzde yüz bulmuştur?*”⁷¹ Evlilikte saadet denilen şeyin zenginlikle elde edilemeyeceği, saadetin insana eşle birlikte piyango gibi de çıkıp gelemeyeceği, saadetin güzellikle

⁷⁰ “Aldatılmak Korkusu”, *Ev-İş*, 1946, 108: 20-21

⁷¹ “Saadet Avı”, *Ev-İş*, 1949, 143: 3

var olan bir duygu da olmadığı ifade ediliyor. Gerçek saadetin hayatı olduğu gibi kabullenmekle ve küçük ayrıntılara takılmamakla yaşanılacağı belirtiliyor. Mutlu olmak için kadınların evlilikte olumlu tarafları görmeleri tavsiye ediliyor.

Evlilik, yuva kurma ve yuvayı ayakta tutma vurgusunun kızlar üzerinde bu kadar yoğun olması, içinde bulunulan dönem itibarıyla uzun süren savaşın etkilerinin kendisini en çok aile kurumunda hissettirmiş olmasındandır. Uzun süren savaş, parçalanmış aileler, ekonomik bunalımlar toplum yapısında derin yaralar açmıştır. Toplumdaki istikrarın yeniden sağlanması, toplumsal yapının güçlü bir şekilde var olabilmesi için yeni dönemde aile biriminin sağlam temeller üzerine kurulması gerektiği düşünülüyordu. Aileyi sağlam kılacak en önemli unsur ise kadın olarak görülüyordu. Bu sebeple dönem kızlarında bulunması gereken özellikler sıkça yazılara konu olmuştur. Aileyi ayakta tutacak ve toplumsal bütünlüğü garantileyecek olan kızların birçok özelliğe sahip olması bekleniyordu:

“Tahsil çağı tam bir öğrenci haleti ruhiyesiyle geçmiş bulunsun. Mektebinden dönünce derslerinden artan saatlerini yuvaya ait bilgilere hasretmiş, yorgun annesine meraklı bir yardımcı olmuş, tatil günlerini el ve ev işleriyle geçirmiş bulunsun. Safiyet ve bekareti sadece cisminde kendisinde toplamış, becerikli, hamarat, tertemiz, tiptitiz olsun. Ev halkının bütün ihtiyaçlarını yemelerinden giyinmelerine kadar o iyi kızın temin edeceğinden emin bulunsun. Öyle bir sandığı olmuş bulunsun ki, herkesi imrendirsin ve safiyetin temizliğin bir örneği olsun. Bir ev kadınının bütün meziyetlerini değil, isminde de, halinde, tavrında da, sözünde de bulunsun. Budalaca yaşamamak, gençlik çağlarının kadrini bilmek, zamanlarını boş geçirmemek, hatta tecrübe sahibi olmak, gibi, yoldan çıkmışların kuru tesellilerine ve telkinlerine kulak asmamış olsun. Sadece güzelliği, sadece cep harçlığı, sadece sazi, boyu, şusu ve busu için değil her bakımdan mükemmeliyeti, ehliyeti, bütün halindeki kıymeti için istensin. Örtündüğü duvağı, takındığı teli, giydiği beyaz elbiseyi, elindeki limon çiçeğini ve o mutlu günde kendisi için dökülen iki katre gözyaşını hak etmiş bulunsun. Böyle bir genç kız aranıyor işte”⁷²

Bu ifadelerden anlaşıldığı gibi genç kızların ancak aile ideolojisi içinde saygınlık kazandığı ve yüceltildiği görülmektedir. Kadın kimliğinin toplum içindeki inşası, aile yapısı içinde kendini gerçekleştirmekte ve varlığını sürdürmektedir. Bu

⁷² “Bir Genç Kız Aranıyor”, *Ev-İş*, 1948, 130: 3

sebeple Ev-İş'e göre en birincil görev aile kurumunu kurmak ve onu her şeyden üstün tutmaktır.

2.1.2. Evlilik İçinde

Dergide Kemalettin Tuğcu'nun aileye ilişkin yazıları da bulunmaktadır. Yazılarında aile konusunu ele almakla birlikte, yuvadaki düzen ve dirliğe yönelik düşüncelerinde kadın odaklı olduğu görülmektedir. Eleştirel üslubunu elden bırakmayan Tuğcu'nun geleneksel kalıpların dışına çıkmadığı anlaşıyor. Genel olarak eleştirilerinde kadının ekonomik özgürlük peşinde koşmasını, kendi ayakları üzerinde durma çabasını aile ve toplum düzenine tehdit olarak nitelendirmektedir. Kadının doğal olarak ev iç rollerle sorumlu olduğunu belirten Tuğcu, kadının erkeğe itaat etmesi gerektiği fikri üzerinden erkeğin üstünlüğünü ve baskınlığını savunmaktadır. Tuğcu kadınların çalışması fikrine “*Bayan Nereye?*” isimli yazısında şu cümlelerle karşı çıkmaktadır:

“Hiçbir zaman unutmayınız ki insanlar gözlerini evde açarlar. İnsanlar muayyen bir yaşa kadar evde büyürler. İnsanlar her canlı mahluk gibi ortalık kararınca evin yolunu tutar ve orasını ararlar. İnsanlar son nefeslerini evde verirler. İnsan ömrünün yarısı olsun evde geçer. Hayat üzerine bu kadar müessir, bu kadar kıymetli bir yeri olan ev, kadının idaresindedir. Kadın o evin yegane hakimidir.”⁷³

Tuğcu, kadın eve aitken, tek işi evken, kadının dışarda çalışmasını, başka bir işle meşgul olması gereksiz bulmaktadır. “*Dairede işinizden, dışardaki işlerden daha verimli bir çalışma sahası, bir başarı ancak evde değil mi? Hangi kızın veya kadının kartvizitinin üzerinde Ev kadını yazısını okursak güleceğimiz tutar?*” sorusuyla kadının asıl yerinin ev olduğu hatırlatılmaktadır. Ev kadınlığının en mukaddes meslek olduğu vurgulanmaktadır.

Kadına ev içinde şekillenen yaptırımlara uyma zorunluluğunu dayatan Ev-İş, kadınlara teslimiyetten başka bir seçenek sunmuyor. Evde varlığını sürdüren ve eve dair yükümlülüklerini yerine getirmesi beklenen kadının, eşine karşı da itaatkar olması

⁷³ “Bayan Nereye?”, *Ev-İş*, 1946, 107: 21

gerektiği dergide belirtiliyor. Kadının bu sınırların dışına çıkması, toplumdan dışlanması anlamına geliyor. Bu sebeple modernleşmenin itaatkar, edilgen, evine bağlı kadın imajı üzerinden kurulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Ev-İş, cinsiyet hiyerarşisi temelli modernleşme sürecinde kadınların aile içinde kadınlık rollerine uygun bir tavır sergilemeleri sonucunda ideal yuvaların kurulacağını ve evliliklerin uzun ömürlü olacağını vurgulamaktadır. Firdevs Helvacıoğlu'nun da belirttiği gibi söz konusu dönemde kadına yüklenen görev aile kurumu içinde erkeğe bağımlı, erkeğin rahatını düşünen ve onu çalışma yaşamında problemsiz kılacak kişilikte ve yetenekte olmaları gerektiğidir. Kadınların konumlarından rahatsız olmamaları ve görevlerinden dolayı mutlu olmaları yuvanın sorunsuz olarak devamını sağlayacaktır.⁷⁴

Bu sebeple dergi, ev kadınlığına uygun bir biçimde yetiştirilmemeyi acı verici ve aynı zamanda düşündürücü bir olay olarak nitelendiriyor. Genç kızların gözlerinin dışarda olmasının bir medeniyet algısı olarak anlaşılmasının doğru olmadığını belirtildiği yazıda mevcut değerlerin birer birer yitip gittiğinin vurgusu yapılmaktadır. Dergide yansıtılan bakış açısı ekseninde bireyleri çekip çeviren, ahlakı düzelten, yaşayışı düzenleyen evlerdir. Bu sebeple kız çocuklarının genç kızların ev kadınlığına yatkın bir şekilde eğitilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Tuğcu, evli kadınlara yönelik eleştirilerine “Öyleleri Var ki” başlıklı yazısında devam etmektedir. Yazara göre kadınlar bir ipek çorabın ıstırabını çekmekte, bir iplik kaçığını keder saymakta, yeni yapılacak elbisenin, alınacak kunduranın üzüntüsünü duymaktalar. Tuğcu bu kadınları makul olmaya davet ediyor. Kadını hakiki vazifelerinden ayıran, ev dışında zevk, eğlence aramaya davet eden, evden soğutan her şeyin önüne geçilmesi gerektiğini belirtiyor. Her koşulda evin hakimi, muhitin sahibi ve güzeli olmanın, bir balo ya da müsamereyi kaçırmamakla şöhret sahibi olunmasından çok daha önemli olduğunu vurguluyor. Evin unutulmasından oldukça şikayetçi olduğu anlaşılan Kemalettin Tuğcu bir kadının ancak evinde takdir edilebileceğini belirtiyor⁷⁵.

⁷⁴ Firdevs Helvacıoğlu, *Ders kitaplarında cinsiyetçilik 1928-1995*, Kaynak Yayınlar, 1996, s.96

⁷⁵ “Öyleleri Var ki”, *Ev-İş*, 1946, 109: 21

Kadın varlığının ev mekanı ile bir anlam kazanması, kadınlığın kendini ev içinde şekillendirmesine neden olmaktadır. Dergide kadının ancak ev mekanında kendine ait olduğu farz edilen rolleri yerine getirmesiyle toplumca kabul göreceği fikri özel alanın kadınların doğal görevi olarak algılanmasını pekiştirmektedir. Dolayısıyla kadın, kendi olduğu için değil, ev kadını, eş, anne olduğu için takdir edilmektedir.

Tuğcu'nun kadın betimlemesinde, kadın yumuşak, nazik, çocuklarına bağlı, kocasına kibar, erkeği yola getirmeye çalışan, getiremediği takdirde sabır ve tahammül gösteren, evim yuvam kocam diye her şeye katlanan varlıklar olarak ifade edilmektedir.⁷⁶ Fakat aynı zamanda Tuğcu'ya göre aynı kadınlar arasından öyleleri çıkmaktadır ki bunlar kocalarını aldatmakta, zehirlemekte, bırakıp gitmektedir. Kemalettin Tuğcu bu kadınları “*hasta*” olarak nitelendirmektedir. Kadının kıymetli ve kutsi bir varlıkken böylesi olaylara karışmaları zayıf karakterlilik olarak nitelendirilmektedir.⁷⁷ Aşkın bu tarz olaylara sebebiyet vermesinden dolayı, tehlikeli olduğu, evliliğin istikrarını ve bütünlüğünü bozduğu, “ahlak dışı” olarak nitelendirilen bu tür olayların toplum tarafından onaylanmadığı ifade edilmektedir. Bu sebeple, aşkın olduğu yerde modern istikrarlı ailelerin kurulmasının olanaksızlığı vurgulanarak, görücü usulü evliliklerin daha kalıcı olduğu belirtilmektedir.

Ev-İş Dergisi kadınlara toplumun bir takım anlamlar yüklediği yaptırımlara uyma zorunluluğundan başka seçenek sunmamaktadır. Kadına doğumundan itibaren ev ve evle birlikte kendisine dayatılan erkeğe itaat zorunluluğu öğretilmektedir. Kadınların rolleri içselleştirmesi ve toplum geleneğine hizmet etmesi beklenmektedir. Sınırların dışına çıkması kadını toplumsal dışlanmayla karşı karşıya bırakacaktır. Kemalettin Tuğcu yazgısını kabul etmeyen, aile ve toplum yapısını özümsemeyen kadınları bu açıdan eleştirmektedir. Ev-İş evliliği kadına çıkış yolu olarak sunarken, kadınların bu şekilde güvence altına alındığını ve tam manada kadının birey olma sürecini evde tamamladığını vurgulamaktadır.

Kadınlık üzerinde durulan hususlardan diğeri cemiyetin, günün yirmi dört saatini kendisini düşünmekle ve süslenmekle geçiren kadınlara ihtiyacı olmadığıdır.

⁷⁶ “Olgunlaşma Enstitüsü Defilesi”, *Ev-İş*, 1949, 159: 3

⁷⁷ “İçimizde Hasta Var”, *Ev-İş*, 1949, 152: 3

Gün boyunca makyajla uğraşmanın, süslenmenin, kokular sürünmenin, giyimle meşgul olmanın ‘ekonomi kanseri’ olmuş kadınlara ait olduğu dergide ifade edilmektedir. Kadınların gerekli gereksiz her türlü ihtiyaçları için büyük harcamalar⁷⁸ yaptığını belirten Tuğcu kadınları şu şekilde tanımlamaktadır: “*Bunlar Türkiye’de Türk ana ve babadan, İngiliz, Amerikalı olarak doğmuşlardır. Bu memleket onlara pek bedevi gelir. İçlerinde Avrupa hasreti bir kürek kor gibidir.*” Asıl kadın; şahsiyeti olan, kocası için süslenen, evinde görevini yapan, hakiki eş, ana kadın, yuva kuran kadındır.⁷⁹

Süs, gezme, dışarıya düşkünlük gibi bir takım davranışlar toplumun kadın tanımlamasına uymadığından dolayı, bu özellikteki kadınların gerçek kadın kimliğini yansıtmadığı ve dolayısıyla toplumsal düzende kabul görmediği anlaşılmaktadır.

Tuğcu’nun dergide sert bir üslupla ele aldığı diğer bir konu medeniyet algısı adı altında batıdan alınan, Türk geleneklerine uymayan, toplumda özellikle ev ve aile yapısını bozan, ev kadınlarını kişiliklerinden alıkoyan moda gibi algılanan yeniliklerdir: “*İngilizlerin klasik nezaketini ve terbiyesini almıyoruz. Japonun çalışkanlığını, Çinin kanaatini, Amerikalının süratini almıyoruz. Parisli şuh mayosunu, Holivotlu artistin şortunu, bilmem nereli sürtüğün namus telakkisini alıyoruz.*”⁸⁰ cümleleriyle toplum içinde ‘yarı çıplak’ gezdiğini iddia ettiği kadınları eleştirmektedir. Toplumdaki yozlaşmayı kadınların batıdan aldıkları moda gibi algılanan yeniliklere bağlayan Tuğcu, söz konusu yeniliklerin şarklı erkeklerin kadınlara başka gözle bakmasına neden olduğunu belirtmektedir. Tuğcu toplumda ahlak anlayışının sarsılmasına, iffet namus gibi değerlerden uzaklaşılmasına sebep olan sözde moda zihniyetini taşıyan kadınlara da seslenir: “*Şeriatın kestiği parmak acımaz!*”.

Bu noktada Ev-İş dergisinin dini söylem ve ifadelere daha fazla yer verdiğini söylemek yerinde olacaktır. Bunun nedeninin içinde bulunulan dönem itibarıyla din

⁷⁸ “Ne Diyeyim?”, *Ev-İş*, 1949, 147: 3

⁷⁹ “Onlar ve Bizler”, *Ev-İş*, 1948, 134: 3

⁸⁰ “Kanser İrsi midir?”, *Ev-İş*, 1949, 149: 9

olgusunun topluma nüfuz etmesi ve Demokrat Partinin ilke ve politikalarının dile daha fazla yansması olduğu açıktır.

Ev-İş Dergisi'nde tartışılan diğer bir konu cinsiyet ve evlenme terbiyesi. Dergi, kızların iyi ve kötüyü ayıramadıkları için her zaman ana baba korumasına ihtiyaçları olduğunu belirtmekte ve bu konuyu şu cümlelerle ifade etmektedir:

“Onlar tabiatın kendilerine sevişmek için kanları ve adaleleri vasıtasıyla zorlanmasına ‘aşk’ adını verirler. Seviştikleri erkekler ise boştur. Bir baltaya sap olamamış, liseyi bile doğru dürüst bitirememiş, ne yapacaklarını bilmeyen tiplerdir.”⁸¹

Ev-İş kızların doğru seçim yapabilmeleri için ilkokul sıralarından başlayarak cinsiyet ve evlenme terbiyesi vermenin gerekliliğine inanmaktadır. Yuvaların istikbali ve toplumun devamlılığı için bu durum zorunlu görülmektedir. Aksi takdirde ailelerin temelini sağlam olmayacağı, bu durumun toplum için büyük tehlike oluşturacağı belirtiliyor. Kadınların aile hayatı için yetiştirilmesinin gerekliliği bu sebebe bağlanıyor. Ev-İş kadının var olma koşulunu ev olarak belirtiyor. Ev olmadan kadınların varlıklarını tamamlayamayacağı, toplumda kendileri için güvenli yaşam alanı oluşturamayacakları vurgulanıyor. Evlenerek toplumsal konumlarını tamamladıkları ve ev içi sorumluluklarını yerine getirdikleri ölçüde kadınların varlığı toplum içinde somut bir anlam kazanıyor. Çünkü dünya eril, aile dışıl olarak algılanıyor. Dolayısıyla erkek dünyayı yönetirken, kadının da iç dünyayı evi yönetmesi bekleniyor. Bu şekilde “*Etine evine kapanan kadın*”⁸² toplum içinde özne olmaktan uzaklaşıyor.

Genel olarak bakıldığında 1945-52 dönemi arasında kadından beklenen ev içi kadınlık rollerini yerine getirmeleridir. Kamuya açılmayı kadının özel alandaki görevlerini yerine getirmesini engelleyen bir unsur olarak gören Ev-İş, cemiyetin kadınlardan beklediği ev içi hizmeti kadınların birincil ve en mühim vazifesi olarak nitelendirmektedir. Evi, ev içi rolleri ve özel alanı yüceleştiren anlayış kadınlara

⁸¹ “Ne Beklersiniz?”, *Ev-İş*, 1950, 161: 3

⁸² Simone De Beauvoir, *Kadın* (Çev. Bertan Onaran), Panel Yayınları, 1993, s.8

zorunlu eve dönüş yolunu göstermektedir. Bu durum derginin kurulduğu 1937 yılındaki modernleşme yolundaki temel amacından uzaklaşarak, eskiye gidildiğinin sinyalini vermektedir. Savaş sonrası geriye dönüşü Kemalizm ve Kemalizm sonrası Türk Kadının 'da inceleyen Caporal durumu şu cümlelerle özetlemektedir:

*"İkinci dünya savaşı sona erer ermez, Kemalist reformlarda belli bir geriye dönüşe tanık olunmuştur. Hangi siyasal partiden olursa olsun Kemalist reformlara, her şeye karşın bağlı kalan Türk yöneticiler için bu geri dönüş, elbette Atatürk'ün yapıtıyla her türlü bağı kesme ve kopma değildi. Söz konusu olan, özellikle ağırlığı yadsınamaz bir seçmen kitlesine hoş görünmek amacıyla kimi ilkelerden cayılması, vazgeçilmesiydi. Bu politika toplumsal yaşamda kadının durumu üzerinde olumsuz etkiler meydana getirmekten geri kalmamıştır."*⁸³

2.1.3. Evliliğe İlişkin Öneriler: Hamdune Teyze

Hamdune Teyze 1942 yılı Ocak sayısında dergide yer almaya başlamış bir karakterdir. Kadın erkek ilişkilerini eleştiren ve kadının toplumda sergilemesi gereken davranışlara ilişkin tavsiyelerde bulunan Hamdune Teyze, okuyucularıyla yakın ilişki kurmakta ve özellikle genç kızlara evlilik ve yuvada geçimle ilgili tavsiyelerde bulunmaktadır. Mutlu bir yuva için yapılması gerekenlere, kadınların eşlerine iyi bakmalarına, onları mutlu etmelerine ve yuvaların dağılmamasına yönelik kadın odaklı eleştirilerde bulunmakta ve bu konuda yapılması gerekenleri belirtmektedir. Eleştirilerinde kadınların toplumsal hayattaki geleneksel rollerine vurgu yaptığı görülmektedir. Kadındaki yeniliğin, değişimin, eğitim hayatının yuva algısını değiştirdiğine inanmaktadır. Yuvaların huzursuz ve mutsuz olmasının temelinde kadınların isteklerinin, ideal eşe ulaşma arzularının ve yuvada beliren olumsuz koşullarda sabırlı davranmamalarının olduğunu belirten Hamdune Teyze, evliliğin sorumluluğunu tek tarafa (kadına) yüklemektedir.

⁸³ Bernard Caporal, *Kemalizmde ve Kemalizm sonrasında Türk kadını:1919-1970*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1982.

Hamdune Teyze, kızların eş seçme konusunda seçici davrandıklarını, kolay beğenmediklerini bu nedenle evliliği ertelediklerini “*Saadet Piyangosu!*” isimli yazısında şu şekilde eleştirmektedir:

*“Kendi değerini kendi seviyesini düşünmeden hayale kapılarak çok güzel çok zengin çok kibar koca arayan kızlar sonunda muhakkak kendilerini istemiş olanlardan daha düşken bir kocaya varırlar. Evlenmekteki hedefi unutmamalı, dengini bilmeli ve kanaatkar olmalıdır. İzdivaçta saadet bir piyangodur. Ekseriya hüsnü niyeti olanlar kazanır.”*⁸⁴

Kızların evlilikte seçici davranmalarını ve gözlerinin yükseklerde olmasını kızların eğitimi olmasına bağlayan Hamdune Teyze, okumuş kızların fikir dünyalarının değiştiğini bunun da mutluluk ve yuva yolunda engel oluşturduğuna inanmaktadır.

“Azıcık okumakla şımartınız, Dünyadaki bütün şeyleri ele geçirmeye, hele o sosyete dediğiniz, lüks dediğiniz hayatı yaşamaya kendinizde hak buldunuz. Kıyas kabiliyetiniz arttı, Birçok erkek görüyorsunuz. Hepsinin iyi taraflarını alarak bunlardan ideal koca çıkartıyorsunuz.”

Hamdune Teyze karakteri kızların eğitimini evlilik ve yuva kurma sürecinde engel olarak görmektedir. Hamdune Teyze’ye göre kızların iyi yetiştirildikleri için her şeyin en iyisine layık olduklarını düşünmeleri, zengin ve iyi eş idealini kuvvetlendirmekte, bu fikir saadet yolunda engel oluşturmaktadır. Hamdune Teyze’ye göre “*Saadetin engelleri kendi kafaları içindedir.*” Bu sebeple kızların fikirlerini yumuşatıp evlilik ve eş konusunda daha ılımlı olmalarını önermektedir.⁸⁵

Kızların aldıkları eğitim yaşamlarına dair karar alırken belirleyici bir rol oynamaktadır. Eğitim kızların geleceğe yönelik ekonomik ve toplumsal yaşam alanlarında farklılık yaratmakta, kişiliklerini geliştirmekte ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarında büyük katkı sağlamaktadır. Bu sebeple kadınları kısıtlayan geleneksel normlara karşı bir siper görevi üstlenmesi, kızlarda farkındalık

⁸⁴ “Saadet Piyangosu”, *Ev-İş*, 1942, 58: 22-23

⁸⁵ “Saadetin Engelleri”, *Ev-İş*, 1943, 74: 22-23

yaratması açısından kurulacak yuvalara bir tehdit olarak algılanmaktadır. Bu noktada Hamdune Teyze kızların gözünü açtığı ve yuvaların kurulmasını zorlaştırdığı için eğitimi eleştirmektedir.

Hamdune Teyze'nin rahatsızlık duyduğu diğer bir konunun sevicilik olduğu dergide belirtilmektedir. *"Hala mı Görücü?"* yazısında genç kızların konuşarak ve kendi kanaatlerine dayanarak evlenmelerini eleştiren Hamdune Teyze, bu düşüncesini şöyle ifade etmektedir. *"Siz nasıl talibinize iyi görünmek isterseniz o da size hep iyi taraflarını arz eder. Bu hususta büyüklerin kanaati muhakkak lazımdır."* Genç kızların toy oldukları için izdivaçta doğru karar veremeyeceğini düşünen Hamdune Teyze, fikrini *"gece vakti kız alma, ergen gözü ile kız alma "* cümlesiyle desteklemektedir.⁸⁶

Hamdune Teyze genç kız ve kadınlara koşullar ne kadar zor olursa olsun, yuvaların yıkılmaması gerektiğini, sorunların aşılabileceğini ve bu konuda kadınlara önemli görevler düştüğünü belirtmektedir:

*"Günün Kadınları, günün Kızları! Ufak tefek sıkıntılar, yokluklar için hayatı kendinize zehretmeyiniz. Anneleriniz, nineleriniz, çok ağır şartlar içinde ömür tüketiyorlardı. Kafes arkalarında, adeta esaret altında gibi yaşayan, sokağa çıkmaya korkan, o zavallıların hayatı bir facia idi. Siz bütün haklara hürriyete sahipsiniz. Önünüze çıkan tümsekler sizi yıldırmasın. Hayatın kadrini biliniz."*⁸⁷

Toplumun genel kanaati yuvayı kadının kurduğu ve yıkılmaktan da kadının kurtaracağıdır. Kadına atfedilen fedakarlık ve sadakat gibi özelliklerle yuvayı kurtaracak olan kadındır. Bu noktada kadınlara ılımlı ve sabırlı olmaları tavsiye edilmektedir. Hamdune Teyzenin yeni evli bir kadına dergide verdiği tavsiyeler bu yönündeki fikirleri desteklemektedir. Eşiyle yaşadığı kavga nedeniyle evliliğini bitirmeye kararlı yeni evli genç bir kadına Hamdune Teyze tavsiyede bulunur:

"Ben gençliğimde kocamın karşısında el-pençe divan dururdum. Fakir bir adamdı. Sovan ekmek yerdim. Tahta çamaşır bulaşık yemek çocuğa bakmak ne iş varsa

⁸⁶ "Hala mı Görücü", *Ev-İş*, 1942, 69: 22-23

⁸⁷ "Hamdune Teyze Diyor ki", *Ev-İş*, 1945, 98: 22

hep benim üstümde. İşleri yoluna girip eli para tutunca ilk işi beni komşunun kızına görücü göndermek oldu. Bağıma kara taş bastım, gittim. Onlar yiyip içtiler ben hizmetçi gibi çalıştım.. Bir sokağa çıksak kara çarşafı bürünür ummacı gibi kapanırdık. Hey gidi kızım biz eski kadınların çektiğini bilmezsiniz.”

Dönem kadınlarının artık hür olduğunu, yüzlerini açık gezip gün güneş gördüklerini, okuyup yazdıklarını ifade eden Hamdune Teyze küçük şeylerin dert edilmemesi gerektiğini belirtmektedir. “*Erkek kadın aynı hakka sahip şimdi. Kanun herkesi bir tutuyor. Mahkemede dert anlatıyorsunuz*” sözleriyle kadın hakları konusunda birçok şeyin değiştiğini ifade etmektedir.⁸⁸

Hamdune Teyzenin düşünceleri bir anlamda kadının toplumsal değişim açısından geçirdiği evreleri özetler niteliktedir. Tarihsel perspektiften bakıldığında eski dönemlerde kadının kapanmak zorunda olduğu, kamuya rahatlıkla çıkamadığı, medeni kanunun kabulünden önce kadınların toplumsal hayatta birçok haktan mahrum olduğu hatırlatılmaktadır. Kadınların medeni haklarını kazanmadan önce evliliğini gerçekleştirdiği anlaşılan Hamdune Teyze, şartların artık değiştiğini belirterek kılık kıyafet, hukuk alanında bir takım özgürlüklerin kadınlara verildiğini ifade etmektedir. Kadın haklarındaki gelişmenin farkında olmasına rağmen Hamdune Teyze’nin düşüncelerinin gerici olması kendi içinde tezat oluşturmaktadır. Kadınların eğitilmiş olduklarının ve hukuki haklara sahip olduklarının bilincinde olmasına rağmen, evliliğe dair beklentilerinin kadınlara yönelik olduğu çok açıktır. Toplumsal cinsiyet kalıplarından sıyrılammış fikirleri tavsiyelerinde kendini açıkça göstermektedir. Yine de bu karakterin merakla okunduğunu 1950 yılının Şubat ayında bir okurun “*Hamdune teyze nerede? Yuvalarda dirlik ve düzen yazıları nerede?*” sorusu ile anlıyoruz. Bu doğrultuda Hamdune Teyze’nin dergide aranan bir karakter olduğu ve tavsiyelerinin dikkate alındığı anlaşılmaktadır.

⁸⁸ “Hamdune Teyze Diyor ki”, *Ev-İş*, 1945, 98: s-22, 23

2.2. Ev Kadınlığı: “En Mukaddes Meslek”

Ev-İş Kadın Gazetesi “kadını yükseltmek, kadını yuvaya göre yetiştirmek” amacını taşımaktadır. “Yuvayı dişi kuş yapar” anlayışını temel alan Ev-İş Dergisi yazılarında kadının yuvayı kurduğu, kadının doyurduğu, yavrusunu emzirdiği, erkeği çekip çevirdiği dolayısıyla kadının insanların anası olduğu fikri hakimdir. Eşi, çocukları toparlayacak olan kadın, dünyanın kendisi için kurulduğu muazzam bir varlık olarak dergide sunulmaktadır. Dolayısıyla kadın ailenin temel taşı olarak görülmektedir. Bu sebeple inkılapların temeli olan evi yeniden inşa etme görevi kadınlara aittir: *“Kadınlar bu yeniden tanımlanmış geleneksel rolleri oynamaya özendirilmişti. Bu mesaja göre kadınlar yuva kurma sürecine ‘düzen, disiplin ve rasyonellik’ getiren Batı tarzı ev kadınları olarak modernleşme sürecine katkıda bulunmalıydılar.”*⁸⁹ Bu amacı gerçekleştirmek üzere Ev-İş Dergisi kadınların rollerini özel alan sınırları dahilinde yeniden tanımlamıştır.

Dergide aile, yaşamı düzenleyen, eşler arasında ilişkileri yapılandıran bu anlamda toplumsal yaşamı inşa eden bir araç olarak ifade edilmektedir. Toplumun bütünlüğü ve devamlılığı aile kurumuna dayandırılmış ve ailedeki dirlik ve düzeni sağlama görevi kadına atfedilmiştir. Toplumun sürekliliği ve ailelerin bütünlüğünü kalıcı kılmak adına yuvada dirlik ve düzeni sağlamaya yönelik dergide geniş bilgiler sunulmaktadır. Kadınların yuva kurma sürecinde nasıl evlenmesi gerektiği; yuvada dirlik ve düzeni sağlamak adına yapılması gerekenler evde, toplumda ve davetlerde nasıl davranılması gerektiği, eşi mutlu etmenin yolları ve ev işleriyle ilgili tavsiyeler kaleme alınmıştır.

Dergide toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik kurumu içinde yeniden üretildiği görülmektedir. Evlenmeden önce ve evlendikten sonra kadınların ve erkeklerin sahip olması gereken nitelikler, sergilemeleri gereken davranışlar açıkça belirtilmektedir.

Ev-İş’te kadınların sahip olması gereken nitelikler belirtilirken, en temel özelliğin mağrur duruş olduğu ifade edilmektedir. Ev-İş’e göre kadın mağrur duruşu

⁸⁹ Yeşim Arat, Türkiye’de Modernleşme Projesi ve Kadınlar, *Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları*, 1998, s. 82-91.

ile birlikte kendine yakışan ağırlıkta gurur sahibi de olmalıdır. Derginin “mağrur duruş” ve “gurur” ile kadınlara dayatmak istediği anlayış erkeklerin sahip oldukları özgürlükleri kendileri için talep etmemeleri ve kendilerine biçilen konumu kabullenmeleridir. Toplumda kendilerine biçilen ev kadınlığı ve analık görevlerini layıkıyla yerine getirdikleri takdirde toplum içinde kendilerine sağlam bir yer edinmiş olacakları, gururlu bir duruş sergilemiş olacakları dergide şu cümlelerle ifade edilmektedir:

“Asil ve mağrur ruhlu bir kadın, hayatın erkeğe bağışladığı geniş hürriyete sahip çıkarak.. gayri meşru saadet yolculuklarına açılmaz. Rastgele dostlar seçip, onlarla evini eşini çocuğunu ihmal edemez. O her şeyden evvel şahsiyetine sürülecek lekelere lakayit kalıp böyle füzuli gezentelikten serdengeçlikten zevk almaz.”⁹⁰ Cemiyet içindeki aile kadınlığı, ev kadınlığı ve analık mevkii kadınların benlik ve duruşlarıyla kendilerini saydırmalarını gerekli kılar⁹¹.

Dergide iyi bir ev kadınının kız çocuklarını da bilgili yetiştirmesinin gerekli olduğunun altı çiziliyor. Ev-İş’e göre kızları küçüklükten yuva temelli yetiştirmek gerekir ⁹². Ev bilgilerinin biçkinin, dikişin, mutfakın gerekli olmakla birlikte yeterli olmadığı, sadece kılığın, kıyafetin, süsün iyi bir koca bulmak ve mutlu bir yuva kurmak için garanti oluşturmadığı ifade ediliyor. Ev-İş’e göre hakikat olduğunuz gibi görünmektir. Çünkü:

“Düşük ahlaklı bir kız kendisini iyi tanıtmakla iyi bir koca bulursa, o erkeği mahveder, hayatını söndürür ve huzursuz yaşar. Erkekler kadınlara iffeti, bekâreti ve ciddiyeti için kıymet verirler. İçi ve dışı tertemiz bir kız ararlar. Bu sebeple genç kızlar oldukları gibi görünmelidir. Avarelik ve havailikten de uzak durmalıdırlar. Bunlar toplumun hoş karşılamadığı davranışlardır. Kızlar bu şekilde kendilerini ancak ziyan etmektedirler.”

Toplum kadınlara modernleşme ve özgürleşmeyi vadederek fakat aynı zamanda özgürlüğün sınırlarını da çizerek, kadınların o sınırlar içinde biçilen rollere

⁹⁰ “Kadın Gururu”, *Ev-İş*, 1951, 166: 4

⁹¹ “Mağrur Olunuz”, *Ev-İş*, 1945, 93: 20

⁹² “Görünüş ve Hakikat”, *Ev-İş*, 1945, 96: 20

uygun şekilde davranmaları beklenmektedir. Özel alanın sınırları dahilinde ve doğalarında var olduğuna inanılan ev ve kadınlık rolleri çerçevesinde aslında kadınlar toplum denetimine tabii olmaktadır.

Ev-İş Dergisi'nde aile kurumunda dirlik ve düzenin devam ettirilebilmesi için kadının ve erkeğin ayrı görevleri olduğu belirtilmektedir.⁹³ Dergiye göre evlilik meşakkatli bir yoldur ve mesuliyetli bir işe girişmektir. Dolayısıyla hem kadın hem erkek bu uzun yolculukta ayrı ayrı sıkıntılar çekmektedir. Kamuda çalışan eşin ve özel alanda ev işleriyle uğraşan kadının, gün sonunda asık ve yorgun suratla birbirlerini karşılaması çiftin yuvalarında huzursuzluğa neden olacaktır. Ev-İş'e göre yuvada geçim, eşi güler yüzle karşılamaktan ve kocaya karşı yumuşak bir tavır sergilemekten geçmektedir. Kadının eve yorgun dönen eşini güler yüzle karşılaması, eşine sıcak davranması, onu yumuşatması, eş asi olsa bile onu uysallaştıracak bir yöntem bulması dergide kadınlardan beklenen davranış kalıpları olarak sunulmaktadır. Kadınlardan toplumun biçtiği rollere uygun bir şekilde davranmaları kadının yaradılış gereği sahip olduğuna inanılan sabra, sakinliğe ve yumuşak başlılığa bağlanmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı kadın yuvayı erkeğe karşı da korur. Dergiye göre çok defa yuvayı yıkacak olan erkektir. Erkek azacak, kuduracak, eziyet edecek, kırıcı olacaktır fakat kadının nazik ve mütevazî gururu hem kendisini hem de yuvayı kurtaracaktır. Dergi kadının evlendiğinde erkek karakteriyle uğraşmak ve cemiyet adamı yaratmak zorunda olduğunun farkında olması gerektiğini belirtmektedir.⁹⁴

Dergide kadının yaradılış gereği sahip olduğu özelliklerin yuvayı kurtaracağı vurgulanmaktadır. Kadının sevdiği, yuvaya bağlandığı, ömrünü yuva uğrunda harcadığı, sözünden dönmediği, kurduğu yuvayı yıkmak istemedi belirtilmektedir.⁹⁵ Kadının doğası ve yaratılışı yuvayı çekip çevirmeye yatkın olduğu için kadının yuvanın temeli ve vazgeçilmezi olduğu vurgulanmaktadır.

⁹³ "Kadının da bir Hakkı Var", *Ev-İş*, 1945, 103: 22

⁹⁴ "Bir Yuva Nasıl Kurulur Nasıl Yıkılır?", *Ev-İş*, 1947, 124: 16

⁹⁵ "Onların Tesellisi", *Ev-İş*, 1947, 128: 3

Kadının doğasını vurgulayan bu satırlar Rousseau'nun kadınlarla ilgili fikirlerini desteklemektedir. Kadını erkeğin destekçisi ve yardımcısı olarak gören Rousseau onda olması gereken nitelikleri şu şekilde sıralar:

“Bir kadında ilk ve en önemli beğenilecek yön, uysallıktır. Kadının en önemli özelliğinin uysal olması gerekliliği onu tümüyle erkeğin güdümü altına sokmaktadır. Bir erkeğin evde söz sahibi olması, her istediğini söylemesi ve hatta yapması için kadının sessiz kalmayı bilmesi gerekir. Erkeğin otoritesinin mutlak olduğu bir aile modeli öngören Rousseau ataerkil bir ailede olması gereken rolü verir kadına.”⁹⁶

Ev-İş Dergisi kadının doğası gereği sahip olduğuna inanılan özelliklere ilişkin olarak ailenin kurucusu olan kadının doğa gereği fedakar olduğunu belirtmektedir. Evliliğinin geleceği için fedakârlık da yapacağını ifade edildiği dergide kadınların fedakârlığının sabırlı ve anlayışlı olmasından ileri geldiği belirtilmektedir. Evliliğin sorumluluğunu kadının taşıdığı da açıkça kabul edilmektedir:

“Kadın ayrıca cefakârdır, vefakârdır. Onun boş bir dakikası yoktur. Dinlenmesi bile işe yarar. O birçok saat ayaktadır. Geç yatar, erken kalkar. Erkeğini, çocuğunu giydirir, doyurur. Evini derler toparlar. Tertipli ve titizdir. İdarecidir. Geçim meseleleri, çocuk davası, yuva hizmetleri olmasa ve bir kadın dört duvar arasına kapansa dahi zihni ve manevi faaliyeti o kadar çoktur ve o kadar çeşitli bir mücadele içindedir ki, hiçbir alim hiçbir riyaziyeci, hiçbir tüccar kafası onunki kadar enerji sarfedemez”⁹⁷

Ev-İş kadının toplumsal cinsiyet rollerinin altında kaldığını kabul ederken, varlığının da ancak bir erkekle anlam taşıdığını vurgulamaktadır. Erkek yoksa kadın da yoktur anlayışı altından kadının kendisini yalnız ve sadece bir erkeğe bağladığını, bütün canlılığı ve zevk hayatının erkeğinin sağlığının yerinde olmasına bağlı olduğunu belirtmektedir. Tüm bu sebeplerle kadının yuvasında bu kadar cefalı, vefalı, fedakar ve aynı zamanda bu kadar çileli bir varlık olduğu dergide ifade edilmektedir⁹⁸.

⁹⁶ Hanife Nalan Genç, *Jean-Jacques Rousseau'nun Emile'inde Kadın Eğitimi*, 2015, s.31

⁹⁷ “Mücadele”, *Ev-İş*, 1951, 171: 3

⁹⁸ “Kadın Yüzünden”, *Ev-İş*, 1946, 106: 22

Kadınların erdem sahibi olduğunu belirten dergi, bu kadar çok özelliğe sahip olmalarını kadınların evlerine karşı çok bağlı ve alakalı olmalarından kaynaklandığını ileri sürmektedir. Bu bağlılık ev kadınına daha fazla öğrenmeye, evini daha iyi çekip çevirmek için kulaktan dolma bilgiler yerine gerçek bilgi edinmeye bu sebeple de okumaya yöneltmektedir. Dergiye göre çocuk bakımından yemek kitabına, kadınlara mahsus dergilerden leke kitabına, giyime kuşama, süse tuvalete, romanlara, şiir kitaplarına kadar her türlü kitabı kadınlar okumaktadır. Bu şekilde kadınların yalnızca kendilerini de düşünmediği, çocuklarını özellikle de kızlarını kendileri gibi yetiştirmek istedikleri belirtiliyor. Bu şekilde geleceğin kadınlarının asıl ana bilgileri annelerinden öğreneceği ve iyi bir ev kadını olarak yetişecekleri vurgulanıyor.⁹⁹ Ev-İş'te neslin yetiştiriciliğinin devamını garantilemesi açısından bilgili, becerikli ve eve yatkın kız çocuklarının yetiştirilmesi kadınların vazifesi olarak görülmektedir:

*“Kadının ‘annelik’ misyonuna verilen önem, onun çocuk yetiştirmedeki önceliğinden kaynaklanmaktadır. Kadınlar bilimi ve ahlakı en iyi şekilde öğrenmelidirler ki doğuracakları ve yetiştirecekleri çocuklarına bu değerleri en iyi şekilde öğretebilsinler. Bu da öncelikle ev içi eğitimden geçmektedir.”*¹⁰⁰

Ev-İş'in kadına yüklediği bu misyon, ulus devlet oluşturma sürecinde kadınlık ve erkeklik rollerinin milletin kuruluşundaki hayati öneminin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu konuyla ilgili Nira Yuval-Davis, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin milliyetçi projelerdeki yerini görmek için ulus-devlet yaratma sürecine bakmamızın yeterli olacağını söylemektedir. Yuval-Davis'e göre, ulus-devlet kurma süreçlerinde kadınlara, hem milletin biyolojik yeniden üreticileri rolü biçilmiş, hem de milliyetçi kültürü yeni kuşaklara iletmekten ve yuvayı özgül bir kültürel biçimde kurmaktan sorumlu “kültür” muhafızları olarak görevler yüklenmiş ve böylelikle onlara ulus devletin kuruluşunda kültürün yeniden üreticisi olarak yaklaşılmıştır.¹⁰¹ Kadınlara verilen milletin kültürel ve biyolojik üreticisi olma rolü, kadınları daha çok

⁹⁹ “Ev Kadını ve Kitap”, *Ev-İş*, 1947, 121: 14

¹⁰⁰ Dr. Ayça Gelgeç Bakacak, Cumhuriyet Dönemi Kadın İmgesi Üzerine Bir Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi* s 44, Güz 2009, s. 627-638

¹⁰¹ Yuval-Davis, Nira, *Cinsiyet ve Millet, (3. Basım)*, İletişim Yayınevi, İstanbul, 2010, s.234

yuva ile özdeşleştirerek ev içindeki konumlarını ön plana çıkarırken özellikle modernleşmeci ulus-devlet inşa projelerinde milletin modernliğinin, medeniliğinin aynası olma görevini de üstlenmelerini gerekli kılmıştır.

Dergi Türk kadınının yüce kişiliğini överken aynı zamanda kadınlardaki zayıf yönleri de belirtmektedir. Dergide diğer milletlerin kadınlarına yer verilirken, onların toplum içindeki görevleri ile birlikte ailedeki rolleri anlatılmakta ve Türk kadınları ile kıyaslanmaktadır. 1945 yılı haziran sayısında dergide İngiliz Kadını'ndan şu cümlelerle söz edilmektedir:

“ Bu harbin bir kahramanı var ki resmi gazetelerde pek görünmez, üniforması yoktur, kimseden madalya almamıştır, kendinden bahsedilecek ne bir orduya ne de bir birliğe mensuptur. Bu kahraman İngiliz ev kadınıdırDemek oluyor ki ev kadınının vazifesi sabahın altısında hatta çamaşır günü daha erken bile başlamaktadır. Altı ile dokuz arası kocasının ve çocuklarının kahvaltısını pişirecek, çocukların büyüüğünü mektebe hazırlayacak ve giydirecektir. Kocasını işine gittikten sonra çocuk arabası elinde çocuklarla sokağa çıkacak, büyüüğünü mektebe, küçüğünü tartılıp muayene olmak üzere dispansere götürecektir. Öğleden sonra evi temizleyecek kocasının ve çocuğunun akşam yemeğini hazırlayacaktır¹⁰². ”

Anlaşılaacağı üzere eşi savaşta olan, iki ya da daha fazla çocuğu olan İngiliz Kadını'nın diğer kadınlardan daha fazla görevi olduğu, zor koşullar altında işlerine devam etmek mecburiyetinde olduğu, buna rağmen ev kadınlığı ve analık vazifelerini layıkıyla yerine getirdiği belirtilmektedir. Bu sebeple görevini tam olarak yerine getiren İngiliz Kadını Türk Kadınına örnek olarak gösterilmektedir.

Ev-İş dergisi yuva düzeninin nasıl korunması gerektiği ve bu konuda kadına düşen görevlerin yanı sıra, aile bütünlüğüne tehdit oluşturacak unsurlar konusunda da kadınları bilgilendirmiş ve uyarılarda bulunmuştur. Temmuz 1945 sayısında içkinin kadında yarattığı olumsuz imajdan ve toplumda yarattığı hoşnutsuzluktan yakınılmaktadır. Sarhoş etmesinin yanı sıra sinir zaafı verdiği, kadını uyuşturduğu ve korunmasız bıraktığından söz edilmektedir. Korunmasız bir kadının namusunun ise tehlikede olduğu hatırlatılmaktadır.¹⁰³ Aynı şekilde poker oyununun da aile

¹⁰² “İngiliz Ev Kadını”, *Ev-İş*, 1945, 98: 4-5

¹⁰³ “Bollü Toplantılarda Küçük Kızlar”, *Ev-İş*, 1945, 99: 20

bütünlüğünü sarsan, aile düzenini tehlikeye sokan bir unsur haline geldiği ifade edilmektedir.

Ev-İş kadının namusunu muhafaza edecek tek şeyin akli ve asabı olduğunu belirtmekte ve akıl sersemlediğinde ve asab gevşediğinde kadının iffetine kimin bekçilik edeceğini sorgulamaktadır¹⁰⁴. Kadınların tüm kıymetli değerlerini ve varlıklarını kaybettirecek olan bu kötü huyların bırakılması dergide şiddetle tavsiye edilmektedir. Çünkü “Çoluk çocuğa karşı poker oynamak onlara kötü yolda ön ayak olmak bir Türk kadınına yakışmaz”¹⁰⁵. Gelecek nesli yetiştirecek olan kadın topluma iyi örnek olmalı, saygınlığını korumalıdır.

Ailenin bütünlüğünü sarsacak diğer bir husus ise kadınların şahsiyetlerinden vazgeçme pahasına başka erkeklerle ilişki içinde olmalarıdır. Ev-İş’e göre öyle bir kesim kadın var ki hedefi erkeklerdir:

*“Bu kadınlar azdıkça azar. Paralı yaşlılar, genç toy erkekler.. Süslenmek, kendilerini beğendirmek ve herkesle sevişmek onların yegane hırsları, hedefleridir. Evliyen metres hayatı yaşamak, başka erkeklerle sevişmek tek gayeleridir. Gazetelerin sayfalarında da yer alan bu haberler cinayete sebebiyet vermektedir. Hangi cinayete bakılsa orda bir kadın parmağı görülmektedir”*¹⁰⁶.

Dergide böyle sıkıntılara karşı erkeklerin, eşlerin de almaları gereken tedbirler olduğu belirtiliyor. Kadınlarını herkes kadar giydirememelerinden ve yaşatamamalarından kaynaklanan sıkıntıların sebebinin kazanç güçlüğü, savaş sıkıntıları ve beraberinde gelen neşesizlikler olduğu ifade ediliyor. Bu durumdan savaşın aile yapısını olumsuz etkilediği, savaşın yarattığı ekonomik bunalımların aileleri parçalama noktasına getirdiğini görüyoruz. Erkeğin evine yetememesi ve kadının mutluluğu dışarda araması savaşın etkilerinin ailevi boyutunu göstermektedir. Fakat durum böyle olsa bile, Ev-İş dergisi savaş sıkıntılarının, ekonomik yoklukların kadını namusunu lekeleyecek bir hayata sürüklememesi gerektiğini belirtiyor. Çünkü:

¹⁰⁴ “Poker”, *Ev-İş*, 1945, 94: 20

¹⁰⁵ A.g.m.

¹⁰⁶ “Kadın Yüzünden”, *Ev-İş*, 1946, 106: 23

“Para ekseri insanı şımartır. Minnet ve müdana ile kurulan bir yuvanın temeli, hazıra gelmiş çiftlerin yuvasından fazla ömürlüdür. Hatta çoğunda ebedidir. Beraber mücadele etmenin faaliyeti, zevki, diğer çılgın arzuları unutturup iki kalbin saadete ulaşmasına yardım eder.”¹⁰⁷

Ev-İş Dergisi’nde evlilik dışı ilişkiler ve kadınların erkeklerle çok fazla ilişki içinde olması fazlasıyla eleştirilmektedir. Bu eleştirilerin nedeni savaş durumunun getirdiği ekonomik sıkıntılar sebebiyle aile kurumunun geçirdiği sarsıntılardır. Ekonomik problemlerin bir sonucu olarak boşanmaların Cumhuriyet döneminde görülmemiş ölçüde arttığı belirtilmektedir. Boşanmaların bir nedeni olarak toplumca onaylanmayan evlilik dışı ilişkilerin artması da toplumda önemli sorunların varlığına işaret etmektedir. Hayat pahalılığı, gelir dağılımının bozulması ve geniş halk kitlelerinin daha fazla yoksullaşmasıyla ailelerin geçinmesi giderek güçleşti.¹⁰⁸ Geçim sıkıntısı, boşanmalara ve evlilik dışı ilişkilere yol açtı. Toplumdaki bozulmayı o dönemde hazırlanmış “Kanun Dışı Birleşmeler ve Nesebi Sahih olmayan Çocuklar Hakkında Rapor” en iyi şekilde göstermektedir.¹⁰⁹ Aile kurumunun geçirdiği sarsıntılar ve sıkıntılı süreçten dolayı Ev-İş Dergisi’nde kadınlara ailelerini korumalarına yönelik yapmaları gerekenler ifade edilmektedir.

Ev-İş Dergisi kadınların toplumun kabul ettiği normlara uygun bir hayat sürdürmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Çünkü toplum içinde kadınlar ancak “Kadınların kendilerine belirlenen yerlerde, belirlenen biçimlerde davrandıkları takdirde kabul görürler ”.¹¹⁰ Ev-İş’te kadının yerinin ev olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü evin, ulusal kültürün manevi niteliğini yansıtan temel mekanı olduğu ve bunu koruyup zenginleştirme görevinin kadınlara düştüğü belirtilmektedir. Kadınların,

¹⁰⁷ “Kibarlık ve İzdivaç”, *Ev-İş*, 1952, 178: 6

¹⁰⁸ Murat Metinsoy. *İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye: Savaş ve Gündelik Yaşam*. Homer Kitabevi, 2007, s.394-397 İkinci Dünya Savaşı döneminde kentlerdeki hayat pahalılığı fakir kesimler arasında maliyetli bir iş olarak görülmeye başlanan evlilik yerine o dönemdeki hukukçuların tabiriyle iğreti birleşmelere yol açıyordu. Sonuçta gayri meşru çocuklar meydana geliyor bu şekilde meydana gelen çocuklar ya daha doğmadan düşürülmeye çalışılıyor ya doğduktan sonra terk ediliyor ya da doğar doğmaz ortadan kaldırılıyordu. Ya da belirli bir yaştan sonra ortada kalıyor, sokak çocukları grubunun üyesi oluyordu.

¹⁰⁹ Murat Metinsoy. *İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye: savaş ve gündelik yaşam*. Homer Kitabevi, 2007, s.394-397

¹¹⁰ Şirin Tekeli, Türkiye’de Medyada Kadın: Serbest, Müsait Kadın veya İyi Eş Fedakar Anne, *1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*, İletişim, 1990, s.203

dışardaki hayat koşulları ne şekilde değişirse değişsin, özlerindeki manevi (yani kadınlık) erdemlerini kaybetmemeleri gerektiği vurgulanmaktadır.¹¹¹

Toplumda olumsuzluk yaratan başka bir husus ise ev kadınlarının insanların aile çatısı altında birleşmesi ve birliği beraberliği sağlaması bakımından önemli bir yer teşkil eden evlerden uzaklaşmalarıdır. Dergiye göre evleri ayakta tutan bilgili, hamarat, evine bağlı ev kadınları giderek azalmaktadır. Yuvaları tehdit eden bu durum yerini kadınlarda okumaya ve yazmaya bırakmıştır. Kadınların artık kendi geleceklerinin ve kazançlarının derdinde olduğu dergide belirtilmektedir. Ev-İş'e göre toplum hayatı adına bu durum büyük tehlike oluşturmaktadır çünkü evler artık çocukların terbiye edilmeyeceği, hastaların bakılmayacağı, aile hayatının yaşanmayacağı yerlere dönüşmek üzeredir.¹¹² Medeniyet algısı gibi görünen bu durumun toplum için tehdit oluşturduğu ifade edilmektedir. Ev-İş "*Hangi bir meslek veya meşguliyet bir cemiyet, bir memleket hesabına bundan daha faydalı ve daha iftihar ettirici olabilir?*"¹¹³ sorusuyla ev kadını olmanın büyük bir iftihar sebebi olduğunun altını çizmektedir. Dergiye göre, modern evlerin yaratılması sürecinde en önemli husus, evleri modern kimliğe büründürecek ev kadınlarının varlığına ihtiyaç duyulmasıdır. Ev alanındaki düzenlemelerin öznesi olan kadın ideal yuvaların kurulmasının da garantisini oluşturmaktadır.

Ev-İş 1951 Temmuz sayısında Türk Kadınlığının durumunu incelemek amacıyla Türkiye gelen tanınmış Amerikalı kadın gazeteci Ruth Sach'ın yazdığı makaleyi okurlarıyla paylaşmaktadır. Makalenin 1950'li yıllarda kadını eve dönmeye teşvik eden, geleneksel ev-içi rollerini yeniden ön plana çıkarıp güçlendirmeyi amaçlayan bir ideolojiyi yansıttığı görülmektedir. Yazıda 2. Dünya Savaşı yıllarından sonra boşanma oranlarının artmasının bir sonucu olarak "yuvayı yapan dişi kuş" anlayışının ön plana çıkarıldığı belirtiliyor. Türk Kadınının durumunun incelendiği yazıda kadınların doğanın kendilerine biçtiği rolden uzaklaştığı vurgulanıyor. Asıl gayeden uzaklaşan Türk Kadını'nın ev hanımı olarak tatmin olmadıkları, hayatlarında bir meşguliyet, bir meslek istedikleri vurgulanıyor. Modern kadının bu bağlamda

¹¹¹ Partha Chatterjee, Kadın Sorununa Milliyetçi Çözüm, *Vatan Millet Kadınlar*, İletişim, 2000, s.114

¹¹² "Ev Kadını Yetişmiyor", *Ev-İş*, 1949, 145: 3

¹¹³ "Ne Diyeyim?", *Ev-İş*, 1949, 147: 3

kadınlık alanında eski kadınlar kadar başarılı olamadığı belirtiliyor. Toplumun içinde bulunduğu ekonomik durumun bir sonucu olarak kadının da çalışması gerektiği, bu şekilde kadının kendini idare etmeyi öğrendiği ve dolayısıyla erkeğe eski kadınlar gibi boğun eğmediğinin altı çiziliyor. Karısının bütün isteklerini yerine getirebilmek için mali gücü olmayan eşin, eski erkekler gibi kendisini sorumlu görmediği ve dolayısıyla boşanmaların arttığı ifade ediliyor. İşte bu yüzden “*bir kadının en mühim vazifesi sadece ve doğrudan doğruya kadın olmaktır. Bugünün kadınların bilhassa iyi ve ideal bir ev kadını olmaları lazımdır*”. Kadınların kendilerini aile hayatına adanmaları gerektiği belirtiliyor. “...bir kadın için en şerefli ve en güzel meslek ev kadınlığıdır”¹¹⁴ ifadeleriyle dergi yuva yapma görevinin kadına ait olduğunu vurguluyor.

Ev-iş dergisi yuvadaki dirlik ve düzeni sarsacak durumun her zaman karı koca arasındaki geçimsizlikten değil, bazen gelin ile kaynana arasındaki sorunlardan da kaynaklanabileceğini belirtiyor. Dergi, bir çatı altında yaşayan bu iki kadının tabiatında geçimsizlik, mücadele ve kıskançlık olduğu için üzüntü ve içlenme kaçınılmaz olabileceğini belirtiyor. Yuvada huzur ve geçimin sağlanabilmesi için Ev-İş Dergisi’nde, oğlunu evlendiren anneye ve yeni geline tavsiyelerde bulunuyor. Bir anlamda ideal gelin ve kayınvalide imgesinin ince detayları sunuluyor. Modern aile ve kadın sınırları da bu şekilde belirlenmiş oluyor.

Dergide oğlunu evlendiren anneye verilen öğütler şöyle sıralanıyor:¹¹⁵

1. *Geline oğluna almak için baktığın kızlardan bahsetme.*
2. *Gelinin annesi varsa onu sevdiğini ve ziyaretini daima beklediğini söyle.*
3. *Çocuklarını terbiye etmesine karışma ve onları şımarttığını söyleme.*
4. *Oğluna bir şey alacağın zaman gelinin fikrini al.*
5. *Oğlunla gelinin kendilerine ait bir şey konuşurlarken, söze karışma.*
6. *Mümkünse yeni açılan bu yuvada oturma ve oğlunun karısını yanına aldinsa bu yuvanın bir mazisi, bir itibarı olduğunu ve kendinizden sonra onun bu yuvanın vakarını ve mesuliyetini yükleneneğini anlat.*

¹¹⁴ “Kadının En birinci Vazifesi Ev Kadını Olmaktır”, *Ev-İş*, 1951, 171: 5

¹¹⁵ “Geçim Sırları”, *Ev-İş*, 1951, 166: 3

7. *Karı koca kavga ettikleri zaman bir bahane ile yanlarından uzaklaş.*
8. *Geline hediye ver.*
9. *Onu kendine düşman addediyorsan güzellikle esir almaya çalış.*
10. *Bu genç kadının torunlarının annesi olduğunu unutma.*

Dergide yeni gelinin davranış biçimi de belirleniyor:¹¹⁶

1. *Gittiğin evdeki yaşlı ve emektar kadının elinden bütün haklarını ve işlerini alarak onu bir köşeye oturtup lüzumsuz bir eşya haline sokmaya çalışma.*
2. *Daha iyisini bilsen bile bir yemek pişireceğin zaman kendisinden tarif etmesini iste ve sabırla dinle.*
3. *Kocanın annesine oğlunu çok iyi terbiye etmiş ve yetiştirmiş olduğunu sık sık söyle.*
4. *Doğum yıldönümünü aklında tut ve ona hoşuna gidecek bir hediye al.*
5. *Sihhatiyle alakadar ol.*
6. *Oğlu ile münakaşa ettiği zaman onun tarafını tut.*
7. *Yuvanın sahibi olduğunu daima hissettir ve her fırsatta kendisine danış.*
8. *Onu bir düşman addediyorsan küçük puselerle ve herkesin yanında ona iltifatla mağlup et. Kendi haklarını müdafaa ile değil.*
9. *Kocanın annesi olduğunu unutma ve bu tabii sevgiyi kocandan silmeye çalışma. Anasına yar olmayan karısına da yar olmayacağını bil ve ana sevgisini onda yaşatmaya çalış.*

Ev-İş Dergisi'nde özünde sağlam bir yuvada geçimsizliğin olmayacağı belirtiliyor. Çünkü Ev-İş' e göre geçinmeye gönlü olanların yuvasını ne yokluk, ne de başkalarının müdahalesi yıkabilir. Yokluk içinde dahi eşler kendilerine saadet yaratabilir. Geçimsizlik olduğunda da sorun ortadan tamamen kaldırılmalıdır. Dergide zevk ayrılıkları, ailelerin etkileri, çocuklarla ilgili sorunlar, yoksulluk, sinirlilik, sorun yaratma yuvalarda huzursuzluğu kaçırabilen sebepler olarak sunuluyor. Durum ne olursa olsun, iyi geçimin her şeyden önce iyi niyet gerektirdiği belirtiliyor. En sıkıntılı

¹¹⁶ “Geçim Sırları”, *Ev-İş* 1951, 166: 3

durumlarda bile başı dinç, içi ferah kalmanın mümkün olduğu ifade ediliyor çünkü inatçılığın eşler arasındaki bağı zayıflatacağı vurgulanıyor. Bu sebeple yumuşak başlı olmanın ve iyi niyetle davranmanın her şeyi çözüme kavuşturacağı ifade ediliyor¹¹⁷.

Ev-İş Dergisi'nde evlenmeye niyeti olan kadın ve erkeklere, mutlu bir yuva kurmak ve sürdürebilmek için dokuz maddeden oluşan bir bildiri sunuluyor. Bu şartlara uyulmadığı takdirde evliliğin bir cehennem hayatı olacağı da belirtiliyor.¹¹⁸ Belirtilen kurallara uyulmasının ideal evlilikleri ortaya çıkarırken toplumsal hayatın düzenlenmesinde de destek sağlayacağını vurgulandığı öneriler demeti şöyle sıralanıyor:

1. *Eşinin üstünde baskı yapmamak, yani kendi fikirlerini, kendi isteklerini zorla kabul ettirmeğe ve bunda inat etmeğe kalkışmamak.*
2. *Eşini mesut etmek için çareler aramak. Gerek verdiği rahatlık, gerek tatlı sözler ve samimi vaatlerle ve daima yumuşak konuşarak avutma*
3. *Eşinin sağlığına dair kendisini meşgul saymak ve daima temiz bulunmak*
4. *Eşinin karnının doymasına, beslenmesine itina etmek.*
5. *Yatağa darılmamak. Yani herhangi bir kırgınlık yüzünden kendisini naza çekip kadını ihmal veya kocayı cismani hazzlardan mahrum bırakmamak.*
6. *Çocuk sevmek. Çocuk sevmeyen çiftlerin uzun müddet dirlik içinde geçinmeleri imkansızdır. Çünkü şahsi kıymet ve güzellikleri yaşlılık veya hastalık yüzünden sönünce bu iki insan arasındaki bağ hemen kopar.*
7. *Koca karısını şefkatle, kadın kocasını saygı ile sevmek.*
8. *Başkalarının yanında eşini kötülememek.*
9. *Geçinmeye ve eşi ile yaşamağa niyet etmiş bulunmak*

¹¹⁷“ Yuvada Geçimsizlik ve Sebepleri”, *Ev-İş*, 1948, 133: 21

¹¹⁸ “ Evliliğin Şartları”, *Ev-İş*, 1950, 154: 3

2.3. Annelik: “En Büyük Şeref”

Ev-İş dergisi inkılapların temeli olduğunu iddia ettiği evi yeniden inşa etmeyi amaçlayan bir kadın dergisidir. Yeniden inşa süreci, kadınlığı yükseltmek, refaha kavuşturmak ve yetiştirmek arzusunu taşımaktadır¹¹⁹. Dergiye göre kadınlığın yükselmesinin en önemli yolu annelik olarak gösterilmektedir. Anneliğin kadının en önemli görevi olarak kabul edildiği Ev-İş Dergisi’nde annelik bir sanat ve kadının yaşayabileceği en büyük şeref olarak tanımlanmaktadır.

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte kadının bir yandan geleneksel görev ve sorumluluklarını yerine getirmesini, diğer yandan ev dışı alanda hareket edebilmesini, çalışabilmesini öngören anlayışın Ev-İş Dergisi’nde yerini bulduğu söylemek doğru olmayacaktır. Dergide geleneksel ev ve annelik rolü ile donatılan kadının; tercihini bunların dışındaki roller ve davranışlardan yana kullanmaması gerektiği ifade edilmektedir. Dergide annelik rolü kutsallaştırılmakta, çocuk bakmak, kendi isteklerinden ailesi lehine ödün vermek gibi davranışlar onaylanmaktadır. Fedakâr anne imajının yüceltildiği ve kadına özgürlüğün annelik kavramı üzerinden verildiği görülmektedir.¹²⁰ Kadının modernleşmesi ve kadınlığın yükseltilmesi ev içine hapsedilmiş, annelik ve ev kadınlığı sınırları içinde kalmıştır.

Dergide annelik duygusunun, kadına ait bir nitelik, her kadının içinde hissettiği ve doğuştan var olan bir duygu olduğu vurgulanmaktadır. Annelik kadının toplumdaki statüsünü yükselten bir durum olarak görülmektedir. Anne gelecek nesillerin üreticisi ve eğitimcisidir. Bu sebeple Ev-İş kadınları anne olmaları yönünde teşvik etmektedir.

Ev-İş “ *Genç Kadın! Mahrumiyet mi duyuyorsun? Can sıkıntısı içinde misin? Hayattan zevk alamıyor musun? Bir çocuk sahibi ol!*”¹²¹ sözleriyle kadınlara çocuk büyütme hazzını yaşamaya davet etmektedir. Dergi annelik algısı üzerinden bütün

¹¹⁹ “Mariz Çocuklar”, *Ev-İş*, 1945, 93: 3

¹²⁰ Nilgün Yıldırım, Toplumsal Cinsiyet ve Aile- Din- Toplum, *Türkiye’ de Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları*, 2007, s.49

¹²¹ “Çocuk ve Tesirleri”, *Ev-İş*, 1946, 107: 4

kadınların çocuk sahibi olması gerektiğini belirtmekte ve bu durumun içselleştirilmesi için anneliğin kutsallığını ön plana çıkarmaktadır.

Bu anlayış çerçevesinde Ev-İş Dergisi'nin Türk kadınlarını, aile içi ilişkilere önem verecek bir biçimde rol oynamaları gerektiği düşüncesiyle kadınları geleneksel rollerini yerine getirmeleri konusunda desteklediğini görüyoruz. Kadın kamusal alana dâhil edilmesine rağmen, kadının asli görevinin “analık” olduğu vurgulanmakta, özel alandaki bu rolünü en iyi şekilde yerine getirmesi amaçlanmaktadır. Annelik rolüne yapılan bu vurgu aslında kadının söz konusu dönemde profesyonel hayattaki yerinin sağlamlaşmış olmadığını, kadının bitmez tükenmez annelik yükümlülüklerinin kadına sürekli evin yolunu gösterdiğini doğrulamaktadır.¹²² Çünkü emziren ve evde kalan annenin saygın bir toplumsal rolü vardır. Onun sayesinde çocuğun gelişimi uyumlu olacak, toplum da bundan yararlanacaktır. Bu sebeple dergide yayınlanan pek çok yazıda “annelik” imajının hem aile hem de toplum açısından önemi belirtilmiş ve kadının ana olarak görevlerini yerine getirmesinin öncelikli olduğunun altı çizilmiştir. Bu doğrultuda annelik rolü özendirilmiştir.¹²³ Kadının “annelik” misyonuna verilen önem, onun çocuk yetiştirmedeki önceliğinden kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda kadınların bilimi ve ahlakı en iyi şekilde öğrenmeli ve yetiştirecekleri çocuklara bu değerleri en iyi şekilde aktarmaları beklenmektedir.

Ev-İş Dergisi kadını ev içine hapseden, kadının yükselişini ve saygınlığını annelik üzerinden yapılandıran bir anlayışın ürünüdür. Bu durum kadının toplumsal itibarının da garantisidir. Zafer Çeler'in anneliğe ve kadınlığa ilişkin ifadeleri Ev-İş Dergisi'nde oluşturulmak istenen annelik nosyonunu en iyi şekilde açıklamaktadır:

*“ Dışarı ve içerisi arasındaki büyük ve aşılmaz duvarın bir tarafına kadın diğer tarafına da erkek yerleştirilir. Kadın dört duvar arasında kendi mutlu yuvasını yaratan, çocuklarını doğdukları andan itibaren emziren bakan besleyen annedir. Kadınlık ve annelik arasındaki bu doğal eşitlenme modern ailenin ve daha geniş anlamda modern toplumun kabul ettiği temel bir önerme haline gelir.”*¹²⁴

¹²² Elisabeth Badinter and Ayşen Ekmekci. *Kadınlık mı? Annelik mi?*, İletişim, 2011, s.82

¹²³ “Mini mini Yavrum”, *Ev-İş*, 1947, 125: 3

¹²⁴ Zafer Çeler, Annenin Serüveni: Kadının Anne Olarak Toplumsal Kurgulanışı, *Doğu Batı*, 63, s.177

Dergide kadınlık annelik üzerinden inşa edilirken, çocuk sahibi olmamak ya da çocuk istememek kadınlığın sorgulanmasını ve kadınlıktan şüphelenilmesini doğal kılmaktadır. Bu noktada anneliğin bireysellikten öte toplumsal bir yanının da var olduğu dergideki yazılardan anlaşılmaktadır.

2.3.1. Ailenin Öğretmeni: Çocuk Eğitimi

Ev-İş Dergisi'nde çocuk terbiyesi annelik kimliğinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Çocuk küçükken edindiği davranış ve alışkanlarını ileriki dönemlerde de devam ettireceği için çocuğa erken dönemlerde iyi ve güzeli öğretmek açısından dergide terbiye eğitiminin büyük önem taşıdığı ifade edilmektedir.¹²⁵ Dönemin ideal annesinin çocuğa gerekli terbiye eğitimi vermesi gerektiği şu cümlelerle ifade edilmektedir : “ *Fidan iyi bir toprak, güneş istiyor. Çocuk iyi bir muhit istiyor. Fidan bol su gübre istiyor. Çocuk iyi besin istiyor. Fidan budanmak istiyor, çocuk da terbiye istiyor.*”¹²⁶ Fakat dergi bunun meşakkatli bir yol olduğunu belirtmektedir. Bu hususta soğukkanlı olmanın, hiddete kapılmamanın gerektiği; çocuğu tartaklamanın, tehdit etmek yerine onu anlamaya çalışmanın, onunla diz çökerek iletişim kurmanın daha doğru olduğu vurgulanmaktadır.¹²⁷

Ev-İş'e göre ceza vermek ve birçok kez dayağa maruz bırakmak, çocuğu terbiye ederken zor kullanmak, çocuğu sadece daha hırçın hale getirecektir. Yanlış terbiye yüzünden çocuk “*baş belası kesilecektir*”. Bu sebeple, annenin çocuğu ile baş başa kaldığı müddetçe onun üzerindeki hâkimiyetini onunla iş birliği yaparak kurmaya çalışması gerektiği, onun ilerisi hakkında fikirlerini alması , büyüklere ait mevzularda ne düşündüğünü sorması gerektiği belirtilmektedir.¹²⁸ Terbiye eğitimi annenin en iyi şekilde gerçekleştirmesi gerektiği: “*Anneler! Çocuğun en yakını çocuk üzerinde müessir olabilecek insanların en tesirlisi sizsiniz*”¹²⁹ sözleriyle

¹²⁵ “Çocuk Terbiyesi”, *Ev-İş*, 1948, 130: 20

¹²⁶ “Yalnız Aile Terbiyesi Değil Hayat Terbiyesi de Lazım”, *Ev-İş*, 1949, 146: 4

¹²⁷ “Siz Çocuğunuzu Terbiye Edebilir misiniz?”, *Ev-İş*, 1945, 100: 4

¹²⁸ “Büyük Çocukların Terbiyesi”, *Ev-İş*, 1945, 102: 6

¹²⁹ A.g.m.

gerekeçlendirilmektedir. Her durum ve koşulda şefkat ve sıcak ana kucağı çocuklara hissettirilmelidir. Dergiye göre anne çocuğunu bağrına basmalı, ona kucak açmalı, hastalıkların ve tehditlerin altında şefkatini yavrusundan esirgememeli, çocuğunun sıkıntılı durumlarını anlayabilmeli ve hasta olduğunda ilgisi göstermelidir¹³⁰. Çocuğu suçlu sayarak paylamanın, tehditler savurmanın koşullar ne olursa olsun bir annenin göstermemesi gereken davranışlar olduğu ifade edilmektedir. Anneye yakışan yumuşak muamele, tedbir alma, tedaviye çalışmadır.¹³¹

Sadece aile terbiyesinin değil, gelecek için çocuklara hayat terbiyesinin kazandırmanın önemli olduğu belirtilmektedir. Zamanın annesinin bu konuda üzerine düşeni yapması beklenmektedir. Hayat terbiyesinden kasıt “*çocuğu sıhhatli yapmak, tahsil ettirmek, insanlığa memlekete hayırlı yetiştirmek, iyi ahlak sahibi etmek, iyi bir meslek tutturmaktır*”¹³². Çocukların sadece aile terbiyesi almış nazik, sevimli, çekingen olarak yetişmesi hayatın ileriki dönemlerinde muvaffak olmalarında güçlük çekmelerine sebep olacağından, çocuklar sağlıklı yetiştirilmeli ve okul eğitimini almalıdır. İdeal annesinden bunu başarması beklenmektedir.

Ev-İş’ göre ideal anne, neslin üreticisi olmasının yanı sıra eğitmen olarak da sorumluluklar taşır. Çocuğa toplum içinde nasıl hareket edeceğini öğretmek, moral değerleri aktarmak annenin görevidir. Sıhhati ve terbiyesi yerinde olan bir çocuğun artık topluma faydalı yetiştirilebilecek bir birey anlamına geldiğinin belirtildiği dergide, verimli bir fert olabilmek için annenin çocuğuna tabii sevgiler aşılması gerektiği ifade edilmektedir. Çiçekler, hayvanlar, manzara sevgisi olgun bir insanda bulunması gereken niteliklerdir. İnce ruhlu duygusal bireyler yetiştirebilmek ancak bu niteliklerin çocuğa kazandırılmasıyla gerçekleşecektir.¹³³

Dergi çocuğun büyümesiyle birlikte ortaya çıkacak olan ana dil eğitimine değiniyor. Ev-İş’te çocukların ana dillerini aile içinde duymaya başladığı belirten dergi, annelerin, çocukları konuşmaya başladığı andan itibaren konuşma terbiyesi vermekle görevli olduğunu belirtiyor. Dergiye göre anne, ana dilin de milli değerlerin

¹³⁰ “Mariz Çocuklar” *Ev-İş*, 1945, 93: 4

¹³¹ “Eğer Çocuğunuz Geceleri Altını Islatıyorsa”, *Ev-İş*, 1949, 145: 4

¹³² A.g.m.

¹³³ “Çocukta Tabii Sevgiler”, *Ev-İş*, 1945, 94: 4

bir parçası olduğunu bilmeli ve çocuklara konuşma adabını usulünce öğretmelidir. “*Zira hayat artık dilimizin ucundadır. Her yerde her şey için izahat şarttır....Bu sebeple ona vücut besini kadar konuşma terbiyesi, konuşma talimi de vermek zarureti vardır.*”

¹³⁴ Bu sebeple anneler nezaket kuralları çerçevesinde ana dilini kullanmayı çocuklara öğretmelidir. Çocuğun her türlü ihtiyaçlarını karşılayan annenin eğiticilik rolü de dergide bu noktada bir kez daha ifade ediliyor.

Dergide 1949 yılı Aralık ayı ile birlikte dünyaca ünlü çocuk Doktor Süleyman Alpata “Yavrunuzu tanıyor musunuz?”¹³⁵ ve “Annelik”¹³⁶ isimli yazılarıyla kadınları çocuk yetiştirme konusunda bilgilendirmeye başlar. Çocuk terbiyesi konusunda ana hatlar çizmenin imkansız olduğunu, çocuğun terbiyesinin bulunduğu muhite ve onu yetiştirenlere göre değiştiğini belirten doktor; çocuktaki huy, karakter, kıymet ve kabiliyetler doğrultusunda çocuğun iyileştirileceği ya da bu özellikler göz önüne alınarak kusurlarının azaltılacağı ifade edilmektedir.¹³⁷ Özellikle çocuklarda ahlak ve karakter terbiyesi konusunda anneler bilgilendirilmektedir. Çocuklarda yeme vakti hırçınlığı, bu durumda nasıl hareket edilmesi gerektiği, hırsızlık, yalancılık, buna teşvik eden sebepler, çocuklarda bir şeye sahip olma duygusu, çocuklarda hırs, hiddet, övünme duygusu, çocuklara sunulan ve onlardan esirgenenlerin çocuklarda yarattığı sonuçlar gibi çocuk yetiştirmede daha çok ahlak ve davranış gelişimi konusunda kadınlara bilgiler sunulmaktadır. Yazılarında çocuklara yeni alışkanlıklar kazandırmada, kötü huylardan vazgeçirmede annelere düşen görev ve roller üzerinde değerlendirmelere gidilmiştir.

Dergide ideal anne, çocuğu için her şeyin en iyisini düşünen ve bu bağlamda en bilimsel verilerden ve pedagojik bilgilerden yararlanan anne imajı üzerine kurulmuştur. Bu görüş doğrultusunda ideal anne mitini gerçekleştirmek üzere dergide çocuk eğitime ilişkin birçok konuda detaylı bilgilendirmeye gidilmiştir. İdeal annelik, şefkatli ve fedakâr olma gibi geleneksel özelliklerin yanı sıra yenilikçi ve bilimsel uygulamaları da içerdiğinden, dönemin annesi çağın gereklerine uygun

¹³⁴ “Konuşma Terbiyesi”, *Ev-İş*, 1950, 163: 32

¹³⁵ “Yavrunuzu Tanıyor musunuz?”, *Ev-İş*, 1950, 155: 4

¹³⁶ “Annelik”, *Ev-İş*, 1950, 157: 4

¹³⁷ “Yavrunuzu Tanıyor musunuz?”, *Ev-İş*, 1949, 152: 4

davranabildiği ölçüde modern olacaktır. Bu sebeple dergide çocuk eğitiminin incelikleri anlatılmakta ve bu konuya vurgu yapılmaktadır

2.3.2. Ailenin Doktoru: Aile ve Çocuk Sağlığı

Ev-İş Dergisi gerçek hayat zevkini tadabilmenin iyi anne olma yolundan geçtiğine inanmakta ve kadınları bu yönde bilgilendirilmektedir. İyi anne olmak çocuk bakımı konusunda en güncel ve bilimsel bilgileri bilmek ve bunları uygulamaktan geçmektedir. Modern/ideal/iyi annelik anlayışı geleneksel bilgiyi geri planda tutarken, doktor ve uzmanların sunduğu en gelişmiş bilgilere hakim olmayı ve çocuk bakımını bu doğrultuda yapmayı gerektirmektedir. Bu doğrultuda Ev-İş Dergisi kadınları ideal annelik konusunda bilgilendirme yoluna gitmiştir. Dergide çocuk bakımı, çocuk sağlığı, beslenmesi gibi birçok konuda Nezahat Onat, Dr. Şemsi Mutver'in ve Cenap Derviş'in yazılarına yer verilmektedir. Sağlıklı ve ahlaklı çocuklar yetiştirebilmek için kadınlara çocuk eğitimine dair her türlü bilgi sunulmaktadır.

Ev-İş Dergisi'nde her şeyden önce çocuk yetiştirme konusunda bilgi sahibi olunması gerektiğinin altını çizmektedir. “Çocuk nasıl olsa büyür” anlayışının doğru olmadığı, tıpkı bir fidan gibi çocukların da iyi bakıma muhtaç olduğu vurgulanmaktadır. Çocukların bir fidan gibi yetiştirilebilmesi için ise, bilgi sahibi olmanın önemi “Çocuk bakımı karışık ve öğrenilmesi güç bir iş değildir. Bilakis işi karıştıran bilgisizlik lakaydı ve lüzumsuz müdahaledir”¹³⁸ sözleri ile anlatılmaktadır. Aynı zamanda anne ve babalara da seslenilmektedir:

“ O halde ne olur ey analar, babalar, biraz da onu nasıl bakıp büyüteceğinize dair lüzum olan malumatı dağarcığınıza atsanız. Kuş gibi gelip kuş gibi gidecek olan yavruyu sizin kollarınızın arasında ve yuvanızda tutacak bu bilgidir.”¹³⁹

¹³⁸ “Çocuk Bakımında Bilginin Önemi”, *Ev-İş*, 1945, 96: 4

¹³⁹ A.g.m.

Bu sebeple derginin farklı sayılarında çocuk yetiştirme konusunda bilgilendirici yazılar geniş yer tutmaktadır. *Vitaminler ve Vücudumuza Faydaları*¹⁴⁰, *Süt Bakımında Süt ve Mama*¹⁴¹, *Memeden Mamaya*¹⁴² *Yavrunuzun Sabah İdmanı*¹⁴³ *Kış Aylarında Çocuk Bakımı*¹⁴⁴ gibi.

Ev-İş dergisine göre kadın bir nevi evdeki doktor gibidir. Fakat aynı zamanda çocuk için, doktordan çok daha fazlasıdır. Çocuk hastalandığında doktordan önce anneye muhtaçtır. Çocuğun anne kadar yakın hiç kimsesi yoktur.¹⁴⁵ Bu sebeple çocukları sağlıklı yetiştirebilmek için anne bilgi sahip olmalıdır. Dergi Türk Kadını'nın artık durgun ve yılgın olmadığını, bilakis sporcu, çevik ve canlı olduğunu vurgulamaktadır.¹⁴⁶ Bu doğrultuda derginin geleneksel annelik anlayışından ziyade, daha bilinçli ve bilgili anne imajını benimsendiği ve kabul ettiği anlaşılmaktadır. Bilginin ön plana çıkması ve yabancı kaynaklardan da yararlanılması bilimselliğin ön planda olduğunu göstermektedir.

Dergideki devrim niteliğindeki değişiklik 1946 yılının Ağustos sayısından itibaren meşhur çocuk doktoru Dr. Straus'un çocuk bakımı ile ilgili eserinin tefrika edilmesiyle gerçekleşir. Çevirisini Sedat Elman'ın yazıları sağlıklı çocuk yetiştirmeleri için kadınlara bilimsel veriler ve tıbbi bilgiler sunmaktadır. Bu sayıdan itibaren annelik anlayışı daha fazla bilimin sınırları içinde inşa edilmeye başlanır. Bilimsel annelik, geleneksel bilgiyi geri planda tutarken, bilimi yüceltmektedir. Ev-İş Dergisi'nde çocuk sahibi olma konusunda bilgisizliğin en büyük tehlike kaynağı olduğu belirtilmektedir. Çünkü bilgisizlik beraberinde bir takım korku ve endişelere de sebep olur.¹⁴⁷ Bu sebeple annelerin çocuk bakımına dair bilmesi gereken her konu dergide bilimsel şekilde ele alınır. Çocuğun doğumu, göbek bağı, ağırlığı, boyu, emzirme, emzirmeden kesme, vücudun duruşu ve hareketleri, konuşmayı öğrenmesi, çocuk odası, banyosu, kış ve yaz hastalıkları, jimnastik hareketleri, besin değerleri,

¹⁴⁰ "Vitaminler ve Vücudumuza Faydaları", *Ev-İş*, 1945, 95: 4

¹⁴¹ "Çocuk Bakımında Süt ve Mama", *Ev-İş*, 1945, 97: 4

¹⁴² "Memeden Mamaya", *Ev-İş*, 1946, 105: 4

¹⁴³ "Yavrunuzun Sabah İdmanı", *Ev-İş*, 1945, 97: 18

¹⁴⁴ "Kış Aylarında Çocuk Bakımı", *Ev-İş*, 1945, 104: 4

¹⁴⁵ "Mariz Çocuklar", *Ev-İş*, 1945, 93: 4

¹⁴⁶ "Yavrunuzun Sabah İdmanı", *Ev-İş*, 1945, 97: 18

¹⁴⁷ "Evlilik Hayatında İlk Çocuğun Sebep Olduğu Buhran", *Ev-İş*, 1947, 128: 16

diş çıkarması, terbiyesi, gece uykusuna kadar her konuda kadınlar bilgilendirilmektedir. Bu noktada Batının yol göstericiliğine başvurulduğu ve batılı annelik anlayışının hakim olduğu görülmektedir.

1939-1945 yılları arasında meydana gelen İkinci Dünya Savaşı, savaşa doğrudan katılan ülkeler dışında kalan ülkeleri de her alanda olumsuz etkilemişti. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na her an girebileceği endişesiyle seferberlik ilan etmiş, savaş ortamını her alanda yaşamıştı. Savaş, etkisini sağlık alanında da derin bir şekilde hissettirmişti. Savaş ortamında temel tüketim maddelerinin fiyatlarının artarak karaborsaya düşmesi, alım gücü olmayan fakir ve yoksul halkın aç ve gıdasız kalarak bulaşıcı hastalıklara yakalanmasına neden oldu. Maddi imkanların kısıtlı olması ve ordunun artan doktor ihtiyacı dolayısıyla sivil kesimdeki doktorların askere alınması sağlık personeline eksilmelere neden oldu ve hastalıklarla mücadeleyi aksattı. Savaş döneminde ülkede sıtma, tifüs, verem gibi bulaşıcı hastalıklar ortaya çıktı¹⁴⁸ Hızlı bir şekilde yayılan ve insanları çaresiz bırakan bu hastalıklar, halkta büyük endişe yarattı.

Ev-İş Dergisi toplumun büyük bir sorunu haline gelen salgın hastalıkları ve halkın duyduğu endişeyi göz önünde bulundurarak okurlara seslenmektedir:

*“Başlıca hastalıklar yüzünden her gün yüzlerce kurban veriyoruz. Nüfusumuzu ve neslimizi kemiren, ocaklar söndüren bu hastalıklarla savaşmak, tedbir almak herkesin vazifesidir. Ev-İş her sayısında bunlardan birkaçını size tanıtacak ve korunma çarelerini gösterecektir.”*¹⁴⁹

Bu doğrultuda okuyucular tifüs ve tifonun belirtileri, bulaşması ve korunma yollarına yönelik bilgilendirilmektedir. İlginç olan Ev-İş'in aynı hastalıklara ileriki sayılarda tekrar yer vermesidir. “Tifüs Var”¹⁵⁰ yazısında kadınlara bu bulaşıcı hastalığa karşı önlem almaları gerektiği hatırlatılmaktadır. Temizlik konusunun oldukça önemli olduğu, bu hastalığa en titizlerin bile yakalandığı vurgulanmaktadır. Cildi kaşımamak, kirli çamaşırlara temas etmemek, kalabalığa sokulmamak, herkesten

¹⁴⁸ İlhan Tekeli, Selim İlkin, *"Savaşın İçinden Geleceğine yönelen İkinci Dünya Savaşı Türkiye'si C III."* İstanbul, İletişim Yayınları, 2013, s.122

¹⁴⁹ “Hastalıklardan Korunalım”, *Ev-İş*, 1943, 74: 19

¹⁵⁰ “Tifüs Var”, *Ev-İş*, 1945, 94: 21

ve her eşyadan uzak durmak yoluyla bu hastalığa yakalanmamanın mümkün olduğu belirtilmektedir. Hastalığın önlenmesi için gerekli temizlik ve hijyenin sağlanması ev kadınlarının önemli bir vazifesi olarak görülmektedir. Dergide yuvanın koruyucusu olarak görülen kadın, erkeğin de çocuğun da temizliğinden sorumlu tutulmaktadır. Bu konuda dergi kadınlara seslenmektedir: “...erkeğini, yavrunu, yuvanı tifiüsten koru. Onu içeriye sokma”¹⁵¹

Derginin kadınları tifo hakkında da bilgilendirmektedir. Dergide ateşli hastalıkların tehlikeli olduğu, çocuklarda bu durumun uzun sürmesi halinde doktora başvurulması gerektiği belirtilmektedir. Tifonun çok özen isteyen bir hastalık olduğu, hasta bakımında bütün inceliklere dikkat edilmesi gerektiği ve doktor yardımı alınmasının gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Tifo salgını ve etkisi dergide şu cümlelerle ifade edilmektedir:

“ Artık yurttta tifo aşının girmediği köy kalmamıştır. Diğer birçok aşular gibi her köy tifo aşısını da tanır, bilir. En küçük bir algın vakasında doktorlar yurdun her köşesine koşup yetismeye çalışıyorlar aşuları da beraber. Umumi koruma aşu ile yapıyor. İstanbul gibi az çok tifonun her zaman mevcut olduğu yerlerde ise, aşılanmak için salgın beklemeye tabii hiç hacet yok. Devletin herhangi bir sağlık müessesesine başvuran kendini bedava aşılatadır.”¹⁵²

Derginin önemle üzerinde durduğu diğer bir hastalık kanserdir. Kanser hastalığının sebebinin henüz bilinmediği, genetik faktörlerin kısmen de olsa etkili olduğu belirtilmektedir. Kati ve gittikçe sönen olmak üzere iki çeşit kanserin olduğunun ifade edildiği dergide: “Can taşıyan her hastalığa korkunç anlar yaşatan kanser, zannedildiği kadar öldürücü ve amansız bir afet değildir. Erken müdahale ile onun tehdidinden kurtulmak mümkün.” cümleleriyle kanserin ölümcül bir hastalık olmadığını belirtilmektedir.¹⁵³

Genel ve yaygın hastalıkların yanı sıra dergi kadın hastalıkları ve kadın sağlığını konusunda da duyarlı bir anlayış sergilemektedir. 1951 yılı Ocak sayısında İstanbul Üniversitesi Gureba Hastanesi İkinci Kadın Doğum Kliniği Profesör ve

¹⁵¹ A.g.m.

¹⁵² “Okul ve Aile”, *Ev-İş*, 1947, 126: 25

¹⁵³ “Kanser İrsi midir”, *Ev-İş*, 1949, 149: 9

direktörü Dr. Naşit Erez kadınlığı ilgilendiren evlenme, doğum, süt ve mama gibi birçok mevzuda kadınları bilgilendirmektedir. Özellikle kadın ve doğum konusuna değinen doktor, gebelik ve doğumun kadının vücut hatlarını çirkinleştirmediğini, aksine güzelleştirdiğini ifade etmektedir. Bebeğin beslenmesine ilişkin anne sütü ile yetişen bebeklerin sağlık bakımından suni beslenen bebeklerden daha üstün olacağını, annenin sütünün artması için ise vitamini bol ve besleyici gıdalarla beslenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Evlilikle ilişkili olarak, kızların olgunlaştıklarında analığa hazır hale geldiklerini, evlenmeyerek bu haktan kendilerini mahrum bıraktıklarını vurgulamaktadır. Yaşlı kadınların menopoz dönemleriyle ilgili olarak, kadınların bu dönemde sık sık kanama geçirdiklerini ve mutlaka tıbbi bir muayeneden geçmeleri gerektiği hatırlatılmaktadır. Memleket genelinde en çok görülen hastalıkların iltihaplar, kistler ve farklı kanser şekilleri olduğunu belirten doktor, Amerika ve Avrupa'daki boy kilo ve vücut ölçüleri konusunda da kadınları bilgilendirir. Amerika ve Avrupa'daki boy kilo ve vücut ölçülerinin ülkemizdeki kadın ölçüleriyle örtüşmediğini ve bu sebeple Türkiye' deki kadınlar için ölçüt oluşturulamayacağı belirtilmektedir.¹⁵⁴

2.3.3. Ailenin Terzisi: Evde Biçki Dikiş

Modernleşmenin tamamlayıcısı olan, her durumda yuvasını yücelten, eşinin rahatını sağlayan, çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmeye çalışan, kılık kıyafeti, hal hareket ve davranışlarıyla topluma örnek olan Türk Kadını biçki ve dikişin tüm inceliklerini de bilmelidir. Bu hususu da göz önünde bulunduran Ev-İş Dergisi, elbise ve çamaşır dikiminin tüm inceliklerini anlatan “Evde Biçki ve Dikiş” yazılarına yer verir. Bir elbise yapmak için, modelin ve kumaşın seçilmesinden, ölçünün nasıl alınacağına, dikimi yapılacak elbisenin vücuda uygunluğundan, biçkisine, teyeline, provasına dikimine kadar her kısımda yapılması gerekenlere ilişkin önemli noktalar belirtilmektedir. Biçki dikiş nakış işlerinin vakit alan bir süreç olduğu bu sebeple her

¹⁵⁴ “Kadın ve Doğum”, *Ev-İş*, 1951, 165: 7

aşamada itina ile davranılması gerektiği dergide vurgulanmaktadır. Dergide her bir aşamanın sunumu resimli görsellerle desteklenmiştir.¹⁵⁵

2.3.4. Ailenin Mimarı: Ev dekorasyonu

1946 yılı Ağustos ayı itibarıyla ev planı serisi sunmaya başlayan Ev-İş, dergideki bu yeniliğin gerekçesini bu cümlelerle anlatmaktadır:

“On yıldan beri tam bir imanla Türk evi için çalışan Ev-iş zaman zaman yeni hamlelerle genişlettiği hizmetlerine bu gün bir yenisini katıyor. Harp sonu durumun yavaş yavaş kendini göstermesi öteden beri düşündüğümüz bu hizmete başlamamıza imkan veriyor. Türkiye’deki aileler evsizlikten büyük ızdırap çekmektedir.”¹⁵⁶

6 yıl süren savaş bu süre boyunca yeni binalar yapma imkanını ortadan kaldırmıştır. Var olan binalar ise yıkılmaya yüz tutmuştur. Dolayısıyla evsizlik önemli bir problem haline gelir. Bu amaçla Ev-iş her ay farklı ev planlarını okuyucularıyla paylaşmaya başlar.

Ev planı serilerinin yanı sıra, dergide Güzel Sanatlar Akademisi profesörlerinden dekoratör İsmail Oygur Ev-İş’in zevk sahibi kadın ve kızlarına yuvalarını zevkli bir şekilde süsleyebilmeleri için makale yayınlamaya başlar.¹⁵⁷ Yeni yuva kuracakların bir ömür boyu hayatlarını sürdürecekleri yerler olan evlerin zevkle döşenmesi, renk ve şekillerin ahenk içinde olması önemlidir. Ev-İş günlük hayatta fazlasıyla zaman geçirildiğinden dolayı evlerin dekorunun sıradan, gelişigüzel bir süs olmaması gerektiğini ifade etmektedir. Mobilyalar, duvar renkleri, yer halısı, perdeler, ışık, duvara asılan resimlerin uyumlu olması gerekir. Çünkü dergiye göre ahenk, evin enerjisini sağlaması açısından önem taşımaktadır.

“Dekoratif sanatlar dediğimiz bu işler, devirler boyunca her memleket ve cemiyette kendine has bir karakter taşır. Dahili mimari ve mobilya nispetleri de muhtelifdir. İklim şartları, cemiyetin örf ve adetleri ve nihayet insan yapısının değişik

¹⁵⁵ “Evde Bıçki Ve Dikiş”, *Ev-İş*, 1950, 157: 8

¹⁵⁶ “Ev Planı Serisi”, *Ev-İş*, 1946, 112: 20

¹⁵⁷ “Ev Dekorasyonu”, *Ev-İş*, 1950, 157: 5

*ölçüleri bunlara amil olmuştur. Garp memleketlerinde çok ayrı bir cemiyet yapısı, örf ve adetleri içinde yaşamış olan memleketimizin de kendi hayat şartlarına uygun zengin bir dekoratif yapısı vardır.”*¹⁵⁸

Bu bilgiler ışığında kadınlara ve kızlara gelenek ve adetlere uygun olarak evlerin nasıl döşenmesi gerektiği hakkında detaylı bilgi sunulmaktadır.¹⁵⁹ Çünkü ev hayatının düzenli hale getirilmesi, işlerin kolay görülmesi, her odaya gerekli eşyanın uygun bir şekilde konmasını sağlamak adına bu bilgilerin gerekli olduğu dergide belirtilir. Bu doğrultuda ev dekorasyonunda stil, renk, kumaş, yatak odası, mutfak, mobilyada ağaç, ışık ve lamba, cam ve kristal bahsi, ev dekorunda doğu ve batının derin ayrılığı, yeni bir Türk evinde bulunması gereken özellikler bilgilendirilen konular arasındadır. Ev-İş’ e göre kadınların bu temel kaideleri bilmeleri evlerin kurucusu olan kadınların yuvalarını ferah bir şekilde ve ahenk içinde dekore etmeleri açısından önemlidir.

Odaların dekorasyon ve tasarımındaki ahenk, uyum önem taşımakla birlikte Ev-İş, çocuk odası hususuna daha duyarlı yaklaşmaktadır. Çocukta cinsiyet duygusu ve merakı başlamadan önce, çocuğun anne ve babasını aynı yatakta görmemesi gerektiğini belirten Ev-iş, her evde ayrı çocuk odası bulunmasını zorunlu görmektedir. Çocuğun mutlaka ayrı bir yatağı olmalı, odasına lüzumlu eşyalar konmalıdır. Oda yatakları, elbise askıları, çalışma masaları, kitaplıklar ile süslenmiş ve çocukta doğa sevgisini aşılacak örtülerle bezenmiş olmalıdır. Ev-İş’e göre ayrı bir oda çocukta tıpkı büyükler gibi hayatını kurtarmış, kendi kendini idare edecek çağa gelmiş hissini vereceğinden dolayı önem taşımaktadır.¹⁶⁰

¹⁵⁸ A.g.m.

¹⁵⁹ “Nasıl Döşiyelim”, *Ev-İş*, 1952, 177: 4

¹⁶⁰ “Yavrunuzun Odası”, *Ev-İş*, 1951, 165: 13

2.4. Erkek Bakış Açısından Kadınlık Halleri

2.4.1. Moda

1939 yılında başlayan II. Dünya Savaşı ile birlikte zorlaşan ekonomik koşullar modayı derinden etkiledi. İkinci Dünya Savaşı'nın araya girmesi, ekonomik zorluklar, kadın kıyafeti konusunun geri plana itilmesine, Türkiye'ye yönelik dış tehditler de bu tarz tartışmaların ve uygulamaların bir süreliğine durmasına neden oldu¹⁶¹. Ayrıca, savaş yılları tutumluluğun övüldüğü, israfın hor görüldüğü yıllardı. Savaş dolayısıyla kumaş sıkıntısı yaşanmaya başladı. Günlük giyimde daha çok işlevsellik ön plana çıktı, askeri üniforma stilini andıran kıyafetler tüm Avrupa ve Amerika'da moda oldu. Savaş sırasında ortaya çıkan yokluk modada yeni bir akım başlattı. Kumaş kıtlığının bir sonucu olarak eteklerin pile sayısı azaldı ve kalem etekler yaygınlaştı. Savaşların son bulmasıyla birlikte, giysilere olan talep arttı ve insanlar daha nitelikli ürün beklentisi içine girdi. Talebi karşılayabilmek için hazır giyim düşüncesi ortaya çıktı. 40'lı yıllarda, hazır giyim yükselişe geçmiş ve ucuz malzemelerden üretim başlamıştır. Türkiye'de 1940'larda 1930'lu yılların giyim tarzları devam etmiştir. Bu dönem elde ne varsa değerlendirme dönemi olarak nitelendirilebilir. Savaşın yarattığı kıtlık ve yoksulluk sade ve gösterişsiz giysiler giymeyi gerektirmiştir. Dolayısıyla İkinci Dünya Savaşı döneminde moda karşısındaki en önemli engelin ekonomik bunalımdan kaynaklanan kumaş ve model eksikliği olduğu görülmektedir. Dış ilişkilerde soğuk savaş sürecini, içte ise çok partili hayata geçiş sürecini yaşayan Türkiye'nin moda takibi konusunda düşünce engelinden ziyade ekonomik engellerle boğuştuğu anlaşılmaktadır. Giysilerin sade ve askeri tarzda¹⁶² olması bu durumu kantılar niteliktedir.

1945-1946 yılları, II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Fransa'nın moda alanında kaybettiği itibarını tekrar kazandığı yıllar olmuştur. II. Dünya Savaşı sonrası moda

¹⁶¹ Ufuk Özdemir, "Türkiye'de kadın kıyafetinde modernleşme süreci ve medyanın etkisi." *Köprü* 84 2003, s. 3-17.

¹⁶² Saliha Ağaç, Şule Çivitci, Başak Boğday Saygılı, *Cumhuriyetten Günümüze Kadın Giyim Kültüründeki Değişimler Üzerine Bir Araştırma*, s.8

devrimini yeni olmasına rağmen Christian Dior Moda Evi yapmıştır. 1947’de ortaya çıkan “The New Look” (Yeni Görünüm) olarak adlandırılan bu yeni akıma kadınlar hemen uyum sağlamıştır. Eteklerin altına juponlar giyilmiş, belin inceliği ortaya çıkarılmış, geniş omuz kabarıklıkları ortadan kaldırılarak daha kadınsı ve cüretkâr bir görünüm sağlanmıştır.¹⁶³

Ev-İş Dergisi dünyada meydana gelen söz konusu gelişmelere kayıtsız kalmamış ve gelişmeleri sayfalarına taşımıştır. 1951’in haziran ayı ile birlikte dünyanın moda merkezi olan, hiçbir milletin yarış edemediği ve kadınları cezbeden Paris terzihaneleriyle okuyucularını buluşturmuştur. Dünya çapında bir marka olan, Fransa, Amerika ve diğer zengin ülkelere ihraç edilen model ve tuvaletlerin yüzde yetmiş beşinin sahipliğini yapan Christian Dior dergide tanıtılan ilk modacılarıdır. Christian Paris’te büyük bir terzihanenin sahipliğini yaptığını ve İran şahının eşi gibi dünyaca ünlü isimlere gelinlik ve elbise diktğini belirtmektedir.¹⁶⁴ Hollywood’un meşhur yıldızlarına saray mensubu kadınlara, dünyanın bütün kesimlerine elbise diken diğer bir isim ise Jean Dess’tir. Terzihanesinin, Eiffel kulesini yapmış olan Baron Eiffel’in sarayı olduğu belirtilen modacının zengin ülkelerde çok meşhur olduğu ifade edilmektedir.¹⁶⁵ Paris’in adından sıkça söz ettiği modacısı Jacques Fath¹⁶⁶, Paris’in en genç modacısı ünvanını taşıyan Jacques Giraffe¹⁶⁷ Ev-İş dergisinin okurlarıyla buluşturduğu ünlü modacılarıdır. Dünyadaki moda gelişmelerinin yakından takip edildiği dergide moda konusunda çeviri makalelere de rastlanmaktadır. W. Beran Wolfe’nin “*Giydiğiniz Elbise Renklerinin Başkaları Üzerindeki Tesiri*” isimli yazısı kadınları elbise renkleri ve etkileri konusunda bilgilendirmektedir.¹⁶⁸

Ev-İş Dergisi her sayısında boy boy resimli giysi modellerinin bulunduğu sayfalara yer vermektedir. Modacıların son tasarımlarına bu sayfalar aracılığıyla ulaşmak mümkündür. Ev içinde giyilebilecek kıyafetlerden, iş yaparken giyilmesi gerekenlere, gece elbiselerine, tuvaletlere, balo ve partilere, kokteyllere kadar her

¹⁶³ Serap Terlikli, *1850 ve 1950 Yılları Arası Batı Topluluklarında Sanat, Toplumsal Yapı ve Moda Etkileşimi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013, s.90

¹⁶⁴ “Kristiyan Dior”, *Ev-İş*, 1951, 170: 8

¹⁶⁵ “Jean Dess”, *Ev-İş*, 1951, 171: 8

¹⁶⁶ “Jacques Fath”, *Ev-İş*, 1951, 172: 6

¹⁶⁷ “Jacques Giraffe”, *Ev-İş*, 1951, 173: 8

¹⁶⁸ “Giydiğiniz Elbise Renklerinin Başkaları Üzerindeki Tesiri”, *Ev-İş*, 1951, 172: 8

türlü farklı duruma ve mekâna uygun kıyafetlere moda sayfalarında yer verilmektedir. Tül, dantel, ipek, saten gibi farklı tür lüks kumaşlardan yapıldığı anlaşılan bu elbiselerin yapımında kullanılan malzemeler ve elbise modellerine dair kısa bilgiler de bulunmaktadır. Kadınlara eşleri çocukları ve kendileri için yapabilecekleri farklı model ve desenlerde yün ve örgü işleri sunulmuştur. Örgülerin nasıl yapılacağı adım adım ayrıntılı olarak anlatılmıştır Yazlık kıyafetler, kışlık modeller, mayolar, şapkalar da dönemin modasına paralel olarak değişmektedir. ¹⁶⁹.

1949 yılı mayıs ayından itibaren dergide “Aydın Modası” köşesine yer verilir. Her ay moda alanında meydana gelen değişiklikler, yenilikler hakkında kadınlar bilgilendirilir. 1949 Mayıs ayında dünyanın meşhur moda şehirlerindeki terzilerin sık sık defileler yapmaya başladıkları dergide yer alır. Defilelerde elbise boylarının eskisine nazaran kısaldığı, yerden otuz beş santim yukarda yapıldığı, belin oldukça darlaştığı, japone kollara apoletler takıldığı, payet ve boncuk işlerinin sıkça kullanıldığı okurlara bildirilir. Boleroların da oldukça yaygınlaştığı, kadınların elbise üzerine bolero giyerek sokağa çıkabilecekleri belirtilir. Paris modasından şalların yaygınlaşmaya başladığı, yünlü elbiseler üzerine kemerlerin takıldığı, ince yüksek ökçeli sivri burunlu pabuçların tercih edildiği konusunda okuyucular bilgilendirilir ¹⁷⁰.

Derginin Haziran sayısında giyimde biçimden ziyade şapka eldiven gibi teferruata önem verildiği görülmektedir. Kıyafetlerde ise ince fakat sert kumaşların hakim olduğu, Avrupa stilinde görülen bu tarzın Türk milli kıyafetinde modernize edildiği ifade edilmektedir. Saçların gayet kısa ve yuvarlak olduğu, eteklerin ise baldırları tamamen örtecek uzunlukta ve bele oturacak şekilde tasarlandığı belirtilmektedir. Moda yönündeki bu tarz bilgilendirmeler derginin her sayısında verilmektedir.

Dergide moda, renk, biçim, şekil değişiklik gösterse de giyim konusunda her kadının mutlaka bilmesi gereken bazı hususların da olduğu belirtiliyor. Başlı başına bir mesele olan doğru modele ve renge karar vermenin her şeyden önce kadınların vücutlarını iyi tanımalarını gerektirdiği belirtiliyor. Bu noktada Chicago Enstitüsü Biçki-Dikiş Dizayn şubesinden mezun olan Melahat Türkan kadınları bu yönde

¹⁶⁹ “Prenses Elizabeth’in Gelinlik Elbisesi”, *Ev-İş*, 1947, 128: 5

¹⁷⁰ “Aydın Modası”, *Ev-İş*, 1949, 145: 10

bilgilendiriyor. Melahat Hanım, kadın vücudunun hangi tipe dahil olduğu, vücutta giderilmesi gereken fizik kusurlarının olup olmadığı ve vücutların en çok hangi kısmının beğenildiğinin doğru kararı vermede etkili olduğunu belirtiyor.¹⁷¹ Bu noktada vücudu doğru analiz edebilmek için; vücudun ideal, geniş kalçalı, geniş bedenli, kalın-kısa, ince-uzun, yuvarlak ve düşük omuzlu, karınlı olmak üzere yedi tipe ayrıldığını belirtiyor. Bunlar dışında vücudun hangi tipe dahil olduğunun tespiti için Melahat Hanım 8 bölüme ayrılan ideal vücudu şu cümlelerle anlatıyor:

“ Böyle bir vücut tualî 8 üniteye ayrılmıştır. Bir ünite tepeden çenenin altına kadar, başın ön kısmı uzunluğudur. Çeneyle göğüsler hattı ve göğüsler hattıyla bel, belle oyluk hattı arası birer, oyluk hattıyla diz kapakları ve diz kapaklarıyla yer arası ikişer ünite. Ayrıca çeneyle omuzlar hattı arası 1/3 ve omuzlar hattıyla göğüsler hattı arası 2/3 ünite. Keza bel hattıyla kalçalar hattı arası 2/3 ve kalçalar hattıyla oyluk arası 1/3 ünite olmalıdır; kollar serbestçe yana bırakıldığı zaman dirsekler bel, bilekler oyluk hattı hizasına gelmelidir.”¹⁷² ”

Kesin ölçülerle kadın vücudunu bölümleyen ve sahip olunması gereken ideal kadın hatlarının altını çizen Melahat Hanım, bu ölçülerden birindeki eksikliğin 7 vücut tipinden birine geçilmesine sebep olacağını belirtiyor.

Kadınların sürekli değişim gösteren modaya ayak uydurabilmeleri için vücut hatlarını iyi bilmeleri ve bu doğrultuda vücut ölçülerine uygun tekniklerle hazırlanmış modelleri seçmelerinin önemi dergide sıkça vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda kadınların uygun tercihi yapabilmeleri için, Melahat Hanım vücut hatları konusunu ayrıntılı incelemiş ve kadınları bu yönde bilgilendirmiştir. Geniş, düz ve münhani hatların ne olduğu ve neler gerektirdiği konusunda ayrıntılı bilgiler sunan Melahat Hanım, aslında doğru modeli seçmenin çok da kolay bir iş olmadığını kadınlara hatırlatmaktadır¹⁷³.

Dergide kadının giyiminin ekonomi başta olmak üzere siyasi değişiklikler, savaşlar gibi faktörlerin etkisiyle değiştiği gözlenmektedir. Ekonomik sıkıntılar giyimde farklı akımları başlatmıştır. Savaş sonrası erkek nüfusun azalmasıyla

¹⁷¹ “Vücut Tipleri”, *Ev-İş*, 1949, 147: 11

¹⁷² A.g.m.

¹⁷³ “Model Seçmek”, *Ev-İş*, 1949, 148: 4

kadınların eskiye göre daha fazla kamuda yer alması kadınların giysi tercihlerini de etkilemiştir. Bu doğrultuda Ev-İş Dergisi giysi seçimine yönelik kadınlara birçok seçenek sunmuştur. Dünya modasındaki gelişmeler de yakından takip edilmiş ve değişimler kadınlara hızlı bir şekilde aktarılmıştır. Bu noktada kadın bedeninin modernleşmenin önemli bir sembolü olarak ele alındığı ve dış görünüşleriyle değişimin öznesi olduğu anlaşılmaktadır. Dergide modernlik projesinin kadının görüntüsünde ve giyim tarzında gerçekleştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Kadının dış görünüşündeki değişim modernleşmenin önemli bir boyutunu oluştururken eril denetimin yapıldığı bir alan olarak da karşımıza çıkmaktadır. Eril zihniyetin modern kadın algısını oluştururken moda konusundaki rahatsızlıkları dergide dile getirilmektedir.

Kadınları birçok konuda eleştiren Tuğcu'nun moda konusunda da kadınları yargıladığı görülmektedir. Kadınların moda bağımlılığından rahatsız olan Tuğcu kadınlara göre modanın süs renk kumaş ve havadan ibaret olduğunu belirtiyor. Bir moda havasıyla büyük, küçük, genç, ihtiyar, güzel, çirkin demeden herkesin bu havaya uymak için elinden geleni yapmasını yapamayanların ise kendini eksik hissedeceği için tasvip etmiyor. Moda olan bir rengin ya da modelin kadınların yarısına yakışsa bile diğer yarısında gülünç durduğunu, özünde pek güzel olan kadının kendini komik duruma düşürdüğünü İngilizlerden alınan kısa saç modası örneğiyle savunuyor. Kadınlarımızın bu moda salgınına kapılıp saçlarını kestirdiklerini belirten Tuğcu kısa saçın kadınlara pratiklik sağlasa da kadınların “güzel cinsiyetlerini” yok ederek “oğlanlaştırdığını” belirtiyor.¹⁷⁴ İşte kadınlardaki bu modaya uyma bağımlılığı çoğu kez onları çirkinleştirebiliyor. Erkeklere göre ise moda “*Çirkin kadını güzelleştirir, güzelini ise kaymaklaştırır.*” Bu sebeple kadınlar moda olanı değil, kendilerine iyi geleni yapmalı, yakışanı giymeli, takmalı takıştırmalıdır.¹⁷⁵ Anlaşıldığı gibi Tuğcu'ya göre güzel olanı kadın değil erkek belirlemeli. Kadının kendi beğenisinden ya da tercihten çok erkeğin güzellik algısı önemli bulunmaktadır.

¹⁷⁴ “Kadın Erkekleşirse”, *Ev-İş*, 1948, 136: 3

¹⁷⁵ “Erkeğe Göre Kadına Göre Moda”, *Ev-İş*, 1948, 135: 3

Kadınların moda eğilimine ve modaya uyma isteğini bir kadın olarak Nezahat Onat'ın da tasvip etmediğini görüyoruz. Onat her zaman yüzde yüz modaya uymanın yerinde olmadığını, modaya uymak adına güzelliklerinden vazgeçen kadınların var olduğunu belirtiyor. Onat'a göre kadınlar rengin, kumaşın esiri olmamalı, güzelliklerini gölgeleyecek hiçbir moda rüzgarına kendilerini kaptırmamalıdır. Bu sebeple Nezahat Onat kadınlara seslenmektedir: “ *Ancak kendi modanızı tercih ediniz. Bu da size yakışandır.*”¹⁷⁶ Ev-İş Dergisi'nde kadınların modaya dair seçimlerini kendilerince yapmalarını, en güzel modanın kişinin kendisine yakışan kıyafet olduğu belirtiliyor.¹⁷⁷

2.4.2. Güzellik ve Süs

Ev-İş Dergisi'nde kadın bedeni inkılapların inşa edilme sürecinde önemli bir sembol olarak ele alınmıştır. Kadın bedeni üzerinde gerçekleştirilmeye çalışılan değişiklik ve yenilikler dönemin ideolojisi ile ilişkili olmuştur. Dergide temel konu olarak ele alınan kadının, sadece ev içi rolleriyle değil dış görünüşleri itibarıyla da birtakım değişiklikler geçirmesi gerektiği ifade edilmektedir. Değişikliklerle amaçlanan fedakar annenin, ideal eşin, iyi ev kadınının aynı zamanda güzel kadın da olabileceği yönündeki inancı güçlendirmektir.

*“İnsan hayvan çiçek ve emsali maddi güzellikler arasında hoş cins diye seçilen kadın güzelliği diğer şeylerde olduğu gibi nisbi ve indi bir telakki kıyafetidir. Her kadın güzel olmadığı gibi her güzel de kadın değildir”*¹⁷⁸

Bu doğrultuda dönemin güzellik algısı kendini kadında biçimlendirmektedir. Genel kanı toplum hayatı içinde kadına en çok yakışan şeyin güzellik ve süs olduğu yönündedir. Dergide güzelliğin kadının her yaşta beğenilmesini ve saygı duyulmasını

¹⁷⁶ “Size Yakışır mı?”, *Ev-İş*, 1945, 99: 7

¹⁷⁷ “Modaya Dair”, *Ev-İş*, 1948, 129, 3

¹⁷⁸ “Kadın ve Güzellik”, *Ev-İş*, 1948, 130: 21

sağladığı belirtilmektedir. Kadınların bu yönde ilerleme kaydetmesi derginin de üzerinde durduğu önemli bir noktadır.

*“Size tenasübü güzel vücudu Allah vermiş olsa bile onu muhafaza için muhakkak bir şeyler yapmak zorundasınız. Yapamadığınız takdirde o kıymet elinizden gider ve bir daha yerine koyamayacağınız bir kayıpla karşılaşsınız”*¹⁷⁹

Güzel olmanın gerekliliğinin vurgulandığı bu cümlelerde Ev-İş Dergisi, güzel olmanın emek ve sabır gerektirdiğinin, güzelliğin verili olmadığının önemini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda dergide kadın bedeni ve güzelliğiyle ilgili olabilecek bütün konulara yer verilmiştir. Giyim modası, saç modası, makyaj tavsiyeleri, egzersiz, cilt bakımı, vücut ölçüleri, göğüs güzelliği gibi kadın vücudunu ilgilendiren her konu ele alınmıştır. Güzelliğin sırları, ince püf noktaları en ince ayrıntılarıyla paylaşılmakta; dergide güzellik çok boyutlu olarak ele alınmaktadır.

Dergide kadınların güzel ve bakımlı olmasına yönelik yapılan vurgu annelik ve ev kadınlığı gibi güzelliğin de kadınlığın bir boyutunu oluşturmasındandır. Ev-İş’e göre güzellik ve süs, kadınlığın kendisiyle birlikte doğmuştur ve kadının en temel ihtiyacıdır. Kadınlar için tabii bir haktır. Kadın güzelliği konusunda süs, zarafet ve incelik demektir. Dergi anlayış zevkine zarar verecek uygulamaların süs olarak nitelendirilemeyeceğini, süslenme işini estetik ve muaşeret kurallarına uygun olarak yapmayı bilmenin her kadın için sosyal bir mecburiyet olduğunu vurgulamaktadır. Dergi, güzelliğin kadınlar için zorunlu olduğu anlayışını benimsetmeye çalışmaktadır.¹⁸⁰ Bu doğrultuda kadınlara uygun yöntemlerle güzelleşmeleri yönünde tavsiyelerde bulunulur.

Ev-İş’in güzellik konusuna olan eğilimi on sekizinci yüzyıl İngiliz Aydınlanma felsefesinin en önemli filozoflarından Mary Wollstonecraft’i çağrıştırmaktadır. Wollstonecraft Aklın süzgecinden geçmeyen hiçbir gelenek ya da görüşü kabul etmeyen, ilerici ve yenilikçi bir kadın olan Mary Wollstonecraft, kadın güzelliği nosyonunu ahlaksız olarak nitelendirmektedir. Bunun sebebini ise kadının onu ne için, ne amaçla yakalamaya çalıştığında aranması gerektiğini düşünmektedir. Mary’e göre kadın güzelliği şu anda ve uzun yıllardır toplumda konumlandırıldığı yer açısından

¹⁷⁹ “Bedava Güzellik Yok”, *Ev-İş*, 1949, 145: 24

¹⁸⁰ “Kadın ve Süs”, *Ev-İş*, 1949, 131: 4; “Güzellik Notları”, *Ev-İş*, 1951, 165: 24

bütünüyle erkeğin hazzı içindir, üstüne üstlük erkeğin yalnızca ve yalnızca bedensel hazzı içindir, onların "duyularını" doyurabilmek içindir. Kadın güzel olmak, güzelliğiyle haz vermek ve karşılığında da haz verdiği ya da vereceği kişiyle evlenmek ister.¹⁸¹ Kadın bu sebeple güçlerinin çoğunu güzel olmaya yoğunlaştırır. Bunun tek bir nedeni vardır, bu da güzelliğin ona evliliğin kapısını açacak yegane anahtar olmasıdır.

Ev-İş bu doğrultuda kadınların bakımlı çekici olmaları için güzellik algısına katkı sağlayacak a'dan z'ye her türlü bilgiyi paylaşmaktadır. Modernleşmenin kadın imgesini oluşturmak ve kadın güzelliğinin esas unsurlarını tanımlamak için güzel görünmeye dair bütün ideal normlar dergide sunulmuştur.

Dergide güzelliğin ellerde başladığı ifade edilmektedir.¹⁸² Dergi yüz kadar ellerin de kelimelerin ifade edilmesine yardımcı olduğunu ifade etmektedir ve bu sebeple ellerle ilgili her nevi bilgi kadınlara sunulmaktadır. Ellerde sağlığın güzellikten önce geldiği, çünkü sağlıklı ellerin güzel de görünemeyeceği belirtilerek sert tırnak, lekeli tırnak, uzun tırnak, dar ve kısa tırnak, dört köşe tırnak, geniş tırnak, uzun ve dar tırnak, sert derili el, terleyen el gibi birçok sorun açıklığa kavuşturuluyor.

Dergide beden, güzelliği tamamlayan önemli bir unsur olarak sunuluyor. Ev-İş Dergisi'nde güzel beden algısını şu cümlelerle açıklanmaktadır:

*“Güzel bir vücut yumuşak ve tabiidir. Kolayca hareket eder, serbesttir. Endamın muayyen kusurlarını ortadan kaldırmak veya vücut hatlarını tebarüz ettirmek üzere çalışmaya başlamadan önce, gayesi ağırlığı azaltmak olan hareketler üzerinde durmamız gerekir. Bu hareketleri yapmakla vücudunuzu yumuşak ve elastiki bir hale getireceğinizi unutmamalısınız.”*¹⁸³

Kadınların fazla kilolarından kurtulmalarının ve esnek bir vücuda sahip olmalarının önerildiği yazıda, yapılması gereken egzersiz hareketleri de aşama aşama sunuluyor. Güzel ve sağlıklı bir vücuda sahip olmanın ideal kadında bulunması gereken bir özellik olduğu dergide kadınlara sık sık hatırlatılıyor. Kendi haline

¹⁸¹ Mary Wollstonecraft, *Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012, s. 30

¹⁸² “Güzellik Elinizdedir”, *Ev-İş*, 1945, 93: 14

¹⁸³ “Vücut Güzelliği”, *Ev-İş*, 1950, 164: 6-7

bırakılmış bir vücudun hantallaştığı, yağlandığı ve yağ yığını haline geldiğinin ifade edildiği dergide, kadınların oturdukları yerde güzel bir vücuda sahip olmalarının mümkün olmadığı vurgulanıyor. Kadınlardan bu konuda üzerlerine düşen görevleri yapmaları ve önerilen tavsiyelere uymaları isteniyor.¹⁸⁴

“Güzelliğin Sırrı” başlığı altında egzersiz hareketlerinin resimli sunumu göze çarpıyor. Kadınların ideal vücut özelliklerine ulaşmaları ve sağlıklı kalmaları için evde egzersiz hareketleri yapmaları tavsiye ediliyor. Bel ve kalçaların kalınlaşmaması için, dik ve muntazam durabilmek için çeşitli hareketler sunuluyor. Egzersiz hareketleri ince, zarif kadınlar tarafından resmedilerek, kadınların o ölçülere ulaşabileceklerinin mesajı verilmek isteniyor¹⁸⁵.

Rejimin temel amacının ideal kadını ortaya çıkarmak olduğu ve derginin de kadınları bu yönde bilgilendirdiği göz önüne alınırsa, kadının beden açısından gerekli niteliklere sahip olması bekleniyor. Bu çerçevede kadın bedeni denetime tabii tutularak, istenilen ideal şekle uygun hale getirilmeye çalışılıyor.¹⁸⁶ Dergide özellikle egzersiz ve spor özendiriliyor. Bu şekilde güzel olmanın şartının spor yapmaktan geçtiği mesajı kadınlara iletilmek isteniyor.

Saç bakımına yönelik de en ince ayrıntıları kadınlarla paylaşan dergi, saçın kadın için önemini şu sözlerle açıklıyor:

*“Bir kadının zevkini inceliğini ve ruh zarafetini anlamak istediğimiz vakit kadın saçlarına bakmak yeterli olacaktır. Çünkü kadın saçları tabiatın kadına bahşettiği en mutena güzellik vasıtası ve kadın güzelliğini çerçeveleyen en güzel en göz alıcı çerçevedir”*¹⁸⁷

Yüz güzelliği meselesinin de ele alındığı dergide, yüzdeki buruşuk ve kırışıkların giderilmesi için yüz masajının aşamaları resimlerle anlatılıyor¹⁸⁸. Saç

¹⁸⁴ “Jimnastik Yapınız”, *Ev-İş*, 1951, 166: 6

¹⁸⁵ “Güzelliğin Sırrı”, *Ev-İş*, 1945, 102: 13; “Bedava Güzellik Yok”, *Ev-İş*, 1949, 145: 24;

¹⁸⁶ Elif Çağlı, İdeal Kadın Bedenini Kurgulamada Spor ve Beden Terbiyesi *Toplum ve Bilim* 2016, 2011

¹⁸⁷ “Kadın Saçları”, *Ev-İş*, 1947, 121: 7

¹⁸⁸ “Makyaj Nasıl Yapılır?”, *Ev-İş*, 1946, 115: 11

yapımında yüz hatlarının da dikkate alınmasının önemine değinen yazıda, aksi takdirde yüz güzelliğinin gölgede kalacağı vurgulanıyor.¹⁸⁹ Dergiye göre yüz bakımı ve güzelliği için bir başka husus ise maskeler. Sağlıklı ve canlı bir cilde sahip olabilmek için çeşitli güzellik maskelerinin bilgisi okuyucularla paylaşılıyor.¹⁹⁰ Fakat her şeyden önce pürüzsüz, berrak bir renge ve cilde sahip olmanın pahalı makyaj malzemelerinden ziyade temiz hava, sağlıklı beslenme, stressiz ve sakin bir hayat gerektirdiği belirtiliyor.¹⁹¹ Özellikle cildin sıhhati için iyi tasarlanmış ve usulünce hazırlanmış banyonun bedeni ve cildi canlandırması ve hareketlendirmesi açısından çok önemli olduğu anlatılıyor.¹⁹² Cildin kadının en kıymetli hazinesi olduğunun ifade edildiği dergide itinanın gerekli olduğu ve bunun için temizliğin temel şart olduğu belirtiliyor. Bu sebeple Ev-İş'e göre kadınlar yüz ve cilt temizliği için gerekli itınayı göstermeli,¹⁹³ yüz güzelliğinin tamamlayıcısı olarak diş ve dudaklar da ihmal edilmemelidir.¹⁹⁴

Ev-İş güzel bir vücudun, bakımlı bir cildin, sağlıklı saçların ve ellerin güzelliği oluşturan önemli unsurlar olduğunu ifade ediyor. Fakat güzellik algısını kusursuzlaştırmak için duruşun da çok önemli olduğu vurgulanıyor. Ev-İş'e göre dik durmak hem sıhhat hem de estetik açısından gerekli çünkü *“Zarif ve uzun bir boyun yüzün ve dolayısıyla vücudun güzelliğini de tebarüz ettirir.”* Bu sebeple nerede ve ne zaman olursa olsun başın dik durması gerektiği, başın dik durmasının kalçayı da güzelleştirme açısından faydalı olduğu belirtiliyor. Göğsü belden, beli ise kalçalardan yukarı çekerek dikleştirmek gerekçesi şu cümlelerle ifade ediliyor: *“Duruşunuzun da şahsiyetinizin bir parçası olduğunu unutmayınız. Dik ve mağrur bir duruş size vekarlı ve kendinden emin bir insan hali verir.”* Yürürken de dik durmanın, daima ileriye bakmanın, kolları abartısız sallamanın çirkin bir görüntü oluşturmaması açısından önemli olduğu belirtiliyor. Bu açıdan vücut hareketlerinin kontrollü olması gerektiği, kadınların güzel ve canlı görünebilmeleri için bu hususlara dikkat etmesi gerektiği

¹⁸⁹ “Güzellik Bahsi Nasıl Tanzim Etmeli”, *Ev-İş*, 1950, 158: 4

¹⁹⁰ “Güzellik Maskeleri”, *Ev-İş*, 1949, 145: 11

¹⁹¹ “Cilt Güzelliği”, *Ev-İş*, 1950, 164: 17

¹⁹² “Güzellik ve Banyo”, *Ev-İş*, 1951, 165: 6

¹⁹³ “Boyun Güzelliği”, *Ev-İş*, 1950, 161: 6

¹⁹⁴ “Güzelliğin Koncası Dudaklar, İncisi Dişler”, *Ev-İş*, 1947, 122: 13

vurgulanıyor.¹⁹⁵ Dergide kadınlarda duruş güzelliğinin nasıl elde edileceğine yer verilirken, çocuklara bu duruşun küçüklükten kazandırılması gerektiği belirtiliyor.¹⁹⁶

Ev-İş Dergisi'nde güzellik konusuyla ilgili genç kadınların hatalı oldukları önemli bir mesele de dile getiriliyor. Kızların gençlik ve güzelliklerini kaybedecekleri korkusuyla anne olma şerefinden kaçınmaları “*korkunç bir moda*”¹⁹⁷ olarak nitelendiriliyor. Bu yanlış zihniyetin “Türk Ailesi”, “Türk Milleti”, “Türk Yurdu” adına düşünmesi bile insana iç ürpertileri verecek tehlikeler içerdiği belirtiliyor. Dergi, milletin geleceği ve devamı için analık tacını giymelerini kızlara tavsiye ederken; analık durumunun kadın vücudunda meydana getirdiği değişiklikleri de unutmuyor. Çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte annenin vücudunda meydana gelen çatlak ve iltihaplanmalar konusunda kadınlar bilgilendiriliyor. Göğüs çatlaklarının önüne nasıl geçileceği, çatlaklar baş gösterince neler yapılacağı ve göğüs güzelliğinin nasıl sağlanacağı konusunda bilgiler veriliyor.¹⁹⁸ Ev-İş, göğüs güzelliğinin sadece Allah vergisi olmadığını, bakım ve isteğe bağlı olduğunu belirtiyor. Kadınlarla her türlü bilgi paylaşımı yapılırken “*Bilgisizliği kabul edemeyiz. Çünkü okur yazar olan kız ve kadınlarımız göğüs güzelliklerini temin etmenin ihtimam ve biraz da gayret olduğunu pek iyi biliyorlar. Şu halde ortada sadece tenbellik söz konusu*” sözleriyle kadınlar göğüs güzelliği konusuna daha bakımlı olmaya davet ediliyor.¹⁹⁹

Kadınlarla ilgili hemen her konuda yazılan yazıların belki de en ilginçi epilasyon konusunda kadınlara bilgi aktarılmasıdır. 1950 yılı şubat ayı sayısında dergide kadınlara “*müjdeleyici*” bir haber sunuluyor. Dergide kadınların tüy sorununun büyük boyutlara ulaştığı ve bu konuda geç kalındığı belirtilerek Ne-Ka Güzellik Enstitüsünün açıldığı kadınlara duyuruluyor. Yüz, kol ve bacakta oluşan tüylerin elektrikli bir iğne ile tedavisine dayanan uygulama sayesinde kadınların artık bu sorundan tamamıyla kurtulacaklarının müjdesi veriliyor²⁰⁰. Yine aynı konuyla ilgili olarak “Gençlik Hatası” başlıklı yazıda²⁰¹ Tuğcu kadınlara vücutlarındaki tüyleri

¹⁹⁵ “Güzelliğin Sırları”, *Ev-İş*, 1950, 163: 6

¹⁹⁶ “Küçüklerde Tenasüp”, *Ev-İş*, 1949, 149: 4

¹⁹⁷ “Kadın ve Güzellik”, *Ev-İş*, 1948, 130: 21

¹⁹⁸ “Göğüs Çatlaklıklarının Önüne Nasıl Geçilir?”, *Ev-İş*, 1947, 126: 4

¹⁹⁹ “Göğüs Güzelliği”, *Ev-İş*, 1951, 167: 6-7

²⁰⁰ “Yeni Güzellik Enstitüsü”, *Ev-İş*, 1950: 154: 4-5

²⁰¹ “Yüz Güzelliği”, *Ev-İş*, 1950, 162: 6

oksijenle sarartma ve “ağda ile yolma” yöntemlerine gerek kalmadığını, elektrikli epilasyon yönteminin kadınlardaki tüy sorununu ortadan kaldırdığını anlatıyor. Bu yöntemin sadece İstanbul’da Ne-Ka Enstitüsü’nde uygulandığını da söylüyor. Aynı şekilde, Süleyman Alpata da, kadınlara uygun sütyen seçimi ve nasıl sütyen kullanılması gerektiği ile ilgili bilgiler aktarıyor²⁰². Bu bilgileri ilginç hale getiren durum ise erkek yazarların, kadınları bu özel konular hakkında bilgilendirmesidir. Dergide erkek bakış açısıyla kadın güzelliğinin şekillendiğini görüyoruz.

Dergide güzelliğe bu kadar çok vurgu yapılmasına ve güzel görünmek yapılması tavsiye edilen uygulamalara rağmen güzelliğin maddeden çok bir inanç meselesi olduğunu belirten yazılar da mevcut. Feriha Birgin kadının güzel görünme çabasından ziyade var olan güzelliğini ön plana çıkarmasını ve buna inanmasını şu cümlelerle ifade ediyor:

“ Her güzelin bir kusuru var derler. Her çirkinin de bir güzelliği vardır. İşte bunu arayıp bulmak ve ortaya çıkarmak lazım. Uzun bir emeğe ve didinmeye ihtiyaç yok. Önce sevicecek taraflarınızın bulunduğuna inanınız. Bu inanç herkeste vardır. Küçük kusurların mağlubu ve münhezimi olarak bu güzel hayatı kendinize zehir etmeyiniz ”²⁰³.

Dergide kadının güzelleşmesi yönünde her türlü bilgiye yer verilmesi ve kadının bakımlı ve süslü olmasının doğasında var olduğunun üzerinde durulmasına rağmen güzelliğin her zaman olumlu tesirlerinin olmadığı da belirtiliyor. “Güzelliğin Tesirleri” isimli yazıda güzel olmanın hayatı kolaylaştırdığı, güzel olanın itibar gördüğü, güzel olanın talibinin çok olduğu belirtiliyor. Fakat diğer taraftan güzel olmanın huy güzelliği konusunda tehlikeli durumlar meydana getirebileceğinin uyarısı da yapılıyor. Ev-İş’te güzel olanın gözünün de yükseklerde olduğu ifade ediliyor. Dergi kadınların erkekleri kolayca beğenmeyip şımarıldığını, büyük ve zengin talip beklediğini, evli güzel kadının kocasının ise bu durumdan rahatsız olduğunu ifade ediyor. Kadının erkeğine itaat etmeyeceği, güzellik her yerde para ettiği için koca kahrının çekilmeyeceği bu sebeple güzelin düşmanının da çok olacağı ve rahatça çıkıp dışarıda gezemeyeceği vurgulanıyor. Ev-İş’e göre güzellik iffetsizlik mikrobi da

²⁰² “Nasıl Bir Sütyen Kullanmalısınız”, *Ev-İş*, 1950, 162: 30

²⁰³ “Güzellik mi? Bu bir İnanç meselesidir.”, *Ev-İş*, 1946, 105: 7

yayar ve ailelerde faciaya neden olabilir.²⁰⁴ Bu sebeple güzellik yuvanın saadeti ve huzurunu zedeleyebilir. Bunun istenmeyen bir durum olduğu, istenilen güzelin aslında güzel ev kadını, güzel anne olduğu vurgulanıyor. Dergiye göre böyle olursa kadın daha güzelleşir ve itibarı da artar.²⁰⁵ Aksi takdirde güzellik başa beladır.²⁰⁶

Kadını büyük ölçüde "anne" olarak ön plana çıkaran anlayış, genç kızlara da geleceğin anneleri olmaları üzerinden değer vermiştir. Bu çerçevede genç kızın yetiştirilmesinde bedene de ayrı bir önem verilmiştir. "İdeal" bir genç kız yetiştirmek için, ahlak, karakter, terbiye ve beden birlikte ele alınmaktadır. Kadınların ev içindeki rollerini içselleştirmelerini isteyen ideal eş ve anne olmalarını isteyen anlayış, aynı şekilde ideal görüntü ve şekle ulaşmaları yönünde kadınları bilgilendirerek kadın bedenini de denetim altına tutmaya çalışmaktadır. Fakat diğer taraftan kadınlığın sadece fiziksel özelliklerle değil, manevi boyuta sahip olmakla da gerçekleştirilebileceğinin vurgusu yapılmaktadır. Güzellik sadece görsellik, makyaj malzemeleri, giyim kuşamla elde edilebilecek bir özellik değildir. Bu sebeple dergide güzelliğin çok boyutlu olarak ele alındığı görülmektedir.

2.4.3. Görgü

Ev-İş Dergisi, 1947 yılının ilk ayıyla birlikte "Geçim ve Görgü" yazılarına yer vermeye başlar. Melal Bal isimli ve Nadan rumuzlu yazarların kaleminden çıkan yazılarda yuvada geçim ve görgüyle ilgili yapılması gerekenlerden, kadın ve erkeklere düşen görevlerden ve toplumda nasıl davranılacağından bahsedilmektedir. Kadınlara ve erkeklere dayatılan davranış kalıplarının belirtildiği bu bölümde kadın ve erkeklerin toplumdaki kişisel ve sosyal kimliklerini doğru sergilemeleri beklenmektedir. Dönemin aile yapısı içinde kadın ve erkek ilişkisi eleştirel bir bakış açısıyla anlatılmaktadır. Ayrıca Batılılaşma adına Avrupa'dan edinilen alışkanlıkların yarattığı hoşnutsuzluk dile getirilmektedir.

1947 Ocak ayında "İzmirli Sekiz Genç Bayana" isimli yazıyla başlayan Geçim ve Görgü köşesi, okur mektubuna cevap niteliğinde olup kadınları eleştirmektedir.

²⁰⁴ "Bir Facia", *Ev-İş*, 1949, 144: 3

²⁰⁵ "Güzelliğin Tesirleri", *Ev-İş*, 1945, 94: 7

²⁰⁶ "Güzellik Başa Bela", *Ev-İş*, 1945, 102: 7

Kadının aile kurumunda üstlendiği görev ve sorumluluklara değinilen yazıda kadının aile içindeki statüsü şu cümlelerle açıklanmaktadır:

“ Kadın yapı itibariyle, vazife itibariyle yuvanın malıdır. Kadını, eviyle çocuğu ile vazife ve eşyası ile birlikte bir bütün olarak görmek lazım. Sınırları erler, yuvaları kadınlar bekler. Biz erkeğin bütün haklarına sahibiz, onun gibi yaşayacak ve çalışacağız, dersiniz yuvada kim bulunacak! Orasını kim koruyacak!”

Yeryüzünde iş bölümünün yapıldığı, kadın ve erkeğin ayrı görevlerinin olduğunun belirtildiği yazıda kadının moda ve süs peşinde koşması bir “şuursuzluk” olarak adlandırılmaktadır. Nadan kadın tanımını şu sözlerle ifade etmektedir :

“Kadın ne vitrindir, ne moda yarışçısı, ne müdür muavini ne peşinde yüz erkek uşak dolaştıran bir şuh. Kadın annedir. Toplum içinde kadını yüceleştiren, ona değer katan, cemiyet içinde saygınlık veren durum kadının anne olmasından ileri gelir. Kadın erkeği, beşer nesli doğuran anadır, bir ilkokuldur, bugünkü büyük adamlar onun emzirdiği bebelerdir. Bunu idrak ettiğin gün, ve bunun için çalıştığın gün kadın sadece erkekten yüksek, erkeğin hakimi değil, dünyanın hakimi olacaktır.”²⁰⁷

Erkek egemen toplumda kadının kendine biçilen annelik rolü üzerinden kimliğini inşa etmesi gerektiği belirtilmektedir. Toplumun kadın adına oluşturduğu kimlik çerçevesi dışına çıkması kabul edilmemektedir.

Nadan’ı rahatsız eden diğer bir konu ise erkeklerin kadınların sahip olduğu düşünülen zayıf taraflarını çabucak anlamaları ve bu yönlerinden yararlanmalarıdır. Nadan terbiyeli, nazik görünüp tatlı sözlerle kızları kandıran erkeklere karşı temkinli olunması yönünde tavsiyede bulunmaktadır. *“Sevgili okurlarım! İşte bir kadın avcısının kullandığı silahlar. Onlar işin psikolojik tarafını hiç ihmal etmiyorlar. Kendilerini gayet iyi tanıtıyorlar. Onlar için yuva yıkmak, nişanlı ayartmak, hatta emzikli bir kadına sataşmak işten bile değildir. Dilleri pek tatlıdır. Çeneleri pek kuvvetlidir.”²⁰⁸* Bu sebeple kadınların gözlerini açmalarını, zaaflarına yenilmemelerini ifade etmektedir. Bu noktada kadının doğası gereği sahip olduğuna inanılan özelliklerin her zaman olumlu etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Kadınların zayıf

²⁰⁷ “İzmirli Sekiz Genç Bayana”, *Ev-İş*, 1947, 117; 24

²⁰⁸ “Safiyet Avcıları”, *Ev-İş*, 1947, 119: 24-25

taraflarının sebep olduğu olaylarda çözümün kadın üzerinden sunulması kadının baskılandığının göstergesidir.

“*Kirli-Temiz-Görenek*”²⁰⁹ isimli yazıda bir takım görgü kurallarının eleştirisi yapılmaktadır. Yazıda görgünün bir kanun olmadığı, ihtiyaçla birlikte severek yapılan bir hareket olduğu belirtilmektedir. Görgü gereği gibi algılanan kimi adet ve alışkanlıkların temizlik kurallarına uymadığı ifade edilmektedir. Eskiden aynı kaptan yenilen yemeklerin yerini masa düzenine ve ayrı tabaklarda yemek yemeye bırakıldığı, ojelı tırnaklarla nasıl temizlendiğı bilinmeyen o tabaklardan yenilen yemeklerin ne kadar temizlik kaidelerine uyduğı sorgulanmaktadır. Yazıya göre eskinin kılı kırk yaran temizliğinin eksikliği, sofralarda kendini fazlasıyla hissettirmektedir. Yemek yerken insanların çatal ve bıçakla çektiğı ıstırap olarak değerlendirilmekte, medeniyet simgesi alafranga sofralar, yemek yeme adabı adına bir nevi imtihan yeri olarak algılanmakta ve insanlarda anlamsız sıkıntı yaratmaktadır. Bu sebeple Ev-İş’e göre alafranga sofralara rağbet etmemek ve işi kendi görgülerimize göre yerine getirmek en doğru olanıdır. Dergi bir yandan Batının modernliğinden yararlanmaya çalışırken, diğerk taraftan modern gibi algılanan bir takım adetlerin rahatsızlık verdiğini de belirtmektedir. Milli görgüyü kaybetmeden çağdaş olma ikilemi söz konusudur.

Ev-İş görgü kuralları çerçevesinde dikkat edilmeyen hususlardan diğerkinin davet ve misafirliklerde nezaket kuralları çerçevesinde davranmamak olduğunu belirtiliyor. Dergi Batılılaşmak gayretiyle Avrupa’dan aldığımız hareketleri doğru şekilde anlamak ve uygulamanın önemli olduğunu belirtiyor. Kadının toplum içinde ziyaret, davet ve tebriklerde, nişan, nikah, düğün, doğum, hastalık, ölüm, bayram gibi farklı durumlarda usulünce davranması gerektiğı ifade ediliyor²¹⁰. Aynı şekilde kabul günlerinde küçük toplantılara katılmadan önce haber vermek, çok fazla oturarak ev sahibini rahatsız etmemek, konuşma mevzuları düşünmek, dedikodu yapmaktan çekinmek, saygılı bir misafir olmak ve ev sahibinin müsaade ettiğı ölçüde yardım etmek gibi kurallara uyulması gerektiğı belirtiliyor²¹¹. Davet edilen mekanlarda, sofrada yemek icap ediyorsa, giyim kuşam sofrada adabına uygun olması gerektiğı,

²⁰⁹ “Kirli Temiz Görenek”, *Ev-İş*, 1947, 120: 24

²¹⁰ “Ziyaretler”, *Ev-İş*, 1951, 172: 3

²¹¹ “Kabul Günü”, *Ev-İş*, 1945, 104: 20

yemek esnasında yemeğin usulünce yenmesine de dikkat edilmesi gerektiği vurgulanıyor.²¹² Dergiye göre geçimde ve görgüde en önemli kural nezaket ve başkalarını rahatsız etmemek²¹³ olduğu için kadın bunları düşünecek kadar duyarlı ve nazik olmalı ve anlayışı elden bırakmamalıdır.

Dergide arkadaş veya akraba evinde kalınmasının gerekli olduğu günlerde de aynı kuralların geçerli olduğu, böyle durumlarda kadınların serbest hareket etmemesi gerektiği, kadının kendine vazife edinmesinin uygun olacağı belirtiliyor. Davet ve misafirliklerde temel kuralın her türlü durumda karşı tarafı memnun etmek ve usandırmamak olduğu vurgulanıyor.²¹⁴

“Ev işlerine bakamayacak durumdaysa evin küçük çocuğuyla meşgul olmalıdır. Çocuk yoksa mutlaka bir hasta, o da yoksa örülecek bir kazak veya işlenecek bir iş mutlaka vardır. Başkasının evinde oteldeymiş gibi kalmak hoş olmaz. Düşünceli olmak gerekir. Arkada iyi ve temiz duygular bırakmak çok önemlidir”²¹⁵.

Dergide bu konuya ilişkin Hamdune Teyze de muaşeret bilgisinin nezaket ve anlayış gerektirdiğini şu cümlelerle ifade ediyor: *“Muaşeret kaidesi diyince akla misafiri veya ev sahibini rahatsız etmemek, onu memnun olarak göndermek, nezaket ve tebessüm gelmelidir”²¹⁶*

Ev-İş Dergisi’nde eleştirilen konulardan diğeri Avrupalılaşmak amacıyla Batı’dan alınan ve moda olarak algılanan birtakım davranışlar. Hem erkek hem de kızları komik duruma düşüren ve Türk Kültür’ü ile uyuşmadığı iddia edilen davranışlar dergide eleştirilmektedir. Bu konuya ilişkin olarak genç kızların terbiyeyi elden bıraktığı durumlardan birinin plaj olduğu dergide belirtiliyor. Medeniyet gereği serbest hareket etmenin doğal olduğu fakat bu durumun kızların erkeklerle yakın temas gerektirecek hareketlerde bulunması anlamına gelmediği belirtiliyor. Dergiye göre milli kültür erkeğin sırtına çıkmayı, plaj kıyafetleriyle el şakası yapmayı kaldırmamaktadır. Zaten Ev-İş’e göre bu tarz oyun ve hareketler *“fikri ve kafayı*

²¹² “Sofra Terbiyesi”, *Ev-İş*, 1950, 164, 12

²¹³ “Tebrikler Davetler”, *Ev-İş*, 1945, 95: 20

²¹⁴ “Bize de Buyrun”, *Ev-İş*, 1947, 122: 20

²¹⁵ “Yazlığa Gidiyorsunuz”, *Ev-İş*, 1945, 97: 20

²¹⁶ “Hamdune Teyze Diyor ki”, *Ev-İş*, 1950, 155: 3

geride bırakarak vücudu alıp götürür. Bu tür davranışlar, ev yuva bilmeyen, aile bağları kopuk insanların hayat tarzıdır. Toplumun buna tahammülü yoktur.” Bu sebeple Ev-İş gelenekçiliği elden bırakmamak gerektiğini şu cümlelerle belirtmektedir: “Körü körüne bir Avrupa mukallidi olmayı bırakarak kendi görgülerimize kendi ihtiyaçlarımıza kendi aile bünyelerimize göre hareket edelim”²¹⁷

Avrupa’dan alınan alışkanlıkların erkekleri de gülünç duruma düşürdüğü ayrıca ifade edilmektedir. Erkeklerin bekarlık hayatını kontrolsüz ve rahat geçirdikleri için evliliğin yaradılışlarına ters düşebileceği, bu durumda erkeğin karakteriyle uğraşarak bir cemiyet adamı yaratmanın da kadına düştüğü vurgulanmaktadır. Cemiyet adamı yaratırken kadının dikkat etmesi gereken durum şu sözlerle belirtilmektedir:

Fakat cemiyet adamı yaratırken Avrupa’da yapılıyor diye Türk adet ve töresine ters düşen hal ve hareketlerden uzak durmak gerekir. Aksi halde bu durum sadece gülünç kocalar yaratır. “Türk adetlerinde erkek karısının peşi sıra yürümez. Fakat onu önüne katar ve öyle götürür. Bizde kılavuz olan erkektir..... Karısının pardesüsünü çantasını aslım aslım taşıyan, iki adım gerisinde uşak mevkiye düşmüş erkek değil”²¹⁸.

Derginin Türk toplumunda erkeğe muhafaza ve himaye görevi verdiği anlaşılmaktadır. Avrupa’nın medeniyet adı altında oluşturduğu görgü kurallarının Türk adetiyle uyuşmadığı ve Türk geleneğine aykırı olduğu inancı Ev-İş’in medeniyet çizgisini oluşturan önemli bir kıstastır. Avrupai yeniliklerin kadınları şımartacağı ve erkekleri de gülünç hale getireceğine dair oluşan endişe, dergiyi, cemiyet adamı oluşturmak ve toplumun takdirini kazanmak uğruna milli değerlerden ve örflerden vazgeçilmemesi gerektiği yönündeki inancını kuvvetlendirmeye yöneliktir.

Görgüyle ilişkili olarak dergide kadınların muaşeret bilgilerini tam anlamıyla bilinmedikleri ve bu nedenle adab-ı muaşereti doğru sergileyemedikleri belirtiliyor. Tuğcu bu konuya açıklık getirerek muaşeret kurallarını salon düzeninden misafir ağırlamaya, ziyarete gitmekten çay ikramına, yemekte bir meyvenin nasıl yenileceğini

²¹⁷ “Plaj ve Görgü”, *Ev-İş*, 1947, 125: 16-17

²¹⁸ “Şımarık Kadınlar, Gülünç Kadınlar”, *Ev-İş*, 1947, 126: 16

de kapsayan her türlü hal hareket ve davranış olarak tanımlıyor. Kendi kalemiyle yaptığı tanımlamada dini terimlerden de yararlandığı görülüyor:

“Muaşereti iyi anlamak için din adabını gözden geçirelim. Ne diyor?: İçinden inanacak ve bunu ağzınla söyleyeceksin. Beş vakit namaz kılacak, yılda bir oruç tutacak, sadak verecek, iktidarın olduğu zaman hacca gideceksin. Bu dört hareketin de bir adabı var. Namaz kılmak için abdest almak ve abdestin adab ve erkanını bilmek lazım. Diğer ibadet hareketlerinin de böyle.”²¹⁹

Tuğcu için bu sebeple her nasıl ki içinden inanmamak din adabını yerine getirmek için yeterli değilse; muaşeret bilgileri için de dış görünüş itibarıyla cemiyet adamı gibi olmanın yeterli olmadığı ifade ediliyor. Dergiye göre içi başka, dışı başka insan bunu tam anlamıyla yerine getiremez. Kişi tek başına kaldığında nasıl hareket ediyorsa, cemiyet içindeki hareketleri de o yönde olmalıdır. Nazik, nezaketi hazmetmiş ve benimsemiş olunması gerektiği, yapmacık, yalancı ve aldatıcı olunmaması gerektiği belirtiliyor. Bu nedenle kadınların kıyafet ve giyimlerine nasıl itina gösteriyorlarsa, dış görünüşlerindeki özeni davranışlarına da yansıtmaları gerektiği dergide açıkça ifade ediliyor.

Ev-İş dergisinde kadın; kılık kıyafeti, tavırları, davranışları ile bir bütün olarak biçimlendirilmektedir. Toplumdaki eril gücün belirlediği normlar kadının yaşamını sınırlamakta geleneksel yapı içinde kadını baskılamaktadır. Kadınlar sınırları önceden çizilmiş davranış kalıpları ardında edilgen kılınmaktadır.

²¹⁹ “Yapmacık”, *Ev-İş*, 1950, 162: 3

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EV-İŞ DERGİSİ' NDE KAMUSAL ALAN

3.1. Kamusal Alanda Kadının Sınırlı Varlığı

Ev-İş Dergisi'nde kadına yönelik söylem ve uygulamaların temelinde ev ve aile ortamı gerçeği yatmaktadır. Dergide ev, kadının birincil sorumluluğu olarak tanımlanmakta ve kadın çok önemli olduğuna inanılan görevleri yapmakla sorumlu tutulmaktadır. Kadını özel alanda yeniden üretime, gelecek nesli yetiştirmeye yönelten eril anlayış, kadının kamudaki görünürlüğünü kısıtlamaktadır. Kadına dayatılmış kimlikler ve kadına yüklenen sadakat fedakarlık gibi değerler, kadını özel alan içinde kısır bir döngüde bırakmaktadır.

Kadının en birincil vazifesinin ev olduğunun belirtildiği Ev-İş Dergisi'nde, ev ve ailedeki birçok sorumluluk kadına yüklenmiştir. Cinsiyetçi iş bölümünün kadına dayattığı sorumluluklar dergide kadını kamudan soyutlamaktadır. Kadınların büyük bir çoğunluğu da bu nedenle üretimden ve iş hayatından uzak kalmakta ve kendi özel alanında yaşamaya zorlanmaktadır. Kadının kamuya açılmasının çok da tasvip edilmediği dergide, kamuda görünürlük kazanmış kadınların ise toplumsal cinsiyet rollerine uygun olduğu düşünülen mesleklerle varlıklarını sürdürdüğü görülmektedir.

Özel alana ve özel alandaki kadınlık rollerine yapılan vurgudan dolayı, dergide kadının kamuda görünür olması onaylanmamakta ve eleştiriyile karşılanmaktadır. Bu konuda tepkisini en çok dile getiren Kemalettin Tuğcu'dur.

Kadının dairelerde, ticarethanelerde çalışmasını kadının *katılma* ve *erkekleşmesi*²²⁰ olarak yorumlamayan Tuğcu; erkek gibi olan kadının mücadelec, tartışmacı bir tavır sergileyeceğine, insanlığın o eski duygularını da alıp götüreceğine inanmaktadır. “*Almayın bu ruhu bu lezzeti, erkeklerin elinden*”²²¹ sözleriyle kadınlara

²²⁰ “Kadın Erkekleşirse”, *Ev-İş*, 1948, 136: 3

²²¹ A.g.m.

seslenmektedir. Evi geçindirmenin sorumluluğunun erkeğe ait olduğunu belirten yazar, gerekçesini şu cümlelerle ifade etmektedir: “ *Baba koca ancak o ev için çalışmaktadır. O kurar, yaşatır, alır getirir, taşır ve o da ya damadına veya oğluna mevkiini terk eder.*”

“*Genç Kızlar!*” başlıklı başka bir yazıda kızlar erkekleşmemeleri yönünde uyarılmaktadır. Dergiye göre dışarda erkek işlerinde çalışmak, konuşmak, eğlenmek, bağısız yaşamak, kızları yuvadan uzaklaştıran durumlardır. Kızların cahil kalmaması bilmesi, öğrenmesi ve zihinlerini geliştirmesi, iyiyi kötüyü seçecek muhakeme edecek duruma gelmesi dergide vurgulanırken, çalışma hevesinin yuva zevkine engel olmaması gerektiği ifade edilmektedir.

“Hiçbir derece ya da terfi kadına bir çocuk sahibi olmak kadar değer veremez. En fakir aile kadını bile yüksek meslek sahiplerinin arasında yer alır. Çünkü cemiyet içinde kadının en faydalı, en verimli, en şerefli yeri yuvadır. Cemiyetin temelinde birbirine sıkı sıkıya bağlı ev halkının olduğu unutulmamalıdır. Bu sebeple yuva kurma ve geliştirme çabası içinde olunmalıdır. Kızlar evin her şeyden yüksek mevkide olduğunu bilmelidir. Hayatta tahsilde her yerde “yuva” tek amaç olmalıdır.”²²²

Toplumlarda cinsler arası ilişkilerin kadın ve erkeklerin birbirlerine zıt, dışlayıcı ve ikili karşıtlıklar olarak tanımlanan özelliklere göre şekil aldığı, dolayısıyla erkeklerin akılcı çıkarıcı ve güçlü; kadınların ise duygusal yumuşak ve zayıf olduğu kabul ediliyor. Bu duruma göre toplumsal değerler de erkeksi ve kadınsı olarak ayrılıyor. Bu ayrım iş gücü anlamında özel ve kamusal olarak kendini gösteriyor. Erkek kamuyu temsil ederken, kadın özel alanı temsil ederek ücretsiz ev içi emekçisi oluyor.²²³ Bu bağlamda *Ev-İş Dergisi*’nde kadının kendi alanı içinde kalmasını, özelinde olmasını, cinsiyetinin gerektirdiği sınırlar içinde hayatını sürdürmesini, kadının ev içinde üretimini yapması gerektiğini vurgularken, bu sınırları aşmanın onu erkekleştireceği vurgulanıyor. Toplumsal cinsiyet rollerinin dışında davranmak karşı cins olmakla eş tutuluyor. Kadın kendine biçilen rollere uygun davrandığı takdirde kadınlık kimliğini gerçekleştirmiş oluyor.

²²² “Genç Kızlar”, *Ev-İş*, 1945, 103:7

²²³ Serpil Sancar, Erkeklik, *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları*, 2011, s.173

Dergide bir yandan kadınlara modernleşmenin taşıyıcılığı rolü verilirken, diğer yandan bu rolün sınırları erkekler tarafından sıkıca çizilmektedir.²²⁴ Özgür ve tam bağımsız bir modernleşme anlayışının arkasında eve hapsolmuş ve modernliği kapalı kapılar ardında yaşayan bir kadın imgesi söz konusudur. Bu sebeple dergide kadınların toplumsal yaşamdaki hareketleri eril iktidarın sınırlarını aştığı noktada eleştiriyile karşılanmaktadır. Kemalettin Tuğcu şüphesiz bu konuda kadınlara yönelik kalemini en çok konuşturan kişidir

Tuğcu, toplumsal cinsiyet rollerine vurgu yaparken, erkeğin dışarıya, kadının özel alana ait olduğunu ve kadının dışarda olmasının ona ev kadınlığı kadar tatmin edici şan, şöhret, rütbe tanımayacağını söylemektedir. Kadının kamusal alana çıkması, dış dünyada görünürlük kazanması ev içi rolleri ve özel alanın bütünlüğünü engelleyici bir unsur olarak algılanmaktadır. Bu sebeple dergi “*evi cennet olan, kocasını işe gönderen, çocuğunu mektebe yollayan, el işleri yapan, mutfağını eczane gibi temizleyen*” İngiliz kadınına da Türk kadınına örnek gösterir. “*Evi sevmeyen, evi adi bulan, annelik kraliçeliğine, ev kadınlığı prensesliğine inanmayanlara ev aşkıyla cemiyet adına çıkışıyorum*” sözleriyle kadının yerinin ev olduğu tekrar vurgulanır.²²⁵

Kadının evi geri planda bırakarak kamuya açılması toplumda büyük endişe yaratmaktadır. Dergiye göre dışarıya açılan kız, ev hayatından kopmakta ve kendini ev kadını olarak görmemektedir. Çalışma hayatıyla birlikte erkekleştikleri, evde sıkıldıkları, zora gelemedikleri ve ev işini hizmetçi işi olarak gördükleri ifade edilmektedir. Bu durum kızların eğitilmiş olmasına bağlanmaktadır: “*tam, tutumlu, bilgili, hamarat, evine bağlı ev kadınları birer birer içimizden eksiliyor. Yerlerine yenileri yetişiyor. Çok faydalı bir şey olan okumak ve yazmak bizde, çok defa okuyan kızın kocasına karşı kullanacağı bir silah haline geliyor*”²²⁶.

Kızların eğitilmesi geleceğe yönelik ekonomik ve toplumsal yaşam alanlarında üretken olmalarına yardımcı olurken, çalışma hayatı ekonomik özgürlüklerini kazanmalarına da katkı sağlayacaktır. Eğitimin kızlar üzerindeki olumlu etkileri aile

²²⁴ Fatmagül Berktaş, *Tarihin Cinsiyeti*, Metis Yayınları, 2003, s. 106

²²⁵ “Bayan Nereye?”, *Ev-İş*, 1946, 107: 21

²²⁶ “Eğer Çocuğunuz Geceleri Yatağını Islatıyorsa”, *Ev-İş*, 1949, 145: 4

kurumuna tehdit olarak algılanmaktadır. Çünkü dergide çalışan kızların severek evlenmek istedikleri belirtiliyor.²²⁷ Doğru karar veremedikleri için yuvaların çabucak yıkıldığı ifade ediliyor. Bu sebeple memur kadın, hakim kadın yetiştirileceğine; kurulan yuvayı ıslah eden, erkeğin huyunu düzelten, çocuklarına terbiyesini veren ev kadınlarının yetiştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Toplumun ev kadınına ihtiyacı olduğu belirtilmektedir.

İnkıpların sağlam temeller üzerine inşa edilebilmesi ve toplumsal değişimin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için kadınların ev içinde sınırlanan rollerini yerine getirmeleri istenirken, bu süreçte kadınların yeniliklerin uygulayıcısı olarak toplumsal kodlara uygun rol kalıplarını sergilemeleri beklenmektedir.

Ev-İş, Selma Emiroğlu adında genç bir kıza sayfalarında yer veriyor. Beyoğlu'nda karikatür sergisi açan Emiroğlu, "*Pek Genç Bir Türk Kızı Bir Resim Sergisi Açtı*"²²⁸ isimli yazıyla okuyucularla buluşuyor. 16 yaşındaki genç bir kızın başarısının "*baş döndürücü değişiklik*" olarak nitelendirildiği yazıda serginin büyük rağbet gördüğü bildiriliyor. Sanata mensup birçok erkeğin böyle bir başarıya ulaşamadığının ifade edildiği yazıda, Türk Kadınının zevk ve sanat konusundaki yüksek hassasiyet ve yaratıcılığına vurgu yapılıyor. Sergide düğün, hamam, çeyiz bakma, gelin görme, kına gecesi, el öpme konulu karikatürlerin yer alması Türk Kültürünü yansıtmaması bakımından dikkat çekici olarak nitelendiriliyor. Yazıda serginin Türk Kadını'nın büyük değişimi ve başarısını kanıtlaması açısından önem taşıdığı vurgulanıyor.

3.1.1 Terzilik ve Kadının Meslekteki Yükselişi

Modanın daha derinden hissedildiği ve ülkede daha fazla önemsendiği 1945 yılının haziran ayı sayısından itibaren daha net anlaşılmaktadır. Bu sayı ile birlikte Ev-İş Dergisi "Moda ve Sanat Dünyamız" sayfalarına yer vermeye başlar. Her sayıda

²²⁷ "Kız Pazarları", *Ev-İş*, 1949, 148: 3

²²⁸ "Pek Genç Bir Türk Kızı Bir Resim Sergisi Açtı", *Ev-İş*, 1946, 108: 4

farklı Türk Modacının tanıtılmaya başladığı bu bölümde, savaşın moda dünyasına olan etkileri de anlatılır. Ev-İş Dergisi konuyu şu cümlelerle ifade etmektedir:

“ Harp modanın merkezi olan Paris’i baskısı altına almak ve tamamen kapalı bulundurmak sureti ile dünyanın diğer merkezlerinde, giyim sahasında büyük ve özlü yaratıcılıklara imkân verdi. Bu mevzuda ilk harekete geçen Hollywood oldu. Ve biz yıllardan beri yayınlarımızda Hollywood’un moda yaratıcılığından faydalanmakta bulunuyoruz. Fakat biz moda bakımından Paris’ten çözülüp Hollywood’a bağlanmış değiliz. Türkiye’de bilhassa kız sanat enstitüleri başta olmak üzere moda yaratmalarında övünülecek kadar gelişmeler kaydedilmiştir. Ev-İş bizim sanatkarlarımızın kendi başına içinde bulunduğumuz bütün güçlüklerle rağmen nasıl çalıştıklarını yakından görmek ve onları birer birer okuyucularına tanıtmak için bir arkadaşımızı vazifelendirmiş bulunuyoruz. Bu sayıdan başlayarak, her sayı, bu sahifelerde bizim moda ve sanat dünyamıza girecek ve bir sanatkarımızı tanıtacağız.”²²⁹

Bu sayı ile birlikte Ev-İş Dergisi’nde, Türk kadın ve erkek terzilerine yer verilir. Ülkede ilk terzi dükkânı sahibi kadının Güzide Hanım olduğu dergide belirtilmektedir. Kapalı bir devirde ilk Türk Kadın terzisi olmanın gururunu yaşadığını ifade eden Güzide Hanım, harp boyunca ordu ve donanma pazarında çalıştığını, Viyana, Berlin ve Paris’e de giderek ve orada modanın inceliklerini öğrendiğini ve yurda dönerek edindiği bilgilerle hizmetine devam ettiğini dergide belirtmektedir.²³⁰

Güzide Hanım gibi birçok kadın ve erkek terzisi Ev-İş sayfalarında yer alır. Saadet Hanım, Melahat Hanım, Sebile Hanım, Selim Emre Bey, Sadri Bey ve Ziya Kurtdarcan. Terzilerin yurt dışında Viyana, Berlin, Paris gibi modanın kalbi olan şehirlerde moda ile ilgili gerekli eğitimlerini aldıkları ve sonra yurda dönüş yaptıkları bildiriliyor. Fakat savaşın, terzilerin mesleklerini devam ettirmeleri yönünde büyük zorluklar oluşturduğu Ev-İş Dergisi’nde belirtiliyor. Örneğin Güzide Hanım Ordu ve Donanma Pazarında çalışırken harp dolayısıyla müessese kapanır²³¹. Selim Emre Bey, Paris’te moda ile alakalı çalışmalarını yürütürken savaşın çıkması sebebiyle memlekete zorunlu dönüş yapar. 1939 yılında atölyesinde çalışmaya karar verir. Fakat harp sebebiyle kıtlaşan modeller işini zorlaştırır²³². Aynı şekilde Melahat Hanım da

²²⁹ “Moda ve Sanat Dünyamız”, *Ev-İş*, 1945, 98: 10

²³⁰ “Moda ve Sanat Dünyamız”, *Ev-İş*, 1945, 98: 10-11

²³¹ “Moda ve Sanat Dünyamız”, *Ev-İş*, 1945, 98: 10

²³² “Moda ve Sanat Dünyamız”, *Ev-İş*, 1945, 101: 10

1938 yılında atölyesini işletirken savaşın yarattığı sıkıntılar ideallerini gerçekleştirmesini güçleştirir ²³³. Ziya Kurtdarcan ise atölyesine yenilikler getirmek için Fransa'ya gittiğinde harbin patlak vermesiyle vatana dönmek mecburiyetinde kalır ²³⁴. Sadri Bey ise modanın merkezinin Paris olduğunu fakat savaş sebebiyle birçok müessesenin kapandığını ve bunların yerini Amerika Hollywood aldığını belirtir. Harp, Sadri Bey'in de hayallerini de yarıda bırakmıştır²³⁵.

Savaşın moda sektöründeki diğer bir etkisi kendini kumaş ve modellerde hissettirmiştir. Ekonomik sıkıntılar model kıtlığını beraberinde getirmiş, kumaşların azlığı üretimi büyük ölçüde engellemiş. Bu nedenle terziler mevcut ürünlerle yeni kreasyonlar oluşturmak zorunda kalmışlar.

Melahat Türkan dergide adı geçen başka önemli bir modacıdır. Chicago Enstitüsü Biçki-Dikiş Dizayn şubesinden mezun olan Melahat Türkan dergide kadınları doğru modele ve renge karar verme konusunda bilgilendiriyor. Her şeyden önce kadınların vücutlarını iyi tanımaları gerektiğini belirten Melahat Hanım, kadın vücudunun hangi tipe dahil olduğunu, vücutta giderilmesi gereken fizik kusurlarının olup olmadığını ve vücutların en çok hangi kısmının beğenildiğinin doğru kararı vermede etkili olduğunu belirtiyor.²³⁶

Modada her ay değişen modellerin ve tarzların ne yönde olduğunun belirtildiği dergide farklı sosyal ortamlarda kadınların nasıl giyinmesi gerektiği yönünde teferruatlı bilgilendirmeler yapılıyor. Gece elbiseleri, tuvaletler, spor giysiler, şallar, ayakkabı modelleri, şapkalar, kumaş çeşitleri, renkler detaylarıyla kadınlara sunulan bilgiler arasında yer alıyor. Kıyafetlerdeki çeşitlilik o dönemde kadınların farklı kamusal mekanlarda varlığının açık bir göstergesidir. Kadının toplumsal hayat içerisinde kamusal alandaki görünürlüğü giyim kuşamına da yansımıştır. Bu sebeple dergide günlük kıyafet dışında, çalışan kadınlara nasıl giyinecekleri konusunda yerli modadan olduğu gibi Paris modasından da örnekler sunulmaktadır. *“Paris'te acayip bir moda göze çarpıyor. İçine girilemeyecek kadar dar ve vücudun bütün hatlarını*

²³³ “Moda ve Sanat Dünyamız”, *Ev-İş*, 1945, 100: 10

²³⁴ “Moda ve Sanat Dünyamız”, *Ev-İş*, 1945, 103: 10

²³⁵ “Moda ve Sanat Dünyamız”, *Ev-İş*, 1945, 104: 12

²³⁶ “Vücut Tipleri”, *Ev-İş*, 1949, 147: 11

belirten elbiseler giyiliyor. Hiç de pratik olmayan bu kıyafetler bürolarda çalışan kadınlara tavsiye edilmektedir.”²³⁷

3.1.2.Güzellik Yarışmaları

Ev-İş Dergisi güzelliği çok boyutlu olarak ele almış ve kadın bedeninin tüm incelikleri ve bilinmesi gerekenler hakkında bilgilendirme yoluna gitmiştir. Özellikle ev kadınlarının güzelliği tüm boyutlarıyla temsil etmeleri gerektiğinin vurgulandığı dergide, güzellik birçok kez özel alan içinde tanımlanmıştır.

Dergide güzelliğin kamuya çıkması ise güzellik yarışmalarının gerçekleştirilmesiyle ortaya çıkar. Ev-İş Dergisi’nde, İkinci Dünya Savaşından önce her yıl Avrupa’da bir komite tarafından Dünya Güzellik kraliçesi seçimi yapıldığını belirtilmektedir. İkinci Dünya Savaşının başlaması ile bir müddet ara verilen seçimlere önceki yıl yeniden başlandığı ve Türkiye Güzellik Kraliçesi Güler Arıman’ın da katıldığı güzellik yarışmasında beşinci olduğu ifade edilmektedir.²³⁸ Avrupa’da Türk Kadınının temsil edilmesinden dolayı ifade edilen mutluluk güzellik algısının milli bir konu haline geldiğinin en büyük kanıtını oluşturmaktadır.

1951 yılı Kasım ayında dergi Avrupa’daki güzellik kraliçesini seçecek olan komitenin çağrısına uyarak İstanbul’da Cumhuriyet gazetesi tarafından tertiplenen müsabakanın haberini yapmıştır. Dereceye giren güzellerin fotoğrafları sergilenmiştir. Bu şekilde arzulanan ve istenilen kadın görüntüsünün kamusal alanda olumlu bir dille ifade edildiği ve “modern ülke” mesajının verilmek istendiği anlaşıyor.

Bu noktada Barbarosoğlu Batılılaşma ve çağdaşlaşmanın bir yansıması olan güzellik yarışmalarının, Batı’nın Batılı olmayan ülkelere Batılılaşma yolunda verdikleri bir başarı belgesi niteliği taşıdığını ifade etmektedir. Temel prensip Batılı olmayan kadınlar da Batılı kadınlar gibi giyindiğinde onlar kadar, hatta onlardan daha

²³⁷ “Ayın Modası”, *Ev-İş*, 1949, 149: 7

²³⁸ “1951 Türkiye Güzeli Seçimi”, *Ev-İş*, 1951, 175: 6-7

güzel olabileceği anlayışına dayanmaktadır.²³⁹ Bu bakımından dergide güzellik yarışması haberleri Batının izinden gidildiğini büyük ölçüde doğrulamaktadır.

3.2. Aile Çocuk ve Okul

3.2.1. Okul Aile Birliği

Türkiye'nin çok partili hayata geçmesinden sonra ilk Milli Eğitim Şurası 2-10 Aralık 1946 tarihinde toplanmıştır. Türkiye'nin 1945'ten sonra Batı dünyasıyla ilişkiler geliştirmesi, iç siyasetinde birtakım değişiklikler yapmasını zorunlu kılmıştır. Özellikle Sovyet Lideri Stalin askeri ve siyasi baskıyı artırınca Türkiye Truman Doktrini çerçevesinde ABD'nin askeri yardımını almaya başladı. Ayrıca savaş sonrasında San Francisco konferansına katılarak Birleşmiş Milletlere üye oldu. Truman Doktrini Sovyet tehlikesi karşısında Türkiye'nin fiili garantisi oldu.²⁴⁰ Türkiye'nin savaştan sonra Batı dünyasına girmesi, ülke içinde liberal bir politikanın uygulanmasına ve sosyal tercihlerde değişimlere yol açtı.

Siyasal alanda en büyük değişim çok partili hayata geçişle gerçekleşti. Cumhuriyet Halk Partisi'nden kopan ve daha çok demokrasi ve liberalizm isteyen dört kişi Celal Bayar, Fuat Köprülü, Adnan Menderes ve Refik Koraltan 7 Ocak 1946 yılında Demokrat Partiyi kurdu²⁴¹ Demokrat Parti liberal ekonomi siyasetini benimsemektedir. Demokrat partiyle birlikte başlayan liberal politikalar eğitim konusunda da kendini hissettirdi. Hatta söz konusu eğilimler C.H.P.'nin programlarına ve uygulamalarına yansdı.²⁴²

Bu gelişmeler içinde III. Milli Eğitim Şûrası 2 – 12 Aralık 1946 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sirer başkanlığında yapılmıştır. Şurada okul aile arasında işbirliğinin sağlanması konusunda kararlar alınmıştır. Okul Aile

²³⁹ Fatma Karabıyık Barborosoğlu, *Moda ve Zihniyet*, 2. B. İz Yayıncılık, İstanbul, 2002.

²⁴⁰ Cemil Koçak, Türkiye tarihi 4. *Çağdaş Türkiye: 1908-1980*, Cem Yayınevi, 1990, s.210-211

²⁴¹ Mahmut Goloğlu, *Demokrasiye Geçiş (1946-1950)*, s.37-39

²⁴² Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi*, Bilgi Yayınevi, 1999, s.166-167

Birliğı tüzük taslağı müzakere edilerek kabul edilmiş; bu yolla bir anlamda aile içi eğitimle okul eğitiminin bütünlük ve sürekliliğı kurulmaya çalışılmıştır.²⁴³

Ev-İş Dergisi yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda 1947 yılının Eylül ayından itibaren ‘Okul ve Aile’ isimli yazılara yer vermeye başlar. Yeni kuşakların yetişmesini sağlayan, toplum içerisinde bu görev ve sorumluluğı paylaşan iki önemli kurumun okul ve aile olduğu ilkesini benimseyen dergi Okul ve Aile birliğine yönelik bilgilendirici yazılara yer vermiştir.

Dergi çocuk denilen “*ham maddenin*” okul ve aile müesseselerinin elinde sistemli bir şekilde yoğrulduğuna ve işlendiğine inanmaktadır. Bu iki önemli kurumun tam olarak başarıya ulaşması için görev, sorumluluk, işbirliğı içinde olmalarının şart olduğunun belirtildiğı dergide sistemin başarıya ulaşması için okul ve ailenin birbirine sıkıca bağlanması ve yakınlaşması gerektiğine inanmaktadır. Ev-İş Dergisi okul ve aile konusuna ilişkin olarak şunları belirtmektedir:

*“Mutlakıyetten Cumhuriyet’e gelinceye değin, geçirdiğimiz bin bir inkılap ve değişim çağlarında, maarif organımız bir türlü kendi sosyal bünye ve oluşumuza uydurulamadı. Bu yüzden zaman ve gaye itibarıyla kaybımız da büyük oldu. Nihayet son yıllar zarfında, sayın Cumhurbaşkanımız İnönü’nün değerli direktifleriyle açılan (İlk Öğretim Seferberliğı) yurtta fikir ve bilgi kalkınmasına hız verildi. Böylece ulus çapında bir bilgi verme hareketi düzenine girildi. Bu cümleden olarak birbirine yabancı ve uzak, hele bazı hallerde yekdiğerine hasım olagelen okul ve ailenin (el birliğı ve iş bölümü) yapması gerektiğine inanıldı. İşte bu inanç ve icradır ki, Türk Maarifi tarihinde Sayın Reşat Şemsettin Sırer’in eliyle açtığı yepyeni bir yola hepimizi çağırıyor.”*²⁴⁴

Ev-İş Dergisi’nde çocuğı yetiştiren aile ve okulun aralarındaki bağı kuvvetlendirmesi gerektiğı ifade edilmektedir. Bu surette çocuğı daha iyi yetiştirmek amacını taşıyan Okul-Aile Birliğine verilen önemin artacağı ve çocukların daha nitelikli bir şekilde yetiştirileceğı dergide vurgulanmaktadır.

“Her memlekette olduğu gibi bizde de yeni hayat gelişmeleri, türlü bakımdan okul ile ailenin gitgide birbirlerine daha çok yaklaşmasını gerekli kılmaktadır.

²⁴³ İlhan Tekeli, Selim İlkin, *İkinci Dünya Savaşı Türkiye’si 3. Cilt* İletişim Yayınları, 2014, s.92

²⁴⁴ “Okul ve Aile”, *Ev-İş*, 1947, 125: 5

Bugünün Pedagojik Formasyon almış öğretmeni, vazifesini hakkıyla yapabilmek için tek tek her öğrencisini tanımak mecburiyetindedir.”²⁴⁵

Bu yeni düzen, öğretmenin çocuk hakkındaki bilgileri ailesinden almasını sağlamakta, ayrıca öğretmenin çocuğun okul dışı çevresiyle ilgili bilgileri öğrenerek çocuğun ilerlemesine yardımcı olmayı gerekli kılmaktadır. Eğitim ve öğretimde başarı ailelerin okula ve öğretmene itimat etmesine, güvenmesine ve okulla işbirliğine bağlıdır. Bu sebeple eğitim ilkelerinde yaşanan anlaşmazlıklar sadece yetişmekte olan nesillere zarar vermeyecek, ileride toplumda ayrılık yaratacak şekilde fikir çatışmaları meydana getirecektir ²⁴⁶.

Okul-Aile Birliği yoluyla anne babalar çocuklarının yetişmesini yakından takip edecek, eğitime yaptıkları yardımlarla süreci daha kaliteli hale getirecektir. Bu sebeple Ev-İş okul ve ailenin birbirinin tamamlayıcısı olması gerektiğini belirtmektedir.

Bu görüş doğrultusunda Ev-İş Dergisi, Aile-Çocuk-Okul isimli yazısında okul-aile birliğini üç boyutlu bir yapı olarak gördüğünü belirtir. Aile, okul ve çocuk arasındaki ortak etkileşime dayanan bu yapıda ailenin mevkii ve rolünün çok büyük olduğu belirtilmektedir. Yedi yaşına kadar ailenin terbiyesi altında bulunan çocuğun bu süreçte bir nevi yoğrulup işlendiği 7 yaşın duygu düşünce karakter ve zeka oluşum çağı olduğu dolayısıyla ailesinin çocuk için örnek teşkil ettiği vurgulanmaktadır.

7 yaştan sonra yepyeni bir ortama, okula karışmış olan çocuğa okulun daha derli toplu disiplinli bir çevre sunduğu ifade edilmektedir. Çocuk okul ortamında sosyal çevreyle de etkileşime gireceği ve bu yeni çevreye kolayca alışacağı belirtilmektedir. Ailenin okul ile tam bir bağ kurabilmesinin ve ortak bir anlayış oluşturmalarının bu aşamada çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Aksi takdirde:

“Çocuk birbirine sırtını dönmüş bu iki otoriteden hangisine inanıp uyacağına bir türlü kestiremez ve çocukta güvensizlik oluşur. Çocuğun hayatı boyunca inanç güven istikrar gibi özellikler kazanmasına engel oluşturur. Diğer taraftan okulun tüm

²⁴⁵ “Okul ve Aile”, *Ev-İş*, 1947, 126: 5

²⁴⁶ A.g.m.

*emek ve gayretleri boşa gitmiş olur. Bu sebeple ailenin bireysel, okulun ise sosyal olarak sorumluluk taşıdığı bu sistemde; ailenin tek başına üstesinden gelemeyeceği konularda, daha sistemli ve programlı bir kurum olan okulun aileyle yardımlaşarak çocuğa gerekli desteği vermesi beklenir. Bu çerçevede aile ve okul, çocukta görülen eğilimlere, çocuğun sarf ettiği kelimelere ilgili davranarak, çocuğun gelecekte ne olacağını keşfetmeli ve o alanda ilerlemesine ön ayak olmalıdır.*²⁴⁷

Sağlam bir aile terbiyesiyle büyüyen çocukların, bilgili öğretmenlerle yetişip onlardan faydalı bilgiler alarak iyi mevkilere gelmesi tesadüf olmayacağı şu sözlerle gerekçelendirilmektedir: “Bir elin nesi var, iki elin sesi var.”²⁴⁸

Çocuğun eğitimi konusunda aileye yapılan vurgu ve aileyle iletişime verilen önem çocuğu yetiştiren ve onu her yönüyle bilen kadından, annesinden kaynaklanmaktadır. Kadının “analık” vasfı onu insan topluluğu içinde erkekten daha asaletli bir varlık olarak kılar. Dergiye göre kadın yalnız “ana” olduğu için erkeğe karşı mevkice daha seçkin bir durumdadır. Sadece doğurup yetiştirme hakkı kadına bu ayrıcalığı vermektedir. “İnsanlık anaları kadın oluşundan ziyade, kadınları ana olmak bakımından sever ve saygın tutar.”²⁴⁹ Dergi, karnında taşıdığı varlığı göğsünde emziren onu koruyan ve yıllarca hiçbir erkeğin kaldıramayacağı kadar ağır sıkıntılar çeken kadını sabrın tek örneği olarak göstermektedir.

Fakat Ev-İş’e göre analık sadece çocuğu hayata ulaştırmak onu yedirip içirmek ve giydirmekten ibaret değildir. Hayatın zorunlu ihtiyaçlarını karşılamakla bunun bitmeyeceği belirtilmektedir. “O sadece duyan ve konuşan insan ham maddesini düşünce ve vicdan potasında eritip yoğurmakla olgunlaştırmayı da bilmeli ve başarmalıdır”²⁵⁰ Bu sebeple eğitim davasında annenin rolü çok büyüktür. Meselenin sadece doğurmak olmadığı aynı zamanda doğurduğunu yoğurmak olduğu ifade edilmektedir. Bu sebeple her annenin çocuk eğitimi hususunda doğru ve gerekli bilgiyi edinmesi bir ihtiyaçtır. Yine bu sebeple çocukluktan gençlik yıllarına kadar süreklilik gösteren ihtiyaçlara cevap verebilmek için annelerin okuması gerektiğinin belirtildiği dergide terbiye eğitimine dair kitapların annelere yardımcı olacağı bildirilmektedir.

²⁴⁷ “Aile Terbiyesi”, *Ev-İş*, 1951, 167: 4

²⁴⁸ “Okul ve Aile”, *Ev-İş*, 1947, 128: 17

²⁴⁹ “Okul ve Aile”, *Ev-İş*, 1948, 129: 6

²⁵⁰ “A.g.m.

Anneler millete sağlam nesiller yetiştirmek ve refah bir memleket oluşturmak için kendilerini bilgiyle donatmalı, cahil kalmamalıdır. Bu ancak kadınların sağduyusu ile gerçekleşebilir.

3.2.2. Okulda Çocuk Eğitimi

Eğitim, Cumhuriyet rejiminin dayandığı temellerin topluma aktarılmasında ve topyekün kalkınmanın sağlanmasında işlevsel bir zemin oluşturduğu için kemalist devrimlerin halka benimsetilmesinde önemli bir araç olarak görülmektedir. Aile de toplumun oluşum sürecinde, modernleşme projesi kapsamında hedeflenen amaçlara ulaşmak için önemli bir görev üstlenmektedir çünkü aile eğitim aracılığıyla toplumun devamını ve yeniden üretimini sağlamaktaydı.

Ulus devletin oluşum süreci içinde aile iyi vatandaşlar yetiştirme idealine hizmet ettiği için, toplum devamlılığının garantisini oluşturmaktaydı. İyi vatandaş her şeyden önce iyi evlat olmaktan geçmekteydi. Evlatları yetiştirecek olanlar ise annelerdi. Bu sebeple kadınlar bu süreçte ulusun anneleri olarak iyi vatandaşlar yetiştirerek, yeni neslin üreticisi ve eğitimcisi olarak görev almalıydı.

Şerifsoy'un da belirttiği üzere ilköğretim yaygın olarak bu anlayışın benimsenmesi için kullanılmıştır. Buna göre kadının ailedeki görevi çocuğu ahlaklı olarak yetiştirmek iken, baba çocuğun akıl sahibi biri olmasını sağlayacaktır. Kadının erdemli bir anne olarak görevinin kutsallığı Mustafa Kemal tarafından da bizzat vurgulanmıştır.²⁵¹ 1925 yılında İzmir'de Kız Muallim Mektebi'nde "Türk kadını nasıl olmalıdır" sorusuna şöyle cevap vermektedir:

"Türk kadını en münevver, en faziletli ve en ağır kadın olmalıdır. Türk kadınının vazifesi, Türkü, zihniyetiye, azmiyle muhafazaya müdafaaya kadir nesiller yetiştirmektir. Milletin menba-ı hayat-ı içtimainin esası olan kadın, ancak faziletli olursa vazifesini ifa edebilir. Herhalde kadın çok yüksek olmalıdır. Burada 'Fikret'

²⁵¹ Selda Şerifsoy, "Aile ve Kemalist Modernizasyon Projesi, 1928-1950", *Vatan, Millet, Kadınlar* ikinci basım, der. A. G. Altınay, İstanbul, İletişim Yayınları, 2006, s.169-171.

merhumun cümlece malum olan bir sözünü hatırlatırım: ‘Elbet sefil olursa kadın alçalır beşer.’ ²⁵²

Bu ideoloji doğrultusunda çocuk eğitimi dergide üzerinde en çok durulan konulardan biridir. Toplumun devamını sağlayan kadınların iyi eğitim almaları, çocuklarını iyi yetiştirmeleri açısından önemlidir. Çocuk eğitiminin ve bakımının da en az kadınların eğitimi kadar dikkat isteyen bir iş olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır. Bu sebeple, dergide yayımlanan makaleler çocukların eğitimi hakkında bilgi vermektedir. Genel olarak annenin eğitici ve öğretici rolünün vurgulandığı dergide, çocuğun okul çağına gelmesiyle annenin yükünün hafiflemeyeceği, annenin görev ve sorumluluklarının artacağı ifade edilmektedir. Bu dönem ile birlikte annenin çocuğu okula hazırlama, okula karşı çocukta heves uyandırma, ödevlerinde yol gösterici gibi bir takım görev ve sorumlulukları olacağı ve bu süreçte çocuğun hevesinin kırılmaması ve desteklenmesi gerektiği önemle vurgulanmaktadır. ²⁵³

Ev-İş Dergisi’nde çocuk eğitiminde okul çağı ile birlikte kritik bir döneme girildiği belirtilse de, çocuk eğitiminin konuşma becerisinin kazandığı andan itibaren önem taşıdığını ifade ediliyor. Annenin eğiticilik görevi de bu aşamada başlıyor. Çocukların daha rahat konuşabilmeleri, kelimeleri doğru söyleyebilmeleri konusunda anne desteğinin gerekli olduğu ifade ediliyor. Bu konuda Ev-İş Dergisi miniklere ezber²⁵⁴ yapabilmeleri ve aynı zamanda bir şeyler öğrenebilmeleri amacıyla bilmecceler, şiirler sunuyor.

Dergide çocuk eğitimiyle ilgili olarak kreş meselesine de değinilmektedir. Ev-İş kreşi işe giden annelerin çocuklarını bıraktıkları yuva olarak tanımlamaktadır. Kayseri Bez Fabrikasındaki kreşten bahsedilen yazıda kreşin çocuğun yeteneklerini keşfetmesi ve kötü huylarından vazgeçmesi için uygun yerler olduğu belirtiliyor. Kreşteki çocukların daha hareketli, neşeli ve sıhhatli oldukları ifade ediliyor. Çocuk

²⁵² Yaprak Zihnioğlu, *Kadınsız İnkılap: Nezihe Muhiddin, Kadınlar Halk Fırkası, Kadın Birliği*, İstanbul Metis Yayınları, 2003, s. 226

²⁵³ “Büyük Çocukların Terbiyesi”, *Ev-İş*, 1945, 102:6

²⁵⁴ “İlk Ezber”, *Ev-İş*, 1946, 109: 4

terbiyesi için çok faydalı olan bu yuvaların birçok yerde açılması gerektiği de belirtiliyor.²⁵⁵

“Ana Kucağından İlkokula” başlıklı makalede yer alan;

“Başınızı dinlemek için çocuğun okuma çağına girmesini fırsat addediyorsunuz. Yine böyle addeden yüzlercesi var. ... Anneler babalar yavrularını öğretmene terk etmekle kendi ödevlerinin bittiğine artık inanmamalıdır. Onlar evlerinde okuldaki öğretmenin yardımcısı olmalıdırlar”²⁵⁶

cümleleriyle çocukların okul çağına başlamasıyla ebeveynlerin sorumluluklarının sona ermediği, aksine bu süreçte çocuklarına yardımcı olmaları gerektiği belirtiliyor. Gerekli çalışma ortamının hazırlanmasından, kitapların okunması, ödevlerde yardımcı olunmasına kadar her konuda annelerin görevlerini yapmaları bekleniyor. Evin, okulun bir kısmı haline gelmedikçe başarıya ulaşmanın mümkün olmayacağı, anne ve babaların öğretmeni tek başına bırakmamaları ve çocuklarını bilgi ve terbiye yolunda iyi eğitmelerinin gerekliliğine vurgu yapılıyor. Ev-İş’e göre anneye düşen görev, okula başlayan çocuğa akşam derslerini öğrenmesine yardım etmek, çocuğunu okul bakımından düzene ve kitaplarını sevdirmeye alıştırmaktır. Evde ders çalışabilecekleri gerekli çalışma ortamını oluşturmak, her akşam çalışma köşesinde meşgul olmasını sağlamak çocuğa okuma sevgisi kazandırmak açısından önemlidir.

Çocuğun eğitimi konusunda oldukça hassas yaklaşım sergileyen dergide, ebeveynlerin çocuklarını etkileyecek her türlü olumsuzluğu düşünmeleri ve ona göre tedbir almaları gerektiğine değiniliyor. Okuma konusunda ebeveynlere düşen görevin çocukta okuma hevesini uyandırmak olduğunun altı çiziliyor. Bu hevesi kazandırmaya çalışırken çocuğu eleştiriden uzak tutmanın önemli olduğu belirtiliyor. Ayrıca çocuğun bu süreçte yalnız bırakılmamaları, ebeveynlerinin denetiminde olmaları gerektiği vurgulanıyor. Eğer okumada başarı sağlanamıyorsa, bunun sebeplerinin araştırılması ve ortadan kaldırılmasının çocuğu okumaya karşı istekli hale getirmek açısından gerekli olduğu ifade ediliyor. Çünkü “Okumaya karşı heves duyan çocuk fırlatılmış bir ok gibidir. O tahsil yıllarını aynı hızla geçer ve hedefine varır”²⁵⁷. Bu

²⁵⁵ “Beyoğlu Akşam Kız Sanat Okulu”, *Ev-İş*, 1946, 112: 13

²⁵⁶ “Ana Kucağından İlkokula”, *Ev-İş*, 1945, 102: 21

²⁵⁷ “Çocukta Okuma Hevesi Nasıl Uyandırılır?”, *Ev-İş*, 1945, 103: 4

sebeple ev içinde annenin görevlerinden birisi çocuktaki okuma ve vazife aşkını körüklemektir. Anne eğitici ve öğretici olmak zorundadır.

Ev-İş’ e göre okuma sevgisini aşılmaya çalışırken çocukların ellerine her geçeni okumalarına da müsaade edilmemeli ve seçici davranılmalıdır. Bu aynı zamanda çocuk gelişimi açısından da önemlidir. Dergiye göre temel kural okurken çocukları bir birey olarak tanıdıktan sonra onların isteklerine saygı göstermektir. Çocukların yaşına, cinsiyetine, zevkine göre uygun hikaye ya da kitapları okumak yerinde olur. Dergide erkekleri erkek gibi, kız çocuklarını ana gibi yetiştirmenin en doğru iş olduğu vurgulanıyor. Bu noktada dergi toplumsal cinsiyet rollerine vurgu yaparak, toplumda kız ve erkeklerden beklenen rollere uygun şekilde yetiştirilmesi gerektiğini belirtiyor. Çocukların hoşlanmadıkları şeyleri onlara okutmamak, sinirlerini terbiyesini bozan kitaplardan çocukları uzak tutmak gerektiği, bu sebeple okuma konusunda yapılması dikkat edilmesi gereken davranışın ebeveynlerin çocuklara uygun metinleri tespit etmeleri ve çocukları ile birlikte okumaları olduğu ifade ediliyor.

Bu konuda duyarlı olan dergi, çocukların rastgele eserler okumaması için 1948 yılının Eylül ayında özel olarak hazırlanmış okuma serisi sunuyor. Serinin ilk cildini Türk masalları oluşturmaktadır. Her on beş günde bir 24 sayfalık fasiküller olarak çıkan masallar 20 fasikülde bir cildi oluşturmaktadır. Okumaya teşvik amacıyla hazırlanan seriler çocukların ilgisini çekecek renk ve resimler içermektedir.²⁵⁸

Demokrasi ve medeniyet asrında çocuğun eğitimini “*çocuk davası*” olarak ele alan Ev-İş Dergisi, bu süreçte sıkıntıların da eksik olmayacağını altını çiziyor. Çocukların ne kadar terbiyeli yetiştirilirse yetiştirilsin, çevrenin etkisiyle “*küçük harflere başlamadan terbiyesizliğe başladığı*” belirtiliyor. Evde büyütülen çocuğun beceriksiz, korkak ve cesaretsiz olduğunu; sokakta büyüyen çocuğun ise her türlü kötülüğü öğrendiğini ve istemsiz de olsa çocuğun çocuğa benzeyeceği bildiriliyor. Öğretmenin de tam anlamıyla etkili olamadığının ifade edildiği yazıda “*Öğretmen vazifesini tam yapamıyor, muhit bozuk, telakkiler bambaşka. İşte bu yüzden ortaya*

²⁵⁸ “Çocuğunuza Neler Okutmalısınız? Bunu Hiç düşündünüz mü?”, *Ev-İş*, 1948, 136: 25

çıkılmış bir çocuk davası var. Bu dava hepimizindir.” cümleleriyle çocukların eğitim ve terbiyesiyle ilgili çözüm bekleyen sorunların varlığına işaret ediyor.²⁵⁹

3.2.3. Kimsesiz Çocukların Korunması

Türkiye, II. Dünya Savaşı'nda tarafsız kalarak yansız bir politika izlemeye çalıştı. Savaş dışında kalmasına rağmen savaşın sosyal ve ekonomik tahribatlarından kendini kurtaramadı. Ne zaman biteceği belli olmayan bir savaş ortamında, ülkenin iç ve dış ekonomide ciddi sorunlar belirdi. Savaş zamanında yaşanan sıkıntılara karşı birtakım yeni kanun ve düzenlemeler yapıldıysa da, alınan önlemler sosyal ve ekonomik problemleri gidermeye yetmedi.

II. Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda, Türkiye'de özellikle İstanbul gibi büyük şehirlerin ekonomileri önemli ölçüde etkilendi. Yetişkin erkeklerin büyük bir kısmının silah altına alınmasıyla üretim azaldı, şehir ekonomisindeki gereksinimler artış gösterdi ancak bu tüketim maddeleri kolay temin edilemedi. Savaş ortamında dış ticaretin olumsuz şekilde etkilenmesiyle ülkede önemli yatırımlar askıya alındı. Azalan üretim ve daralan ithalat ortamı kent ekonomisinde sıkıntılar yarattı. Artan enflasyon ve karaborsa halkın günlük yaşamını olumsuz yönde etkiledi. Özellikle ekmek gibi temel ihtiyaç maddelerinin bulunmaması ve bazı istifçilerin bu ürünleri istiflemeleri toplumda ciddi sorunlar yarattı. 1940 yılının başlarından itibaren ekonomide yaşanan sıkıntılar sonucunda Milli Korunma Kanunu kabul edildi. 1943 yılında Varlık Vergisi Kanunu ve Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu çıkartıldı.²⁶⁰ Fakat yapılan düzenlemeler de mali sıkıntılara çözüm getirmedi. Ekonomik sıkıntılar sosyal problemleri de beraberinde getirdi.

Yaşam kalitesinin düşmesiyle ortaya çıkan sosyo-ekonomik bunalımlar salgın hastalıklara neden oldu. Bu sıkıntı ve bunalımlar içinde beliren başka bir problem ise sokağa düşen kimsesiz çocukların sayılarındaki artıştır. Savaş, kıtlık ve işsizlik kimsesiz çocukların sayısında artışa neden olmuştur²⁶¹. Beş yıl boyunca dünyayı kasıp

²⁵⁹ “Çocuk Davası”, *Ev-İş*, 1951, 167: 3

²⁶⁰ İlhan Tekeli, Selim İlkin, *“İktisadi Politikaları ve Uygulamalarıyla İkinci Dünya Savaşı Türkiye’si C II.”* İstanbul: İletişim Yayınları 2013, s. 39, 52

²⁶¹ Murat Metinsoy, *İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye*, Homer Kitapevi, 2007, s.392-393

kavuran savaşın etkileri tüm dünyada olduğu gibi Türkiye ekonomisinde kendini hissettirmiş, hayat pahalılığı geçim zorluğu kaçınılmaz olmuş ve ekonomik sıkıntılardan en çok kadınlar ve çocuklar etkilenmiştir.

Bu dönemde sosyo-ekonomik sıkıntılardan dolayı sokağa düşen kimsesiz çocukların sayılarındaki artış, problemi önemli bir boyuta taşımış, söz konusu dönemde bir takım önlemlerin alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda 1941 yılında İstanbul Serseri Ve Satıcı Çocuklar Projesi hazırlanmış ve İstanbul Sokaklarında serseri bir şekilde dolaşan ve seyyar satıcılık yapan küçük çocukların şahsi ve ailevi durumlarını tespit eden fişler oluşturulmuştur. Projede, fişler aracılığıyla çocuklardan elde edilen bilgiler ışığında, sokaklara düşmüş çocukların kurtarılması hakkında düşünceler ve önleyici tedbirler sıralanmıştır. Sonrasında birtakım komisyonlar kurulmuş, fikirler ve önerilerle geliştirilmiştir. Uzun bir sürece yayılan proje 1949 yılında meydana getirilen kanunla sonuca ulaşmıştır. Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun'un ortaya çıkmasında, bu proje bir başlangıç niteliği taşımıştır.²⁶²

Ev-İş Dergisi ise yaşanan sıkıntıları ve bu durumun toplumsal hayata yansımaları 1945 yılı Temmuz sayısında yer verir. Çocuklara yapılacak olan iyiliklerin sağlam karakterli bireyler yetiştirilmesi açısından öneminin büyük olduğunun belirtildiği dergide, yoksul ve ihtiyaç sahibi çocuklara gerekli yardımların ulaştırılabilmesi için okuyucular iyilik ve yardım yapmaya teşvik edilir. *“Yarının büyüğü olan bugünkü çocuğu her fırsatta her türlü yardımla sağlıklı iyi karakterli yetiştirmek ana ve babanın olduğu kadar herkesin de borcudur.”*²⁶³

Dergi konuya ilişkin olarak 1928’de Kadın Yardım Cemiyeti adıyla kurulan 1938’de Yardım Sevenler Cemiyeti adını alan kurum aracılığıyla kimsesiz çocuklara yardım edilmesi konusunda farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Yardım Sevenler Cemiyeti, İkinci Dünya Savaşı yıllarında artan yoksulluk karşısında ve askeri seferberliğin yoksul asker ailelerine ve kadınlara olumsuz yansıması nedeniyle sosyal

²⁶² Makbule Sarıkaya, "II. Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye’de Kimsesiz Çocuklara Yönelik Kapsamlı Bir Proje." *Atatürk Dergisi* 4, 1 2004.

²⁶³ “Çocuğa Yardım”, *Ev-İş*, 1945, 99: 4

yardım faaliyetlerine hız veren bir kurumdur. Cemiyetin temel amacı yoksul çocuklara, öğrencilere ve kadınlara yardım etmektir. Cemiyet sosyal yardım yanında özellikle kadınları seferber ederek hayır işlerinde ve orduya tıbbi malzeme sağlama eşya üretiminde emek piyasası dışında kalmış olan kadın emeğini kullanılır bir sermaye haline getirmeyi hedeflemiştir. Yardım Sevenler Cemiyeti'nin bu amaçla kurulmuş bir dernek olduğu belirtilmektedir. Yapılan bir iyiliğin bir çocuğun saçını okşamak gibi manevi olabileceği gibi, gıda ve giysi yardımının da kapsayan maddi yardım biçiminde de olabileceği vurgulanmıştır. Çocukların sağlıklarının iyi olmadıkları, savaşın etkilerinin bir sonucu olarak baş gösteren gıdasızlığın çocuklarda verem mikrobunu tetiklediği, ateş, ishal ve iştahsızlığa neden olduğu belirtilmektedir. Dergi, zayıf çocukların daha iyi beslenebilmeleri ve bakımları için varlıklı insanlara seslenmektedir: *“Bir parça yardımdan ne çıkar demeyiniz. Belki bir tanesinin hayatının kurtulmasına vesile olursunuz. Bu size doyulmaz bir zevk ve memlekete bir evlat kazandırır”*²⁶⁴

Dergi toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında kadına atfedilen merhamet, şefkat gibi nitelikleri ön plana çıkararak, kadınların özellikle sosyal yardım alanlarında çalışmaya teşvik edildiği görülmektedir.²⁶⁵

Dergi 1947 yılı Kasım sayısında kimsesiz ve bakıma muhtaç çocukların bakıldığı Keçiören Çocuk Yuvasını sayfalarına taşır. Yuva ziyaretinin anlatıldığı yazıda iki yaşından okul çağına kadar birçok çocuğun bu yuvada barındığı belirtilmektedir. Dergide yuvadaki tüm teşkilatın bu yavrularla sistemli bir şekilde uğraşmayı ve çocuklara küçük yaşlarda kimsesizliği hissettirmemeyi amaç edindiği anlaşılmaktadır. Dergi benzer yuvaların sayısının artması gerektiğini de şu sözlerle ifade etmektedir: *“İki değil çok çok fazla olmasını yürekten arzulayarak bu yavruların hiç olmazsa bu gibi çatıların altında mesut bahtiyar olduklarını görerek müsterih uzaklaşıyoruz.”*²⁶⁶ Bu sözlerden o dönemde kimsesiz çocukların sayılarındaki artışın,

²⁶⁴ “Çocuğa Yardım”, *Ev-İş*, 1945, 99: 30

²⁶⁵ Vedat Dicleli, Yoksulluk ve sosyal yardım şekilleri, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, 1946, s.118-119

²⁶⁶ Çocuk Esirgeme Kurumu: Keçiören Çocuk Yuvası, *Ev-İş*, 1947, 127: 8-9

çocukları koruyacak ve yetiştirecek kurumların açılmasında etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Dönemin çocuk konusuna ilişkin sıkıntıları ve sorunların ulaştığı boyut devletin ciddi tedbirler almasında etkili olmuştur. Hukuki anlamda kanunların işleme konulduğu probleme ilişkin olarak Ev-İş Dergisi ise bu duruma kayıtsız kalmamış, yuva ve yardım dernekleriyle problemi çok boyutlu olarak sunmaya çalışmıştır.

3.3. Kadın Eğitiminde Bir Model: Kız Enstitüleri

Cumhuriyet dönemi modernleşme hareketi, toplumun yarısını oluşturan kadının konumunu büyük ölçüde değiştirmeyi hedeflemiştir. Eğitim seviyesi itibarıyla istenilen yerde olmayan kadının okuma yazma bilenlerin oranının yükseltilmesi, Cumhuriyet ideolojisi doğrultusunda yetiştirilmesi ve toplum içerisinde aktif olarak rol alması için çalışmalar yürütülmüştür. Ülkenin kısa sürede her alanda kalkınması için yetişmiş insan sayısının artırılması hedeflenmiş, bunun da ancak ulusal kültüre, laik ve bilimsel yöntemlere dayalı eğitim ve öğretim yapacak kurumların açılmasıyla mümkün olacağına inanılmıştır. Bu inançla açılan okulların amacı, gençleri kendi kabiliyetlerine göre eğitmek, üretici hâle getirmek ve onları hayata hazırlamaktır. Bu doğrultuda birçok eğitim kurumu açılmıştır. Açılan yeni okullar arasında en dikkate değer olanları Cumhuriyet'in modern ideal kadın tipini yetiştirecek olan Kız Enstitüleri'dir. Enstitülerin iki gayesi vardır. Bunlardan biri kızları ideal bir ev kadını yapmak, diğeri ise hayatlarını kazanabilecek kabiliyette yetiştirmektir. Yani, bu kurumlardan beklenen, bir anlamda kadının evini ve kendini modern hâle getirmesi ve aile bütçesine katkı sağlayarak ekonomi alanında üretici bir rol oynamasıdır.²⁶⁷

Kız Enstitüleri Cumhuriyet'in modern ideal kadın tipini yetiştirecek kurumlar olarak oluşturulmuştur. Bu kurumlardan beklenen enstitüde eğitim almış genç bir kızın medeni bir cemiyetin istediği tüm vasıflara sahip, zevk sahibi, refah bir aile hayatı oluşturacak kadar güçlü ve kabiliyetli yetişmesidir. Enstitüler gerektiğinde hiç kimseye yük olmadan ailesini geçindirebilecek cesarete sahip, ev hayatında azimli,

²⁶⁷ Ayten Sezer Arıç, "Türkiye'de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe." *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 20, 2014, s.20

ailesi için elbiseler diken, güzel yemekler pişiren, evinin düzenine dikkat eden ve annelik vazifesini en iyi şekilde yerine getiren ideal kadını oluşturma gayesiyle eğitim vermiştir. Aynı amaçla kurulmuş Ev-İş dergisi de Kız Enstitülerinin modern eğitilmiş kadını oluşturmaya yönelik eğitim politikalarını desteklemiştir.

Kız Enstitüleri modernleşmenin bir aracı olarak kadınların hem iş hem ev içi eğitimini gerçekleştirecek kurumlar olarak görülmektedir. Ev içi eğitimin özünde “Kemalist ideolojinin sınırlarını çizdiği milliyetçi projenin temelini, ev ve aile oluşturmaya”²⁶⁸ fikri bulunmaktaydı. Bu proje dahilinde kadınlar doğurganlık ve annelik rolleriyle gelecek kuşakların yetiştirilmesinde önemli bir görev üstlenmekteydiler. Kadının eğitilmiş olması gelecekte yetiştirilecek çocukların da eğitilmiş olması anlamına geliyordu. Bu sebeple kadınlar milletin geleceği için büyük önem taşımaktaydı.

Bu konuda Serpil Sancar’ın da belirttiği gibi “Devletin en önemli görevleri arasında sayılan Türk Ulusunu temsil edecek Cumhuriyet kızlarını yetiştirmek politikası Kız Enstitülerinin gelişiminden izlenebilir.Yeni ve genç Cumhuriyeti temsil edecek modern aileler kurmaları modern çocuklar yetiştirmeyi öğrenmeleri beklentisinin öne çıktığı bir kadınlık eğitiminden geçtiği söylenebilir.”²⁶⁹

Ancak Kız Enstitüleri, kadının yaşam tarzı ile birlikte dış görünüşünü modernleştirmeyi de hedeflemektedir. Kadının kılık kıyafetinin yanı sıra, bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler doğrultusunda, ev ekonomisi yönetimini, kızların sosyal hayata atılmasını ve daha önemlisi çocuk eğitiminde takip edilecek yöntemleri değiştirmesini hedeflemiştir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere Kız Sanat Okulları ve Kız Enstitülerine büyük misyon yüklenmiştir. Bu eğitim kurumları kızların yetiştirilmesini ve kadınlar aracılığıyla toplumunun değişimini hedeflemektedir.

Kız Sanat Enstitülerinin milli amaçlarına paralel olarak kurulan Ev-İş Dergisi, 1946 yılı temmuz ayı sayısından başlayarak Kız Enstitülerini ve Akşam Sanat Okullarını fotoğraflar ve kısa yazılarla sayfalarına taşımaya başlamıştır. Her sayısında ayrı bir eğitim kurumunu tanıtan dergi, kızların her alanda eğitimini desteklemektedir.

²⁶⁸ Semiha Tuna, “Köy Enstitüleri’nde kadın olmak,” Fe Dergi 1, sayı 1 (2009): 20-29

²⁶⁹ Serpil Sancar, *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s.222

Nişantaşı Kız Enstitüsü, Beyoğlu Akşam Kız Sanat Okulu, Selçuk Kız Enstitüsü, Üsküdar Kız Sanat Enstitüsü, Kadıköy Kız Sanat Enstitüsü, İstanbul Akşam Kız Sanat Okulu, Ankara Akşam Kız Sanat Okulu, Kayseri Kız Sanat Enstitüsü, Ankara İsmetpaşa Kız Enstitüsü, Trabzon Kız Sanat Enstitüsü, Akşam Kız Sanat Okulu, Kütahya Kız Sanat Enstitüsü, Turgutlu Akşam Kız Sanat Okulu, Edirne Kız Sanat Enstitüsü, Bursa Necatibey Kız Sanat Enstitüsü, Samsun Kız Sanat Enstitüsü, Çorum Kız Sanat Enstitüsü, Bolu Kız Sanat Enstitüsü, İzmit Kız Sanat Enstitüsü dergide tanıtımı yapılan eğitim kurumlarındanır.

Ev-İş Dergisi'nin sayfalarında eğitimine yer verdiği kurumlardan biri Nişantaşı Kız Enstitüsü'dür. Enstitünün müdiresi ile yapılan görüşmelerden kızların dikiş-biçi, çiçek, moda, nakış, çamaşır, ev idaresi, pasta ve yemek üzerine eğitim aldıkları anlaşılıyor. Fakat tecrübe ve ihtiyaca göre yeni ve farklı derslerinde de müfredata eklendiğı belirtiliyor. Müdirenin “ *Velhasıl bir anne ve ev kadınına lazım olacak bütün bilgilere sahip olarak tabiatın insanlar arasında yaptığı iş bölümündeki yerlerini alırlar. Böylece atalarımızın (yuvayı yapan dişi kuştur) sözü ekonomi ve bilgi bakımından yerini bulmuş olur.*” cümleleri ile enstitünün temel amacının her türlü ev ve aile ihtiyaçlarını karşılayan kadınlar yetiştirmek olduğı belirtiliyor ²⁷⁰. Kızların bütün eğitim senesi sürecinde edindikleri bilgi ve becerilerle hazırladıkları geceliklerin, kombinezonların, işlenmiş yastıkların, yünlü kumaş çantaların, erkek gömleklerinin, mendillerin, çorapların, ince titizlikle yapılmış tuvaletlerin sene sonu sergisinde sunulduğı belirtiliyor. Ev-İş 1946-1947 ders yılı sonunda okul binalarında açılan sergide el işi ürünlerin sergilendiğini ve göz nuru nakışların, el işlerinin ev kadınlığının gelişmesini göstermesi açısından önem taşıdığı ifade ediliyor.²⁷¹ Bu bağlamda kız enstitülerin becerileri artırmaya yönelik eğitim verdiği ve kızları aktif ve üretken olmaya teşvik ettiğı söylenebilir.

Bu alanla ilgili önemli bir gelişme ise enstitülerden yetişen olgunlaşmış sanatkar öğretmenler tarafından düzenlenen Olgunlaşma Enstitüsü Defilesi' dir. Türk motiflerinin, büyük ve zarif örneklerinin sergilendiğı defileyi önemli kılan bir husus

²⁷⁰ “Nişantaşı Kız Enstitüsü”, *Ev-İş*, 1946, 111: 10

²⁷¹ “Evin Sesi”, *Ev-İş*, 1947, 123: 3

ise defilenin yapıldığı salonda daha öncesinde Paris ve Amerikan modasından ilham alınarak sergilerin düzenlenmiş olmasıdır.²⁷²

Dergide enstitülerin kadınları çalışma hayatına kazandırmaları açısından büyük önem taşıdığı anlaşıyor. Beyoğlu Akşam Kız Sanat Okulu'nun mezun öğrencileri için açılan sipariş atölyeleri ile kadın sanatları alanında memleketin iş sahalarına gerekli elemanların yetiştirilmesi sağlanıyor. Böylece kızlara çalışma hayatının kapıları aralanıyor.²⁷³ Ayrıca enstitülerden gerekli eğitimi aldıktan sonra öğretmen olmayı isteyen kızlar da mesleklerini Anadolu'nun farklı yerlerinde icra edebiliyorlar ²⁷⁴. Bu noktada kız enstitülerinin sadece bilgili ev kadını yetiştirdiğini söylemek eksik olacaktır. Aynur Soydan'ın bu konuda belirttiği gibi “.....Kız enstitülerinde birinci amaç alanına hakim genel bilgisi yüksek modern ev kadını yetiştirmekse diğer amaçta o dönemde kadın sanatları olarak tanımlanan becerilerle kadının üretim sürecine katılmasını sağlamaktır. Bu kurumların üretime dönük ve uygulamalı yüzünün en önemli göstergesi sipariş atölyeleridir.”²⁷⁵ Bu sebeple kız enstitülerinin kızlara üretici rol üstlenmelerini sağlayarak ekonomide kadın gücünü teşvik ettiğini ve desteklediğini söylemek yerinde olacaktır.

Dikkate değer bir nokta ise Kız Enstitülerinde sadece Türk kızlarının eğitim görmemesidir. Ankara Akşam Kız Sanat Okulu'nun müdiresi ile yapılan röportajda Amerika ve İngiltere'den öğrencilerin de enstitülerde eğitim aldığı Amerikalı'ların ve İngilizler 'in okula büyük rağbet gösterdiği anlaşılmaktadır.²⁷⁶

Enstitüler içinde Ankara İsmetpaşa Kız Enstitüsü'nün çok ayrı bir yere ve öneme sahip olduğu belirtiliyor. İsmetpaşa Kız Enstitüsü'nü ayrıcalıklı yapan Türkiye'nin her yerinde görev yapan öğretmenlerin burada yetişmiş olmasından kaynaklanıyor ²⁷⁷. Ayrıca evin ve ailenin en büyük sosyal dayanak olduğu fikrinin en sağlam temellere dayandırılarak somutlaştırılması yine burada gerçekleşmiştir.

²⁷² “Olgunlaşma Enstitüsü Defilesi”, *Ev-İş*, 1950, 159: 30,3100

²⁷³ “Beyoğlu Akşam Kız Sanat Okulu”, *Ev-İş*, 1946, 112: 12

²⁷⁴ “Kayseri Kız Sanat Okulu”, *Ev-İş*, 1947, 119: 11- “Kırlı Temiz Görenek”, *Ev-İş*, 1947, 120: 10

²⁷⁵ Aynur Soydan, Kadın Kimliğinin Oluşması Çerçevesinde Mesleki Teknik Eğitim, *Cumhuriyet İdeolojisinin Kuruluş Sürecinde Kız Enstitüleri 1923-1940*, s.276

²⁷⁶ “Ankara Akşam Kız Sanat Okulu”, *Ev-İş*, 1947, 117: 10

²⁷⁷ “Ankara İsmetpaşa Kız Enstitüsü”, *Ev-İş*, 1947, 118: 10

Enstitüde hiçbir model dışardan getirilmemektedir. Eski Türk kıyafetlerinden faydalanılarak birçok kreasyon oluşturulduğu dergide belirtiliyor. Ayrıca her yıl Anadolu'nun birçok yerinden Türk işleri toplatılıyor ve kız öğrenciler bu eski işlerden faydalanarak birçok ürün oluşturuyor. Burada da yabancıların enstitüye büyük rağbet gösterdikleri ve elbiselerini bu enstitüden sipariş ettikleri belirtiliyor. Enstitünün varlığını sürdürdüğü döneme göre en önemli özelliği ise kreşe olanaklarına sahip olmasıdır. Yeni doğmuş küçük çocukları alan enstitü çocukları 1,5 yaşına geldiği zaman anne babalarına teslim ediyorlar. Bu müddet zarfında ise çocuk bakımı dersi öğrencileri bu çocuklar üzerinden ders görüyor ve çocukların her türlü ihtiyaç ve durumlarıyla öğrenciler meşgul oluyorlar²⁷⁸. Bu doğrultuda enstitülerde verilen eğitimin gerçekçi koşullarda ve uygulamalı olarak yerine getirildiği görülmektedir.

Ev-İş, enstitülerden mezun olan kızlara toplum içinde büyük görevler düştüğünü belirtmektedir:

“Size düşen büyük, çok büyük bir ödev var. Siz edindiğiniz bilgilerle ön safa geçtiniz. Arkanızdakileri yüz üstü bırakmayınız. Orada anneleriniz, kardeşleriniz, ablalarınız, teyzeleriniz, komşularınız bulunuyor. Onları giydirecek daha sevimli hale getirecek olan sizsiniz. Siz nasıl enstitüye başladığınız zaman basit bir köylü ya da kasabalı kız kıyafetinde geldiniz, zevke göre giyinmesini öğrendinizse yerinize döndüğünüz zaman da evinizden işe başlayarak kadınlarınızı ve akranlarınızı o süfli kıyafetten kurtarınız. Türk Kadınının şehirler dışındaki kıyafet inkılabını yapmak size düşer”²⁷⁹.

Toplumdaki kalkınmayı ve modernleşmeyi tamamlama görevinin kızların sorumluluğunda olması ve bu yöndeki beklentiler Kız Enstitülerinin yerini daha da önemli kılmaktadır. Ayrıca bu durum dergide kadının modernleşmenin temel taşı ve tamamlayıcısı olarak yansıtıldığını Kız Enstitüleri bağlamında tekrar belirtilmektedir.

3.4. Kadın ve Temel Hukuk Bilgisi

“Öğreniniz çünkü bir gün muhakkak işinize yarayacaktır. Siz veya yakınlarınızdan bir dava açar, dava edilir, şahit olarak mahkeme huzuruna çıkabilir.

²⁷⁸ “Ankara İsmetpaşa Kız Enstitüsü”, *Ev-İş*, 1947, 118: 10

²⁷⁹ “Şalvardan Roba”, *Ev-İş*, 1946, 111: 7

Bazen bir davanın hali ağızdan çıkacak olan yemine bağlanır. Bu yeminin içinde bütün mukaddesat ve insanlık şerefi saklıdır.”²⁸⁰

Temel kanun bilgilerine sayfalarında yer veren Ev-İş Dergisi, hukuk bilgisinin önemini ve gerekliliğini bu sözlerle ifade etmektedir. Her yönden kendini tam anlamıyla yetiştirmesi gereken ev kadınının kanun hakkında da bilgi sahibi olması beklenmektedir. Bu sebeple “*Kanun Bilgileri*” isimli bölümde temel hukuk bilgilerine ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

“*Yemin*” başlıklı yazıda bir mahkeme durumunda davalı davacı veya şahit olarak yemin etmek gerektiğinde görevlerin ve hakların neler olduğuna dair bilinçli olunması gerektiği vurgulanmaktadır²⁸¹. Dergide birçok kişinin mahkeme karşısında veya soruşturma sürecinde davalı davacı veya şahit olması durumunda kişinin kendisini müdafaa etmek zorunda kalması, hakkın ve adaletin yerini bulabilmesi için kanunların sunduğu haklardan gereği gibi faydalanılması için vatandaşlık ve insanlık vazifelerinin bilinmesi gerektiği ifade edilmektedir. Dergiye göre Ceza Mahkemelerinde ya da Hukuk Mahkemelerinde bu usulün nasıl yerine getirildiği konusunda bilgi sahibi olunması ve şahitlerin de söz konusu esasları bilmesi davayı aydınlatacak kişiler olması bakımından önemlidir. Mahkeme tarafından şahitlik için çağırılan kişilerin mahkemeye gitmemeleri kanunen cezaya çarptırılmalarına sebebiyet vereceği için, Ev-İş’e göre usullerin ve beyanların önemli olduğu belirtilmekte, hukuki uygulamalar farklı bir süreç izlediği için kanun bilgileri hakkında bilinçli olmanın büyük önem taşıdığı vurgulanmaktadır.²⁸²

Dergi 1946 yılının Temmuz sayısında kadın mahkumların parmaklıklar ardındaki hayatlarına da yer verir. Kayseri’de bir ceza evinde yatan kadınları konu alan yazıda, sayıları yüz doksani aşkın kadından yüzde doksan beşinin katil suçlusu olduğu eşlerini öldürdüğü, ya da çocuk düşürdüğü bildirilmektedir. Fakat mahkum kadınları diğerler mahkumlardan ayıran nokta “*cemiyetin onlardan birer masum ve temiz insan yaratması adına ıslah çaresi bulmasıdır*”. Mahkum kadınlara ıslah

²⁸⁰ “Kanun Bilgileri”, *Ev-İş*, 1946, 106: 15

²⁸¹ “Kanun Bilgileri”, *Ev-İş*, 1946, 106: 15

²⁸² “Kanun Bilgileri”, *Ev-İş*, 1946, 107: 15

olmaları için çalışma fırsatı sunulmaktadır. Fabrikada diğer işçiler gibi gündelikle ve onlar kadar serbest çalışmaktadırlar.

Dergi tamamen geniş bir sitenin içinde serbest olan kadınların paydos saatlerinde yemeğe gittiklerini, birer ikişer taburlar halinde döndüklerini belirtmektedir. Fabrikanın bekar apartmanında yaşayan kadınlardan suçu ağır olanların ikişer üçer geceledikleri tek odaların da bulunduğu ve gecelerinin bir kısmını eğlenerek geçirdikleri belirtilmektedir. Gündüz fabrikanın düdüğü ile birlikte hazırlanan kadınlar çalışmak üzere Bez fabrikasının atölyelerine dağılmaktadır. Diğer işçiler gibi gündelik almakta, rahat ve temiz bir çevrede yaşam sürmektedirler. Dergi, cezalarını adeta normal bir hayat sürer gibi yaşayan bu kadınların, çalıştıkları müddetçe cezalarının yarıya indiğini belirtmektedir. Bu uygulamanın sebebi çalışmanın kadınlar üzerinde ıslah edici etki yaratmasıdır. Bu sayede kadınlar meslek sahibi de olabilmektedir. İşledikleri suç dolayısıyla hüküm giyen kadınlardan, çalışkan ve üretken insanlar yetiştirmek ve onları çevrelerine faydalı hale getirmek üzere yapılan bu uygulamanın olumlu sonuç verdiği de görülüyor. Cezaları bittiği halde fabrikada çalışmaya devam eden kadınların varlığı bu uygulamanın olumlu etkisini kanıtlar niteliktedir.²⁸³

3.5. Kültür Ve Sanat

Ev-İş 1946 yılı Ocak ayı sayısı ile birlikte “*Kadın ve Musiki*” bölümüne sayfalarında yer verir. Nuri Sami Koral’ın kaleminden çıkan yazılarda, müziğe yer verilmesinin sebebi ise şu satırlarla ifade edilmektedir: “ *Güzel sanatlar içinde kadına en yakın, en müsait, en benzeri bir sanat şubesinin musiki olduğunu hiç şüphesiz kimse inkar edemez.*” Ev-İş dergisi kadın ve musikinin ayrılmaz iki güzellik olduğunu ve her zaman birbirlerini tamamladığını belirtmektedir. Kadın ve musiki gibi iki güzellik unsurunun yeryüzündeki en uyuşmuş çift olarak var olacaklarını ifade eden dergi, müzik konusunda kadınları bilgilendirmektedir. Bunun dışında Söz ve saz, rapsodi, garp musikisi, alafranga müziklerin tarihi, veda senfonisi, orkestra şefliği gibi konular

²⁸³ “Mahkum Kadınlar”, *Ev-İş*, 1946, 111: 20-21

yanında Beethoven, Toselli, Shopen, Schubert gibi ünlü yabancı müzisyenler ve bestekarlar hakkında dergide bilgilendirme yapılmaktadır.

Enstrümanlar konusuna da değinilen dergide özellikle keman ile ilgili yazılar dikkat çekmektedir. Çocukların hangi yaşta kemana ve piyanoya başlaması gerektiğinin belirtildiği yazıda çocukların müzik terbiyesi konusunda anne babalara büyük görev düştüğü ifade edilmektedir. Müzik hususunda ilk keşfin önemli olduğu Mozart'ın hayatı örnek gösterilerek vurgulanmaktadır²⁸⁴

“Bayancılar Hangi Musiki Aletlerini Tercih Etmeli?” yazısında musiki meraklısı genç okurlara kadınların çalabileceği aletler konusunda tavsiyede bulunmaktadır. *“Bayanların çalabileceği sazlar umumiyet itibariyle başta piyano olmak üzere keman, gitar, mandolin, harp gibi Garp musiki aletleri ile alaturka musiki aletlerinden de ut, tanbur, kemençe, santur gibi sazlardır.”*²⁸⁵ Göğüste taşınması ve ağırlığı bakımından akordiyonun kadın sazı olmaktan uzak olduğunun belirtildiği yazıda, bu aleti zayıf bünyeli kadınların taşıyamayacağı ifade edilmekte ve *“yaradılıştaki farklar”* bunun nedeni olarak gösterilmektedir Derginin enstrüman kullanımı konusunda da cinsiyetçi bir yaklaşım sergilediği görülmektedir.

Ev-İş Dergisi ünlü ses sanatkarlarına da sayfalarında yer ayırır. Ahmet Üstün, Necmi Rıza Ahıskan, Münir Nurettin Selçuk, Lütfi Güneri, Mustafa Çağlar, Muzaffer İlkar, Semiha Altın, Cevriye Ceyhun, Müzehher Güyer, Hamiyet Yüceses, Müzeyyen Senar, Sabite Tur, Mualla Mukadder, Mefharet Yıldırım, Nevin Demirdöven, Saima Sinan, Berrin Erbay, Behiye Tetiker, Meffaret Birtan, Melahat Pars, Şen Kardeşler, İsmet Uğurlu, Nigar Uluerer, Selma Köprülü, Melek Tokgöz, Suzan Yakar, Mualla Yakar, Zeki Müren, Ekrem Güyer, Suzan Güven, Can Akşit, Mualla Gökçay, Safiye Ayla, Zehra Bilir, Sadi Hoşses dergide yer alan ünlü sanatçı ve bestekarlardır. Sanatçılarla birlikte klasik Türk musikisinde mahur, nihavend, hicaz, rast, yegah, nikriz gibi farklı makamlarda şarkılar da okuyuculara sunulmaktadır.

Derginin incelenen ilk bölümlerinden farklı olarak ilerleyen sayılarında dergideki yazılarda din etkisinin hissedilmeye başladığı görülmektedir. Dönemin

²⁸⁴ “Ev Kadını ve Kitap”, *Ev-İş*, 1947, 121: 4

²⁸⁵ “Bayanlar Hangi Musiki Aletini Tercih Etmeli”, *Ev-İş*, 1949, 148: 6

politik anlayışının bir sonucu olan muhafazakar düşünce ve yönelimler müzikte de kendini belli etmektedir. Ev-İş'in 1951 Kasım sayısında “Müzik ve Din” konulu yazısında “İlk bakımdan eğlencelerimizle alakalı görünen musiki bir taraftan dini bir kisve altında da karşımıza çıkarak bu sahada da mühim bir mevki işgal etmektedir.” sözleriyle müziğin din ile olan ilişkisine vurgu yapılmaktadır. Ezanın Kuran’ın okunuşlarının hep musiki yoluyla yapıldığı, Mevlana’dan beri gelen Mevlevi ayinlerinde görülen ses, saz, dans şeklindeki musiki hareketlerinin tarikatın esasını teşkil ettiği bu sebeple musikinin dine bu şekilde sokulduğu belirtilmektedir.

Kültür ve sanata ilişkin olarak dergi 1946 yılı Temmuz sayısında “Bir Yaz Gecesi” isimli piyesin haberini sayfalarına taşıyor. Kayseri Bez Fabrikası Sahnesinde oyunun sahnelendiği belirtiliyor. Yaşları on on biri geçmeyen işçi ve memur çocuklarının yüzlerce davetli önünde sergilediği oyuna, büyüklerin hayran kaldığı ifade ediliyor.

3.6. Magazin: Hollywood Dünyası

Türkiye İkinci Dünya Savaşı boyunca dış politikada denge siyaseti güderek savaş dışında kalmayı başarmıştır. Savaş sonrasında ise Türkiye’nin yüz yüze kaldığı gerçek uluslararası platformda yalnız kalmış olduğudur. Türkiye Sovyet tehdidinin sürmesi üzerine, içinde bulunduğu yalnızlıktan kurtulmak için İngiltere ve Amerikan’ın desteğini almak üzere Batı bloğuna yakınlaşmaya başlar. Türkiye 1945 yılı itibarıyla ABD ile işbirliğine önem vermiştir. Ekonomik işbirliği, Marshall Planı ve Amerika’nın sağladığı bir takım siyasi ve ekonomik yardımlarla Amerika ile yakınlaşma artmıştır.²⁸⁶ Bu durum Amerika’nın kültürel etkisinin yayılmasında ve hissedilmesinde oldukça etkili olmuştur. Ayrıca savaş sonrası yıllar, Amerikan sinemasının dünyaya yayıldığı yıllardır. ABD Marshall yardımıyla sadece elindeki eskimiş askeri teçhizatı vermekle kalmamış, filmleriyle de Türkiye’de kendine bir yer

²⁸⁶ Baskın Oran, *Türk Dış Politikası Cilt I 1919-1980*, İletişim, 2001, s.522-540

edinmiştir. Türk sinemasının henüz gelişmediği bu dönemde Amerikan filmlerine ve yıldızlarına ilgi büyüktür.²⁸⁷

1949 yılı itibarıyla magazin sayfalarının Ev-İş dergisinde yer alması bu durumun yansıması olarak düşünülebilir. Derginin 1945'ten 1949 Mayıs'ına kadar olan sayılarında içerik; evlilik ve aile, güzellik ve moda, ev işleri, yemek, çocuk bakımı, problem sayfası ve aşk hikayelerinden oluşmaktadır. 1949 yılının Mayıs ayı ile birlikte dergi, magazin sayfalarına yer vermeye başlamıştır. Derginin son sayılarına doğru magazin haberlerinin dergide boy göstermesi dikkate değerdir. Bol resimli olan bu haberlerde, birçok haber fotoğrafla verilmiştir. Fotoğraflar alt yazı ile desteklenmiştir. Haberler tümüyle yabancı kaynaklı yani Amerikan sinema endüstrisinin kalbi olan Hollywood'la ilgili haberlerdir. Bu çerçevede, Hollywood artistlerinin ilk aşkları, ilk öpüşmeleri, günlük aşkları, evlilikleri ve boşanmaları, skandallar, dedikodular, pop ve caz şarkılarının sözleri dergi sayfalarını doldurmaktadır. Bu haberlerle bir yandan kadın, güzellik zarafet çekicilik gibi kelimelerle özdeşleştirilirken diğer yandan kadınların güzel yaşamları, evlilik hikayeleri kadınların güzelliğini tamamlayıcı bir unsur olarak resmedilmektedir.

Hollywood sektörünün nasıl oluştuğu ve nasıl popüler hale geldiği dergide şu şekilde anlatılmaktadır:

“Hollywood’u ilk kuranlar Amerikalılardır. Jesse Lasky, Goldfish ve Cecil B. Demille adlı üç sinemacı o zamanlar büyükçe bir köy olan Hollywood’daki bir buğday ambarını satın alarak ilk stüdyoyu kurdular. Bu hadise 1913’te oldu. Hollywood’da yıldırım hızıyla ilerleyen sinemacılık, ilk günlerden itibaren dar bir milli çerçeve içinde sıkışıp kalmadı. Bu işe akli yatan her insan için kapılarını ardına kadar açtı. Fransız’ı İngiliz’i İtalyan’ı velhasıl dünyanın dört bucağından her çeşit insanı içine aldı. Böylece Hollywood yetmiş iki buçuk milletin kaynaştığı bir yer oldu.”²⁸⁸

Dergi Hollywood’un zamanla çeşitli milletten insanların daha fazla bir araya geldiği bir sektör halini aldığını belirtmektedir. Rejisörlük, artistlik, muhabirlik gibi sanat ve iş hayatı amacıyla sektöre girenlerin yanı sıra, bu camiaya evlilik yoluyla da

²⁸⁷ Ayla Acar, *Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kültürünün Türkiye’ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)* Doktora Tezi, 2008, s.167

²⁸⁸ “Hollywood’da Yabancılar”, *Ev-İş*, 1949, 147: 12

birçok yabancı kişinin girdiği ve yapılan evliliklerin ise magazin dünyasında büyük dedikodulara sebep olduğu dergide ifade edilmektedir.

Aşkları ve birliktelikleri büyük yankı uyandıran Hollywood camiasında yaşanan kısa süreli aşk ilişkileri aile yapısına kötü örnek oluşturduğu izlenimini verse de aslında Hollywood'da düzgün ailelerin de var olduğu dergide belirtilmektedir. Fakat yuvaların uzun ömürlü olması ve evliliklerin sağlamlığı, evlilikle birlikte değişen kadınların hal ve hareketlerine bağlanmaktadır. Buna örnek olarak dergide Olivia de Havilland gösteriliyor.

Bekarken hayli serbest olduğu ve dilediği gibi yaşadığı belirtilen Olivia'nın, evlendikten sonra sigarayı bıraktığı ve kilo verdiği, ağır başlı bir kadın olarak değiştiği belirtiliyor. Aynı şekilde Rosalind Russell'in de evliliğinden önce hırçın ve asi olduğu, evliliğin ise onu uysallaştırdığı vurgulanıyor²⁸⁹. Hollywood'da dahi evliliklerin kadınların uysallaşmalarıyla uzun ömürlü hale geldiğinin ifade edilmesi, evliliğin kadınların omuzlarında büyük bir sorumluluk olduğu, 'yuvayı dışı kuş yapar' algısının Amerika'nın Hollywood'unda da geçerli olduğunu göstermektedir. Bu şekilde Türk Kadınına, kadının aile ve toplum içindeki yerinin dünyanın hiçbir yerinde değişmediğinin mesajı da verilmek istenmektedir.

Dergi diğer yandan Hollywood'un ahlak bozmaya çok müsait bir yer olduğunu da belirterek kendi içinde çelişki oluşturuyor. Özellikle Hollywood'un ilk yıllarında ahlakın son derece bozuk olmasının sinema sanayisinin birden patlak vermesi ve gelişmesiyle artistlerin, film teknisyenlerinin muazzam paralar elde etmeye başlamasına bağlanıyor. Ev-İş'e göre bol kazanç beraberinde zevk ve sefa havasını getirmekte, çabuk başlayan ve biten ilişkiler, evlilik dışı birliktelikler kaçınılma olmaktadır. Bu nedenle artistler Hollywood'un bu havasından kendilerini kurtaramamaktadır.²⁹⁰ Dolayısıyla da dergilerde boy boy artistlerin aşk haberleri ve ilişkileri yer alır.

Her ne kadar bu ilişkiler tasvip edilmese de, okurları özendirecek şekilde bu tarz magazin haberlerinin dergide yer verildiği görülmektedir:

²⁸⁹ "Hollywood Aileleri", *Ev-İş*, 1949, 148: 10

²⁹⁰ "Hollywood'un Bozuk Tarafları", *Ev-İş*, 1949, 149: 10-11

*“Dedikodu saklasak da saklamasak da laf aramızda hepimizin hoşuna gider. Bunun içindir ki, şimdi size ‘Bütün dünyayı ilgilendiren en mühim dedikodu nedir?’ diye sorsam hiç tereddüt etmeden Rita Hayworth’la Ali Han’ın sevişmesi cevabını vereceksiniz”*²⁹¹

Dergide aşk hikayeleri anlatılırken ünlülerin içindeki bulundukları lüks yaşam, servet ve zenginlikleri, yıldızların zengin, gösterişli, abartılı yaşamı insanlarda özentili oluşturacak şekilde yansıtılmaktadır. “*Artistlerin Kazançları*” isimli yazıda ünlü film yıldızlarının sektörde elde ettikleri kazançları açıkça ifade etmesi bakımından bu özentiliyi örneklendirmektedir.²⁹²

Dergiye göre moda Hollywood’da merakla takip edilen ve aynı zamanda eleştirilen diğer bir konudur. Artistlerin ne giydikleri ve kıyafetlerini nasıl taşıdıkları moda sektörünün de merkezinde olan bir konudur. Fakat Ev-İş bu konuda Hollywood’un Paris’i geçemediğinden yakınmaktadır. Hollywood’un elindeki bütün imkanları kullanıldığında bir moda merkezi olabileceğini vurgulayan dergi, yıldızların bu konuda çok da hevesli olmadıklarını ifade ediyor. Film gibi çok kuvvetli bir fırsatın ellerinde olmasına rağmen artistlerin modayı takip ederek hareket etmediklerini, çoğu kez modayı kendilerinin oluşturmak istediğini ama bu konuda başarılı olamadıkları belirtiliyor: “*Modacılar da onları memnun etmeye gayret ettikçe, moda moda olmaktan çıkıyor ve yine Paris rakipsiz kalıyor*”. Ev-İş birçok konuda sınıfta kalan Hollywood’un moda konusunda da hayal kırıklığı yaşattığını ifade ediyor.²⁹³

Derginin Hollywood’daki boşanmalara da sayfalarında yer verdiği görülmektedir. Evliliklerin büyük kısmında çiftlerin boşandığı ve boşanan çift sayısının gün geçtikçe arttığı ifade edilmektedir. Ayrılıkların en büyük sebebi olarak da kadınların renkli ve hareketli cemiyet hayatları gösterilmektedir. Dergi ayrılıklardan en çok çocukların etkilendiğini, en büyük ıstırapı çocukların çektiğini belirtmektedir.²⁹⁴

²⁹¹ “Rita Hayworth’la Alihan’ın Aşkı”, *Ev-İş*, 1949, 145: 12-13

²⁹² “Artistlerin Kazançları”, *Ev-İş*, 1949, 146: 6

²⁹³ “Hollywood’un Bozuk Tarafları”, *Ev-İş*, 1952, 149: 10-11

²⁹⁴ “Şu Evlenme Meselesi”, *Ev-İş*, 1950, 156: 10-11

Ev-İş Dergisi 1949 yılının Ekim ayında Hollywood’u korku sarmaya başladığını belirtiyor. İnsanları endişelendiren durumun ise sinemacılığın elden gitme olasılığıyla karşı karşıya olduğu ifade ediliyor. Dergiye göre ilk çıktığında büyük kuşkulara neden olan ve pek de önemsenmeyen sinemacılık, makine karşısında oynanan çocuk oyunu gibi görülüyordu. Fakat sinema dev adımlarla ilerlemeye başlayınca, dergiye göre tiyatronun da eli ayağı tuttu. Zamanla sinema tiyatronun birçok müşterisini kendisine çektiği, sesli sinemanın ortaya çıkmasıyla, bu kez sessiz sinema büyük darbe yaşadığı ve tarihten silindiği belirtiliyor. Ev-İş, dünya sinemacılığının büyük bir korku yaşadığını ve bu korkunun sebebinin televizyon olduğunu ifade ediyor. Televizyon bir yanda dinleme imkanı verirken aynı zamanda artistlerin sinema perdesindeki gibi renkli hayallerini de görme fırsatı vermesinden dolayı televizyonun üç dört yıl içinde mükemmel bir hal almasının mümkün olduğu bu nedenle film izlemek için sinemaya gitmeye gerek kalmayacağı dergide endişe yaratan bir durum. Çeşit çeşit her türlü filmin evlerde izlenme olasılığından dolayı her şeyin bir düğmeye basmaya baktığı vurgulanıyor. Bu yüzden Hollywood sinemasının şöhretini kaybedeceği kaygısı Ev-İş Dergisi’nde ifade edilmektedir²⁹⁵

Hollywood camiasını tedirgin eden başka bir durumun artistlerin artık eskisi gibi kazanamadıkları ve işsizlik tehlikesiyle karşı karşıya kaldıkları ve bu durumda dünya dergi kapaklarını ve gazete sayfalarının neyin süsleyeceğinin büyük bir sorun haline geldiği belirtiliyor. Dergiye göre durgun olan sektörde eski filmlerin tekrar piyasaya sürülmesi, sektörün duraklama dönemini yaşadığını kanıtlar niteliktedir²⁹⁶.

Cumhuriyetin ilanından sonra ülke genelinde toplumsal yaşamın her alanında Batılılaşmayı yaygınlaştırma gayesine paralel olarak, günlük yaşamın tek düzeliğinin dışındaki farklı ve renkli olaylar ile geniş halk kitlelerinin takdir ettiği şahsiyetlerin özel yaşamları 1950 yılların başlangıcına kadar Türk yazılı basınında yer almıştır.²⁹⁷ Magazin basını sosyal hayatta meydana gelen yeniliklerin temsilcisi olması açısından önem taşımaktadır. İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında ise, yaşanan ekonomik

²⁹⁵ “Hollywood’u Saran Korku”, *Ev-İş*, 1949, 150: 10

²⁹⁶ “Hollywood’da Son Durum”, *Ev-İş*, 1950, 153: 10

²⁹⁷ Güven Büyükbaykal, Ceyda Büyükbaykal “Günümüzde Türk Basınındaki Magazinleşme Olgusu”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2007, 29, s. 51-61

sıkıntılar ve ABD'nin Marshall Yardımı, Amerikan yaşam tarzının etkilerinin ÷lkede hissedilmeye başlamasına sebep olmuştur. Bu sebeple derginin bu yıllara rastlayan sayılarında Amerika Film Endüstrisinde ve Hollywood magazin hayatında yaşananlar Ev-İş Dergisi'nde boy göstermiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada Ev-İş dergisinin 1945-1952 yılları arasında yayınlanan 93.üncü sayısından 180. sayısına kadar olan sayıları incelenmiştir. Tek partili sistemden çok partili demokrasiye geçme sürecindeki 1945-50 aralığında ve Demokrat Parti'nin iktidara geldiği 1950 yılından derginin yayın hayatına son verdiği Mayıs 1952'ye kadar olan dönem içinde değişen siyasal, ekonomik ve sosyal yapıya paralel olarak kadının geçirdiği değişim Ev-İş aracılığıyla ortaya konmaya çalışılmıştır. Kadının geçirdiği toplumsal değişimi doğru analiz edebilmek için dönemin siyasal ekonomik ve sosyal yapısına değinilerek sürecin, kadının toplumdaki statüsünü nasıl etkilediği anlaşılmaya çalışılmıştır.

1945-1950 yılları arasındaki dönem Türkiye'de çok partili hayata geçiş sürecini kapsamaktadır. Bu süreç dünyada olduğu gibi Türkiye'de de farklı siyasal toplumsal ve ekonomik değişimlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde doğu-batı kutuplaşması yerini soğuk savaş dönemine bırakmış, kimi ülkelerde sosyalist demokrasi benimsenmeye başlanmış, kimi ülkelerde de liberalleşme politikaları ön plana çıkmıştır. Politika anlayışındaki bu farklılıklar sosyal ve kültürel yapılarda da kendini hissettirmiştir. Dünyada şekillenmeye başlayan bu yeni düzen karşısında, kendine öteden beri Batı'yı örnek alan Türkiye de iç politikasında birtakım değişiklikler yapma gereği hissetmiştir. Kurulan yenedünya düzeni içinde kendine bir yer edinmek istemesinin yanı sıra, Türkiye'nin aradığı çıkış yolunun, savaşın etkisiyle yaşanan iç problemlerden kurtulma yolunda yol gösterici olacağı varsayılmıştır.

Yeni düzenin ve sistemin Türkiye'ye yansıdığı 45-50 dönemi, CHP'nin çabalarıyla gerçekleşen çok partili hayata geçiş sürecine denk düşmektedir. Bu dönemde Batılı ülkelerin benimsediği demokrasi anlayışını, liberal ekonomik politikaları ve toplumsal, kültürel alandaki gelişmeleri, CHP de yakından takip etmiştir. Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar da göz önüne alınarak ve özellikle ekonomik koşullara bağlı olarak bir takım değişiklikler yapılmaya çalışılmıştır.

Bu dönüşüm içerisinde toplumsal yapıdaki en önemli yenilik kadının toplumsal hayat içindeki konumunun yapılandırılması ve yeni bir kadın kimliği oluşturulması

yönünde gerçekleşmiştir. Kadına yeni bir kimlik kazandırılması gereği ise İkinci Dünya Savaşı sonrasında gerçekleşen siyasi ve ekonomik dejenerasyonun toplum içinde en çok aileyi olumsuz etkilemesinden kaynaklanmaktaydı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye’de savaş ekonomisi uygulanmış ve bunun sonucunda savaş ertesinde ülkede yüksek enflasyon, karaborsa, işsizlik gibi ekonomik sorunlar ortaya çıkmıştı. Savaş sonrası ekonomik koşulların ağırlığı soğuk savaş ile birlikte ülkeleri iç siyasette karmaşaya sürüklemişti. Uzun süren savaş ve savaşın yıkıcı etkileri aileleri parçalamış ve dağıtmıştı. Toplumdaki kargaşa ve düzensizlik aile yapısını derinden etkileyecek boyutlara ulaşmıştı. Toplumsal düzenin ve istikrarın yeniden sağlanması için ailenin sağlam bir yapıya kavuşturulması gerektiği düşünülüyordu.

Ailenin güçlü bir yapıya kavuşturulması büyük önem taşıyorken, sağlamlığı kazandıracak en önemli unsur kadın olarak görülüyordu. Savaş sonrası toplumsal düzeni sağlamak görevi, aileyi sağlamlaştırmak suretiyle kadına verildi. Bu yeni dönemde kadın kimliği aile ideolojisi içinde tanımlanmaya başlandı.

Yeni kadın kimliğinin aile ideolojisi içinde tanımlanması anlayışının belirleyici olmasında uluslararası etkileşimlerin önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Bu çerçevede ABD’nin özel bir önemi olduğu yadsınamaz. Savaş sonunda dünya doğu ve batı olarak kutuplaşmış ve Amerika “batı” olmuştur. CHP’nin uluslararası politikada batı ile bütünleşmek istemesi, kendi iç politikasında yaptığı değişikliklerle daha mümkün hale gelmişti. Tek parti CHP’nin kendi içinde anlaşmazlıklar yaşaması muhalif grupların ortaya çıkmasında etkili olmuş, bu durum ise çok partili hayata geçiş için fırsat oluşturmuştur. Muhalefetin Batı’dan destek görmesiye çok partili yaşama geçiş sürecini daha da kolaylaştırmıştı. Siyasal alandaki bu yenilik etkisini ekonomik politikada da hissettirdi, liberalleşmeye yönelik uygulamaları gündeme getirdi. Ekonomik ve siyasi yönelimler özel sermayenin önünü açarak kapitalizme dönük bir eğilim oluşturdu. Dış politikadaki değişimlerle başlayan tüm bu geçiş süreci, iç politikada bir takım gelişmelere sebep olmuş ve Türkiye’yi Batı’ya yakınlaştırmıştır. 1947 yılında dış yardım alınacağına dair kalkınma planları hazırlanmış 1947 Truman doktrini 1948 Marshall yardımı Türkiye’yi ABD’ye yöneltmiştir. Yapılan bu antlaşmalar birçok alanda işbirliğini beraberinde getirmiştir. İşbirliği ile birlikte bilgi ve deneyimlerin paylaşılması kültürlerarası etkileşimin önünü açmıştır. Süper güç

Amerika'yla gerçekleşen yakın temaslar ABD'nin yaşam tarzına karşı ilgi duyulmasına sebep olmuş, oluşturulmak istenen kadın kimliğinde Amerika'nın etkisi hissedilmiştir. Özellikle haberleşme ve medya kapsamında Batı'dan deneyim ve kültür aktarımı gerçekleşmiştir. Dönemin *Life Look* gibi Amerikan kadın dergileri Türkiye'deki emsallerine örnek teşkil etmiştir.

Jennifer Holt'ın kaleminden çıkan *The Ideal Woman*'a göre savaş sonrası, kadınlar çocuk yetiştirmekten ve evden sorumlu tutuldular. Bu sebeple kadınlar ev bakıcıları (domestic caregivers) olarak görüldü. İdeal kadın fikri toplumun kadınlara özendirdiği cinsiyet rolleri çerçevesinde oluşmaya başladı. Bu sebeple kadınlar bu imaj çerçevesinde kimliklerini inşa etmeye başladılar. Bu dönemde magazin dergileri de kadını, ev ve aile portresi içinde ele aldılar. Dergilerde kadına yüklenen en tipik rol kadının yerinin aile ile birlikte ev olduğuydu. Annelik, koca ve evin bakımı kadın hayatının yegane amacı olarak yansıtıldı. Kadınlar önemli kararlar almaktan uzak tutuldu. Ev dışına çıktıklarında iş gücünden ziyade alışverişle ilgili görevleri tamamlamakla sorumlu oldukları anlayışı egemen kılındı. Dergilerdeki bir diğer bakış açısı da kadınların erkeğin koruması ve kabulü ölçüsünde güvende olabilecekleri anlayışıydı. Bu korunmaya karşılık kadınlardan, eşlerinin ve evin tüm işlerini yaparak eviçi rollerini eksiksiz yerine getirmeleri bekleniyordu.

Dönemin Amerikan dergilerinde olduğu gibi Ev-İş dergisinde de bu ideolojinin yansımalarını moda sayfalarında, güzellik ve estetik konusunda, çocuk yetiştirmeye yönelik bilgilendirici yazılarda ve anneliğin yüceliğinden bahseden makalelerde açıkça görmek mümkün olmaktadır. Anneliğe ve ev kadınlığına yapılan bu vurgu, savaştan sonra ekonomik, siyasi, toplumsal birçok çözümsüzlükler yaşayan toplumun yeniden yapılanması için aile birliğine verilen önemden ileri gelmektedir. Sağlam bir toplum oluşturabilmek için, ailenin güçlendirilmesi ve yüceltilmesi görevi kadına yüklenmiştir. Ev-İş Dergisi de bu amacı yerine getirmek amacıyla kadının ailedeki geleneksel rolünü desteklemekte ve kadınları bu yönde motive etmektedir.

Savaş sonrası yeni siyasi ekonomik ve kültürel gelişim süreci içinde kadın kimliğinin yeniden tanımlanmasıyla Kemalist ideoloji ekseninde biçimlenen kadın algısı farklılaştı. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte uygulamaya konan laik yönetim

biçimi, Meşrutiyet'ten gelen kadın hareketi birikimini göz ardı etmemiş, kadına yeni bir rol vererek kadını çağdaşlaşma sürecinin öznesi ve simgesi durumuna getirmişti. Cumhuriyet'in kurucusu Atatürk ve yönetim kadroları için kadın haklarının geliştirilmesi, çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma yolunda önemli bir adım sayılıyordu. Türkiye'nin çağdaşlaşması ve dine ilişkin çeşitli yorumların siyaset üzerindeki etkisinin kırılması için kadının çeşitli haklarla donatılması gerekiyordu. Geçmişte kadına yönelik en büyük baskı dinsel olsun olmasın, din kılıfına bürünmüş gelenekler yoluyla kendini hissettirdiyse, Cumhuriyetin çağdaşlaşma hareketi de en büyük yeniliği kadınlara yönelik bu baskının kaldırılması yoluyla gerçekleştirmiş oluyordu.

Bu bağlamda ülke içindeki gelişmelere paralel olarak kadın hakları konusunda önemli adımlar atıldı. Medeni Kanun'un kabulü ve ardından kadınların, önce belediye seçimlerinde sonra da genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı elde etmesi toplumun demokratik bir yapılanma içinde olduğunun en büyük kanıtıydı. Çağdaş kadın kimliği, ev kadınlığı ve anne rolünü üstlenmiş bir kadın yerine, toplumsal hayata katılmış, meslek sahibi, aktif, üretken bir kadın kimliği kabul gördü. Çalışan kadının annelik rolünün önemi de vurgulandı. Toplumda artık daha çok görünür olan kadın eğlencelere, balolara, güzellik yarışmalarına katılıyordu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu tablo değişime uğradı. Batılı kadının dönüşümüne paralel olarak Türkiye'de de aile ve kadının kimliği konusunda farklı vurgular gündeme getirildi. Kadın, her daim toplumsal görevi olan, aile kurumunu kurmak, onu koruyup kollamak ve çok çocuk doğurarak onları yurduna faydalı birer evlât şeklinde yetiştirmek gibi görevlerinin altı daha fazla çizildi. Erken Cumhuriyet dönemi algısından farklı biçimde, kadının çalışması ve kamusal alanda olması, kadının aile ve çocukla alakalı görevlerini aksatacağı gerekçesiyle hoş karşılanmadı. Kadının erkeğinin yardımcısı olması gerektiği düşünülüyordu.

"Yuvayı dışı kuş yapar" düşüncesiyle kadın hem evin kurucusu, hem yeni neslin üreticisi ve aynı zamanda eğiticisi olarak yeniden konumlandırıldı. Annelik ve ev kadınlığı, erken Cumhuriyet dönemindeki gibi, bilimsel annelik ve rasyonel ev kadınlığı şeklinde tanımlandı. Kadının aileyi kurmak ve kollamak gibi görevlerinin

yanı sıra üstlendiği en önemli toplumsal ve siyasal görev annelikti. Kadınlardan çocuk doğurup onları millete faydalı bir biçimde yetiştirmesi beklendi. Ailesine ve çocuklarına sağladığı fayda dolayısıyla kadın topluma ve millete karşı sorumluluk taşımaktaydı. Kadın yuvasını çekip çevirmeli, evinin düzenini düşünmeli, çocuklarının bakımıyla ilgilenmeli, iyi bir eş olmalı ve eşini mutlu etmeliydi. Başka bir deyişle söz konusu rollere vurgu yapılarak kadınlık rolleri yeniden üretilmekteydi.

Tüm bu değişimlere paralel olarak, “Ev-İş” aile ideolojisi içinde kadını, düzenleyici bir unsur olarak karşımıza çıkarmaktadır. Üreme, büyütme, beslenme gibi temel sorumluluklarının yanı sıra aile içi ilişkilerin düzenlenmesi de kadının sorumluluğuna bırakılır. Kadın ailesi için fedakarlık yapar fakat aynı zamanda sessiz ve itaatkar bir tavır sergiler. Bu sebeple ideal kadın fedakar eş ve anne olarak ifade edilmektedir. Kadının iyiliği doğanın ona verdiği şefkat, sabır ve anlayışa uygun bir şekilde davranmasından ileri gelir. Ev-İş, analık ve ev içi rolleri reddeden kadını ise haz peşinde koşan, çapkın kadın olarak değerlendirir ve ona “kötü kadın” nitelemesini yakıştırır. Derginin bakış açısı gereğince; sorgulamaksızın Batı’ya hayranlık duyan ve “annelik şerefini” yaşamak istemeyen kadın toplumun onayladığı kadınlık anlayışına ters düşmektedir. Aslında Ev-İş’in bu yöndeki değerlendirmesinin dergi içeriği ekseninde tutarsız görüldüğü açıktır. Dergide bir yandan yabancı doktorların, modacıların, yurt dışında eğitim almış kişilerin, batı değer ve kurumlarını olumlar görünen yazılarına, görüşlerine yer verilirken diğer taraftan başta Kemalettin Tuğcu olmak üzere derginin kadrosunda bulunan yazarlar batıdan alınan yeniliklere karşı öfkelerini dile getirmekte tereddüt etmezler. Derginin genel ideal kadın söylemi içinde ise kadının bir yandan modern olanı sergilemesi gerektiği belirtilirken diğer yandan gelenekleri unutmaması gerektiği hatırlatılır. Batının bilimini alan, güzel, bakımlı ve bilgili kadın; milli değerlerinden, kültüründen, analık şerefinden, yuvasından da vazgeçmez. Ev kadını bu anlamda yeniliğin ve geleneğin taşıyıcılığını yaparken, ev ise modernin ve geleneğin buluşma noktası olarak karşımıza çıkar.

Ev-İş dergisi, yeniliklerin temelini ev olduğu düşüncesiyle, kadının geçiş sürecinde edindiği yeni kimliği ve statüyü anlatmıştır. Kadının varlığının ve bütünlüğünün evde tamamlandığı belirtilmekte, kadını kadın yapan unsurların ev içinde şekillendiği vurgulanmaktadır. Kadının analığını, ev kadınlığını, eş olmasını

engelleyen hiçbir durumu hoş karşılamayan dergi, kadının çalışma hayatına da soğuk bakmaktadır. Evde gerçekleştirilen kadınlık rollerinin çalışma hayatı düşüncesine uygun olmadığı, bununla uyuşmadığı mesajı verilir. Evini kuran, kollayan, çocuk doğurup, çocukları millete faydalı şekilde yetiştiren anlayış içerisinde kadının ev ve ailesine karşı sorumlulukları varken, devletine ve milletine karşı da sorumlulukları olduğu belirtilmektedir. Kadın ev içi rolleriyle sadece ailesine, eşine değil ayrıca topluma da hizmet etmektedir. Böylece kadının ev içindeki rol ve görevleri hem siyasallaştırılmış hem de toplumsallaştırılmıştır. Bu anlamda kadının sadece özel alanda değil, toplumsal alanda da fedakarlık ve sorumluluk üstlendiği anlaşılmaktadır.

Aile kurumunun devlet ve toplumun yeniden inşa sürecinde önemli bir işleve sahip olduğunun belirtildiği Ev-İş dergisinde kadının toplumsal kimliğinin aile kurumu içinde yeniden üretildiği görülmektedir. Bu yeni anlayış Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte başlayan çağdaşlaşma hareketinden ve kurucu ideolojiden uzaklaştığını göstermektedir. Cumhuriyet'le oluşturulmaya çalışılan mesleki alanda başarı kazanmış, toplumsal hayatta aktif olarak yer alan kadın imgesinden, biyolojik yönüne vurgu yapılan, analık kimliğiyle ön plana çıkan kadın imajına geçiş söz konusudur. Bu bakış açısı çerçevesinde kadının öncelikli sorumluluğu ev ve ev ait görevlerden ibarettir. Bu doğrultuda Ev-İş Dergisi, hakiki mutluluğu kadının ancak ana olmakla ve eve dair sorumluluklarını yerine getirmekle bulacağını belirtmektedir. Toplumun refahı bu yüce görevleri en layıkıyla yerine getirecek olan kadınlara verilmiştir.

Dergi bu anlayış doğrultusunda toplumsal yaşamı modernleştirme sürecinde ailenin bekasını, mutluluğunu gerçekleştirmeyi tek taraflı olarak kadınlara yüklemektedir. Modern aileler, evler inşa ederek ve çocuklar yetiştirmeleri koşuluyla, kadınlara modern toplum oluşturma sürecinde başrol verilmektedir. Bu bağlamda kadınlara mutlu olmanın ve mutlu ilişkinin yolları, modern kadınlık ve ev hayatına, vücut, cilt bakımı, moda ve mutfak bilgileri, anlatılmaktadır. Modern ev imgesi dahilinde kadınlar son moda elbise ve ayakkabılarla modern kadını simgelemektedir. Ev-İş, kadınların bedenlerinin formda kalması için spor ve egzersiz önerirken, kadın bedeninin denetimini sağlamaktadır. Spor ve estetikle uğraşan Batılı kadınlar rol model olarak sunulmaktadır. Güzellik ve estetiğe fazlasıyla vurgu yapan dergi,

Hollywood yıldızlarının, kraliçelerin, güzellik yarışmalarının, mankenlerin hayatlarını, hikayelerini ve resimlerini paylaşarak güzel kadın söylemini zarafet, cazibe, çekicilikle ilişkilendirmektedir.

Moda ve güzellik konusunda kadınlara Batı'yı işaret eden Ev-İş, tavır, davranış ve görgü kuralları bağlamında Batı değer ve pratiklerine eleştirel yaklaşmakta, hatta bunları ahlaki bulmamaktadır. Kadınların nerde ve nasıl davranmaları gerektiğini detaylarla anlatan Ev-İş, bu anlamda kadınların çevresiyle olan ilişkisini de düzenlemeyi amaçlamaktadır. Modernlik arayışında olmakla birlikte dergi gelenekten de kopmak istemeyen Ev-İş'in bir yandan Batı'nın bilgisinden faydalanma, diğer taraftan kendi kültür ve geleneğini koruma çabası içinde olduğu görülüyor. Şark'ın değerlerini taşıırken Batı'yla özdeşleşme gayreti dergideki en büyük çelişkiyi oluşturuyor.

Ev-İş modern aile söyleminin yükümlülüğünü sadece kadınların taşıması gereken bir görev olarak belirtmemiş, kız çocuklarının da modern aileler kurması amacıyla eğitilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu sebeple eğitim, modern aileler ve toplumlar oluşturma sürecine sağladığı katkılardan dolayı dergide önemle ele alınmıştır. Kız okulları ulus devlet oluşturma sürecinde kızlara ev içindeki kadınlık bilgilerini öğretecek eğitim yuvaları olarak modernlik inşasının özünü oluşturmuştur. Kız Enstitüleri ev içi bilgilerinin okulda, kamusal alanda öğrenilmesi gerektiği mesajını vermesi açısından önem taşımaktadır. Kız Enstitüleri toplumsal yapılanma sürecinde kızların eğitilmiş ve bilgili olmalarını, üretici bireyler olarak toplumda yer almalarını, ekonomik anlamda üretken bireyler olmalarını desteklemeleri açısından aile kurumunun yapılanmasında önemli işlev üstlenmiştir. Geleceğin toplumunu oluşturmak için modern ev ve kadınlık bilgileri aracılığıyla eş ve annelerin yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu noktada Ev-İş, Kız Enstitülerinin amaç ve politikalarına paralel olarak ulusa hizmet sürecinde kadınların ev içi rollerini destekleyen bir yaklaşım sergilemiştir. Kız çocuklarının gelecek toplumları oluşturmak üzere eğitilmesi, modern yaşam tarzlarını öğrenip herkese öğretmesi modernleşmenin temel olarak ifade edilmiştir. Kız Enstitüleri toplumsal yapılanmanın gerçekçi bir şekilde işleyebilmesi için kızların geleneksel rollerini modern biçimler içinde sürdürmelerinin ve modernleşmenin bir aracı olarak görmüştür.

Ev-İş Dergisi kadının öznelliğini ev üzerinden kurmaktadır. Kadını eve, ev işlerine hapseden anlayış, kadına özel alan içinde toplumsal bir kimlik de sunmaktadır. Bu sebeple ev, kadının kimliğinin tanımlanması için önemli bir yer teşkil eder. Kadınlığın doğduğu ve varlığını devam ettirdiği ev, kadına atfedilen toplumsal cinsiyet rollerinin de yeniden kurgulandığı ve üretildiği yerdir. Özel alan içinde bir yandan kadın kimliğinin inşası gerçekleştirilirken, diğer yandan toplumsal yapılanmanın temelini oluşturan annelik ve ev kadınlığı üzerinden ideal toplum düzeni oluşturulmaya çalışılır çünkü Ev-İş kadının eviyle meşgul olması gerektiğini ifade eder, eşine karşı sorumluluklarını hatırlatır. Çocuklarını da tam bir ahlak ve terbiye eğitimiyle yetiştirmesi gerektiğini vurgular. Bu şekilde toplumsal yapılanma ve modernleşme sürecinde kendisine başrol verilen kadın tarihsel süreç içerisindeki yerini de alır. Basit gibi görünse de kadın evinin temizliğini, düzenini sağlayarak, çocuk yetiştirerek toplumsal süreçte önemli bir işlevi yerine getirmiş olur. Bu sebeple Ev-İş kadınlığın ev içinde anlam kazandığını, kadınların gerçek yerinin ev olduğunu vurgular.

Diğer taraftan dergi güzellik, süs, makyaj, moda gibi birçok alanda kadınları tüketime yönlendiren yazılara ve reklamlara yer vermektedir. Genellikle genç, bakımlı ve güzel kadınların resimlerinin bulunduğu sayfalar lüks tüketimi teşvik edici niteliktedir. Dergilerde cinsellikten, makyaj tekniklerine, modadan beslenme şekillerine kadar birçok konuda çeşitli yazılar, röportajlar yer alması ideal kadının güzel ve cezbedici olması gerektiğine yönelik algıyı kuvvetlendirmektedir.

Dergi yazılarıyla oluşturulan bakış açısı gereğince; kadının kamusal alanda, dış dünyada yer almasının tasvip edilmediği anlaşılmaktadır. Ev dışında da varlık göstermek kabul edilen normların dışına çıkmak olarak algılanmakta ve kadınların erkekleşmesine neden olmaktadır. Dergide yer alan yazılardan anlaşıldığı üzere; kamusal alanda rol almak, kadının özel alandaki rollerini pekiştirdiği sürece kabul edilebilir. Kız Enstitülerinden eğitim alarak yetişmiş kızların, üreticiliklerini ön planda tutarak oluşturdukları sergiler, genç kızların kadınlık rollerini pekiştirmesi açısından tasvip edilirken; ev içi rolleri önemsizleştiren ve kadına evi arka planda bıraktıracak hiçbir kamusal görev Ev-İş Dergisi'nce onay görmez, tersine kadının ev dışında kimlik edinmesi erkek kimliği açısından bir tehdit de oluşturmaktadır. Aile içinde iktidar

sahibi olan ve eve ekmek getiren erkek imajı, kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması ve tam anlamıyla üretken bir birey olması durumunda zedelenecektir. Kadının kendine yetebilmesi, erkeğe muhtaç olmaması ailedeki eril denetime bir darbe olarak algılanmaktadır. Ev-İş, kadının kamusal görünürlüğüne ailenin bütünlüğüne tehdit oluşturacağından dolayı kadının ev içindeki rollerini sürdürmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bu noktada dergide toplumun cinsiyetlere biçtiği roller keskin çizgilerle ayrışmakta, modernleşmenin muhafazakar yüzü kendini göstermektedir. Kamusal alanda yer almak; yoldan çıkmak, varlığının amacını unutmak olarak algılanmakta ve kadınların mutlu aile huzurlu yuva oluşturmaları en temel vazife olarak ifade edilmektedir.

Dergide kadının ev hayatı ve evlilik kurumu ile ilişkilendirilmesi eril bir bakış açısıyla sunulmaktadır. İdeal modern kadın tipi oluşturulurken erkeklerin ne tür kadınları beğendikleri, nasıl evlilikler yapmak istedikleri, evlenilecek kadında olması gereken özellikler gene erkeklerin kalemıyla ifade edilmektedir. Dergide ideal kadınlığın çizgilerinin erkeklerce belirlenmesi eril iktidarı ve kadınlar üzerindeki denetimini doğrular çünkü erkekler kadınlar için doğru ve yanlış tanımlamakta, ideal kadınlığın nasıl olması gerektiğine dair belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bir başka deyişle modernlik, eril denetim altında kadınlığın düzenlenmesi üzerinden inşa edilmektedir.

Dergide çizilen bu kadın imajı 1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle değişime uğramamıştır. Kadının ev içinde modernleşmesini öngören anlayış 1950'den sonra etkisini sürdürmesiyle beraber Amerika'nın etkisi dergide daha çok hissedilmektedir. Bu dönemle birlikte modern ve gelenekçi anlayıştan modern olanın daha ön plana çıktığı görülmektedir. 1946'da ABD ile ilişkiye giren Türkiye için 1950'den sonra Batı artık ABD olmuştur. Özellikle kültürel bazda moda ve magazin dergi içeriğinde daha fazla yer verildiği görülmektedir. Kadını özel alanda konumlandırıp, sadece geleneksel rolleriyle tanımlayan anlayış kadınların edilgen, bağımlı, uysal olmalarını teşvik etmeye devam etmektedir. Fakat diğer taraftan magazinsellik bu dönemde daha fazla gündem oluşturmaktadır. Özellikle Hollywood yıldızlarının hayatları, aşk hikayeleri, başlarından geçen olaylar ve güzellikleri kadınların en çok ilgi gösterdiği konuları oluşturmaktadır. Artistlerin yetenekleri,

işleriyle değil aşk ve evlilik hayatlarıyla gündeme gelmesi magazinin dünyasına evlilik odaklı bakıldığının kanıtını oluşturmaktadır. Güzel artistlerin önemli adamlarla birlikte evlilik kurumuyla ilişkilendirilmesi kadınlara ideal evliliği yaşayabilecekleri ve buna uygun kadın imajına sahip olabilecekleri mesajını içermektedir.

Bununla birlikte derginin son sayılarına doğru dergi içeriğinin zayıflatıldığı moda ve magazine daha fazla yer verildiği görülmektedir. Annelik ve ev kadınlığı gibi geleneksel rollerin geri planda kaldığı ve bu yöndeki bilgilendirmelerin azaldığı görülmektedir. Zaten Ev-İş son sayısında zamanın değiştiğini, düşünce ve yaşam tarzlarının değiştiğini bu sebeple yenilenmesini gerektiğini ifade etmiş, yeni düşüncelerin ve yaşam tarzının beklentilerini karşılayamadığı için Ev-İş yayın hayatına son verdiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak Ev-İş inkılapların başlangıç noktasını ev olarak görmüştür. Yeniliklerin uygulayıcısı ve modernleşme sürecinin temsilcisi olarak kadın, annelik ve ev kadınlığı imgeleri üzerinden evin inşasını ve toplumsal yapılanmayı tam anlamıyla gerçekleştirmekle görevlendirilmiştir. Evin kurucusu, yeni neslin üreticisi ve eğiticisi olan kadın aynı zamanda anne ve ev kadını olarak bilginin ve kültürün taşıyıcısıdır. İnkılapların temelini özel alan içinde tanımlayan Ev-İş, kadına aile içinde düzenleyici bir rol verirken; annelik, ideal eş ve ev kadınlığı rolleri üzerinden modernliği kurgulamaktadır. Bu sebeple derginin evin dışılığı üzerinden medeniyet algısını oluşturduğu ve geleneksel dünyayı kadınlar aracılığıyla yeniden ürettiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Abadan, Nermin Unat:

Türk Toplumunda Kadın, Ed. Deniz Kandiyoti, Mübeccel Kıray, Ankara, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, 1979

Akşin, Sina:

Kısa Türkiye Tarihi, Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2007

Altındal, Aytunç:

Türkiye’de Kadın, Havass Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1977.

Badinter, Elisabeth:

Kadınlık mı ? Annelik mi?, çev, Ayşen Ekmekçi, İstanbul, İletişim Yayınları, 2011

Barborosoğlu, Fatma Karabıyık:

Moda ve Zihniyet, 2. bs., İz Yayıncılık, İstanbul, 2002

Beauvoir, Simone de:

Kadın, İkinci Cins/Evlilik Çağı, Çev: Bertan Onaran, Panel Yayınları, İstanbul, 1993

Beauvoir, Simone de:

Kadın, İkinci Cins/Genç Kızlık Çağı,
Çev: Bertan Onaran, Panel Yayınları,
İstanbul, 1993

Berktaş, Fatmagül:

Tarihin Cinsiyeti, Metis Yayıncılık,
İstanbul, 2003.

Berktaş, Fatmagül:

Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın,
Metis Yayıncılık, İstanbul, 2013

Bora, Aksu:

Kadınların Sınıfı, İletişim Yayınları,
İstanbul, 2005

Çakır, Serpil:

Osmanlı Kadın Hareketi, Metis
Yayınları, İstanbul, 2. Basım, 1996.

Caporal, Bernard:

**Kemalizmde ve Kemalizm sonrasında
Türk Kadını: (1919-1970).** Çev. Ercan
Eyüpoğlu, Yeni Gün Haber Ajansı Basın
ve Yayıncılık, Şubat, 2000.

Doğramacı, Emel:

Türkiye’de Kadının Dünü ve Bugünü,
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,
Ankara, 1989

Donovan, Josephine:

Feminist Teori, 7.bs, Çev. Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek, Fevziye Sayılan, İstanbul, İletişim Yayıncılık, 2013

Ediz, Zerrin:

Kadınların Tarihine Giriş, Adım Yayıncılık, İstanbul, 1995.

Goloğlu, Mahmut:

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi IV: **1946-1950 Demokrasiye Geçiş**, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2009.

Helvacıoğlu, Firdevs:

Ders kitaplarında cinsiyetçilik 1928-1995, İstanbul, Kaynak Yayınlar, 1996

Kandiyoti, Deniz:

Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler, 4.bs, Çev. Aksu Bora, İstanbul, İletişim Yayınları, 2013

Koçak, Cemil:

Türkiye Tarihi 4. **Çağdaş Türkiye: 1908-1980**, Cem Yayınevi, 1990

Metinsoy, Murat:

İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye: Savaş ve Gündelik Yaşam, İstanbul, Homer Kitabevi, 2007.

Oran, Baskın:

Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt I: 1919-1980, 19.bs, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014

Sancar, Serpil:

Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti, İstanbul, İletişim Yayıncılık, 2012

Sander, Oral:

Siyasi Tarih, 25. bs., Ankara, İmge Kitabevi, 2015

Taşkıran, Tezer:

Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Kadın Hakları, Başbakanlık Basımevi, 1973

Tekeli, Şirin:

1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, 5. bs, İstanbul, İletişim Yayınları, 2011

Turan, Şerafettin:

Türk Devrim Tarihi IV: Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye, 10 Kasım 1938-14 Mayıs 1950, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1999

Tekeli, İlhan; İlkin, Selim:

İktisadi Politikalarıyla ve Uygulamalarıyla İkinci Dünya Savaşı Türkiye'si II, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014

Tekeli, İlhan; İlkin, Selim:

Savaşın İçinden Geleceğe Yönelen **İkinci Dünya Savaşı Türkiye'si II**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014

Wollstonecraft, Mary:

Kadın Haklarının Müdafaası, Çev.: Kevser Erol, İstanbul, Doruk Yayıncılık, 2012,

Yuval-Davis, Nira:

Cinsiyet ve Millet, 3. Bs., Çev.: Ayşin Bektaş, İstanbul, İletişim Yayınları, 2010

Zihnioğlu, Yaprak:

Kadınsız İnkılap: Nezihe Muhiddin, Kadınlar Halk Fırkası, Kadın Birliği. İstanbul, Metis Yayınları, 2003.

Makaleler

Ağaç, S.; Çivitçi, Ş.; Boğdağ B.:

"Cumhuriyet"ten Günümüze Kadın Giyim Kültüründeki Değişimler Üzerine Bir Araştırma", 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Ankara.

Arat, Yeşim:

“Türkiye’de Modernleşme Projesi ve Kadınlar”, **Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik**, Ed. Sibel Bozdoğan ve Reşat Kasaba, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998

Arıĝ, Ayten:

“Türkiye’de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceĝe”, **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, 20, 2014

Bakacak, Ayşe Gelgeç:

“Cumhuriyet Dönemi Kadın İmgesi Üzerine Bir Deĝerlendirme”. **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, sayı:11, Güz, 2009.

Büyükbaykal, Ceyda Ilgaz:

“Günümüzde Türk Basınındaki Magazinleşme Olgusu” **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi**, sayı:29, 2007.

Chatterjee, Partha:

“Kadın Sorununa Milliyetçi Çözüm” **Vatan Millet Kadınlar**, Der. Ayşe Gül Altınay, İstanbul, İletişim Yayınları, 2000

Çağlı, Elif:

“İdeal Kadını Kurgulamada Spor ve Beden Terbiyesi”, **Toplumsal Tarih Dergisi**, sayı: 216, Aralık, 2011

Çeler, Zafer:

“Annenin Serüveni: Kadının Anne Olarak Toplumsal Kurgulanışı”, **Doğu Batı Düşünce Dergisi**, sayı: 63, Ankara, 2012

Dicleli, Vedat:

“Yoksulluk ve Sosyal Yardım Şekilleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, 1946

Durakbaşı, Ayşe:

“Cumhuriyet Döneminde Modern Kadın ve Erkek Kimliklerinin Oluşumu: Kemalist Kadın Kimliği ve Münevver Erkekler”. **75 Yılda Kadınlar ve Erkekler "Bilanço 98"**, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı, 1998.

Ertürk, Recep:

“Cumhuriyet Döneminde Bir Le Playci
Tahsin Demiray”, **Sosyoloji Dergisi**,
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Basımevi, Cilt:3, Sayı:1, 2012

Elçik, Gülnur:

“Cinsiyet ve Beden” **Toplumsal Cinsiyet
Çalışmaları**, 2.bs., Ed., Yıldız Ecevit,
Nadide Karknıker, Anadolu Üniversitesi
Yayınları, Eskişehir, Ocak, 2013.

Genç, Hanife Nalan:

“Jean-Jacques Rousseau’nun Emile’inde
Kadın Eğitimi” . **Erzincan Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**,
Cilt:8, sayı:1, 2015

İlyasoğlu, A., İnel, D.:

“Kadın Dergilerinin Evrimi” **Türkiye’de
Dergiler Ansiklopediler (1849–1984)**,
İstanbul, 1984,

Özdemir, Ufuk:

"Türkiye’de Kadın Kıyafetinde
Modernleşme Süreci ve Medyanın
Etkisi." **Köprü** S 84, 2003

Sancar, Serpil:

“Erkeklik” **Toplumsal Cinsiyet
Çalışmaları**, 2.bs, Anadolu Üniversitesi
Yayınları, Eskişehir, Ocak, 2013.

Sarıkaya, Makbule:

“İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye’de Kimsesiz Çocuklara Yönelik Kapsamlı Proje” **Atatürk Dergisi**, 4, 1, 2004

Soydan, Aynur:

“Kadın Kimliğinin Oluşması Çerçevesinde Mesleki ve Teknik Eğitim (Cumhuriyet İdeolojisinin Kuruluş Sürecinde Kız Enstitüleri 1923-1940)” **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları**, Sayı:1, 2002

Tekeli, Şirin:

“Türkiye’de Medyada Kadın: Serbest, Müsait Kadın veya İyi Eş Fedakar Anne”, **1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar**, İletişim Yayınları, 1990

Tuna, Semiha:

“Köy Enstitülerinde Kadın Olmak”, **Fe Dergi 1**, Sayı:1, 2009.

Turan, Namık Sinan:

“Modernleşmeyi Semboller Üzerinden Okumak: Son Dönem Osmanlı Kadın Kıyafetinde Değişim ve Toplumsal Tartışmalar”, **Kadın Araştırmaları Dergisi**, 2013

Ev-İş Dergisi Makaleleri

- Alpata, Süleyman: “Annelik”, **Ev-İş**, Sayı: 157, Mayıs 1950, s.4
- Alpata, Süleyman: “Evde Biçki Ve Dikiş”, **Ev-İş**, Sayı:157, Mayıs 1950, s.8
- Alpata, Süleyman: “Güzelliğin Sırları”, **Ev-İş**, Sayı: 163, Kasım 1950, s.6
- Alpata, Süleyman: “Güzellik Bahsi: Nasıl Tanzim Etmeli”, **Ev-İş**, Sayı: 158, Haziran 1950, s. 4
- Alpata, Süleyman: “Nasıl Bir Sütyen Kullanmalısınız?”, **Ev-İş**, Sayı: 162, Ekim 1950, s.30
- Alpata, Süleyman: “Yavrunuzu Tanıyor musunuz”, **Ev-İş**, Sayı: 152, Aralık 1949, s.4
- Alpata, Süleyman: “Yavrunuzu Tanıyor musunuz”, **Ev-İş**, Sayı: 155, Mart 1950, s.4
- Bal, Melal: “Aile Saadeti”, **Ev-İş**, Sayı: 177, Ocak 1952, s.20.
- Bal, Melal: “Aile Terbiyesi”, **Ev-İş**, Sayı: 167, Mart 1951, s.4.
- Bal, Melal: “Genç Kız Ruhu”, **Ev-İş**, Sayı: 168, Nisan 1951, s.4.
- Bal, Melal: “Kadın Gururu”, **Ev-İş**, Sayı: 166, Şubat 1951, s.4
- Bal, Melal: “Kibarlık ve İzdivaç”, **Ev-İş**, Sayı: 178, Şubat 1952, s.6

Bal, Melal:	“Konuşma Terbiyesi”, Ev-İş , Sayı: 163, Kasım 1950, s.32.
Bal, Melal	“Saadet Savaşı”, Ev-İş , Sayı: 180, Kasım 1952, s.16.
Bingöl, Vecdi:	“Sofra Terbiyesi”, Ev-İş , Sayı: 164, Aralık 1950, s.12.
Bingöl, Vecdi:	“Kadın ve Süs”, Ev-İş , Sayı:131, Mart 1948, s.3.
Bingöl, Vecdi:	“Okul Ve Aile”, Ev-İş , Sayı: 125, Eylül 1947, s.5.
Bingöl, Vecdi:	“Okul Ve Aile”, Ev-İş , Sayı: 126, Ekim 1947, s.5.
Bingöl, Vecdi:	“Okul Ve Aile”, Ev-İş , Sayı: 128, Aralık 1947, s.17.
Bingöl, Vecdi:	“Okul Ve Aile”, Ev-İş , Sayı: 129, Aralık 1948, s.6.
Birgin, Feriha:	“Güzellik mi? Bu bir İnanç Meselesi”, Ev-İş , Sayı:105, Ocak 1946, s.7.
Birgin, Feriha:	“Çocuk Terbiyesi”, Ev-İş , Sayı:130, Şubat 1948, s.20
Cem, Cahit:	“Kadın Saçları”, Ev-İş , Sayı:121, Mayıs 1947, s.7
Chappelle, Victoria:	“Prenses Elizabeth’in Gelinlik Elbisesi”, Ev-İş , Sayı: 128, Aralık 1947, s.5
Demiray, Tahsin:	“Ev-İş 9. Yılına Girerken”, Ev-İş , Sayı:97, Mayıs 1945, s.3

- Demiray, Tahsin: “Ev-İş 35 Kuruş ”, **Ev-İş**, Sayı:118, Şubat 1947, s.3
- Derviş, Cenap: “Eğer Çocuğunuz Geceleri Yatağını Islatıyorsa”, **Ev-İş**, Sayı:145, Mayıs 1949, s.4
- Derviş, Cenap: “Kanser İrsi midir?”, **Ev-İş**, Sayı:149, Eylül 1949, s.3.
- Ertuğ, H. R.: “Kanun Bilgileri”, **Ev-İş**, Sayı:107, Mart 1946, s.15.
- Ertuğ, H. R.: “Kanun Bilgileri”, **Ev-İş**, Sayı:106, Şubat 1946, s.15.
- Güvemli, Zahir: “Ev Kadını Ve Kitap”, **Ev-İş**, Sayı:121, Mayıs 1947, s.14
- Kazak, Betül: “Aydın Modası”, **Ev-İş**, Sayı:145, Mayıs 1949, s.10
- Kazak, Betül: “Aydın Modası”, **Ev-İş**, Sayı:149, Eylül 1949, s.7
- Koral, Nuri Sami: “Küçük Musikişinaslar”, **Ev-İş**, Sayı:121, Mayıs 1947, s.4
- Koral, Nuri Sami: “Bayanlar Hangi Musiki Aletlerini Tercih Etmeli?”, **Ev-İş**, Sayı: 148, s.6
- Kutbay, Hakkı: “Avare Kızlar”, **Ev-İş**, Sayı:101, Eylül 1945, s.20
- Kutbay, Hakkı: “Bollü Toplantılarda Küçük Kızlar”, **Ev-İş**, Sayı:99, Temmuz 1945, s.20.
- Kutbay, Hakkı: “Görünüş ve Hakikat”, **Ev-İş**, Sayı:96, Nisan 1945, s.20.

Kutbay, Hakkı:	“Kadının da Bir Hakkı Var!”, Ev-İş , Sayı:103, Kasım 1945, s.22.
Kutbay, Hakkı	“Kadın Yüzünden!”, Ev-İş , Sayı:106, Şubat 1946, s.22-23.
Kutbay, Hakkı:	“Sevişerek mi Evlenmeli Tanışmadan mı?”, Ev-İş , Sayı:98, Haziran 1945, s.20.
Kutbay, Hakkı:	“Yazlığa Gidiyorsunuz!”, Ev-İş , Sayı:97, Mayıs 1945, s.20.
Mutver, Şemsi:	“Çocuğa Yardım”, Ev-İş , Sayı:99, Temmuz 1945, s.4, 30.
Mutver, Şemsi:	“Çocukta Bakımında Bilginin Önemi”, Ev-İş , Sayı:96, Nisan 1945, s.4.
Mutver, Şemsi:	“Çocukta Bakımında Süt ve Mama”, Ev-İş , Sayı:97, Mayıs 1945, s.4.
Mutver, Şemsi:	“Vitaminler ve Vücudumuza Faydaları”, Ev-İş , Sayı:95, Mart 1945, s.4.
Nadan:	“Müsavilik Davası”, Ev-İş , Sayı:114, Ekim 1946, s.20.
Nadan:	“İzmirli Sekiz Genç Bayana”, Ev-İş , Sayı:117, Ocak 1947, s.20.
Onat, Nezahat:	“Büyük Çocukların Terbiyesi”, Ev-İş , Sayı:102, Ekim 1945, s.6.
Onat, Nezahat:	“Çocukta Okuma Hevesi Nasıl Uyandırılır?”, Ev-İş , Sayı:103, Kasım 1945, s.4.
Onat, Nezahat:	“Çocukta Tabii Sevgiler”, Ev-İş , Sayı:94, Şubat 1945, s.4.

- Onat, Nezahat: “Kış Aylarında Çocuk Bakımı”, **Ev-İş**, Sayı:104, Ocak 1945, s.4.
- Onat, Nezahat: “Mariz Çocuklar”, **Ev-İş**, Sayı:93, Ocak 1945, s.4.
- Onat, Nezahat: “Memeden Mamaya”, **Ev-İş**, Sayı:105, Ocak 1946, s.4.
- Onat, Nezahat: “Siz Çocuğunuzu Terbiye Edebilir misiniz?”, **Ev-İş**, Sayı:100, Ağustos 1945, s.4.
- Oygar, İsmail: “Ev Dekorasyonu”, **Ev-İş**, Sayı:157, Mayıs 1950, s.6.
- Özdeş, Oğuz: “Kadın Ve Doğum”, **Ev-İş**, Sayı:165, Ocak 1951, s.7
- Özkonuk, Rezan: “Ankara Akşam Kız Sanat Okulu”, **Ev-İş**, Sayı:117, Ocak 1947, s.10.
- Özkonuk, Rezan: “Ankara İsmetpaşa Kız Enstitüsü”, **Ev-İş**, Sayı:118, Şubat 1947, s.10-11.
- Özkonuk, Rezan: “Beyoğlu Akşam Kız Sanat Okulu”, **Ev-İş**, Sayı: 112, Ağustos 1946, s.12.
- Özkonuk, Rezan: “Bursa Necatibey Kız Sanat Enstitüsü”, **Ev-İş**, Sayı:121, Mayıs 1947, s.29.
- Özkonuk, Rezan: “Kayseri Kız Sanat Okulu”, **Ev-İş**, Sayı: 119, Mart 1947, s.11.
- Özkonuk, Rezan: “Moda Ve Sanat Dünyamız”, **Ev-İş**, Sayı: 98, Haziran 1945, s.10-11.
- Özkonuk, Rezan: “Moda Ve Sanat Dünyamız”, **Ev-İş**, Sayı: 100, Ağustos 1945, s.10.

- Özkonuk, Rezan: “Moda Ve Sanat Dünyamız”, **Ev-İş**, Sayı: 101, Eylül 1945, s.10-11.
- Özkonuk, Rezan: “Moda Ve Sanat Dünyamız”, **Ev-İş**, Sayı: 103, Kasım 1945, s.10.
- Özkonuk, Rezan: “Moda Ve Sanat Dünyamız”, **Ev-İş**, Sayı: 104, Aralık 1945, s.12.
- Özkonuk, Rezan: “Nişantaşı Kız Enstitüsü”, **Ev-İş**, Sayı: 111, Temmuz 1946, s.11.
- Sachs, Ruth: “Kadının En Birinci Vazifesi Ev Kadını Olmaktır”, **Ev-İş**, Sayı: 171 Temmuz 1951, s.5.
- Selfridge, Donat: “Evlilik Hayatında İlk Çocuğun Sebep Olduğu Buhran”, **Ev-İş**, Sayı: 128, Aralık 1947, s.16.
- Solelli, Sezai: “Artistlerin Kazançları”, **Ev-İş**, Sayı:146, Haziran 1949, s.6
- Solelli, Sezai: “Hollywood Aileleri”, **Ev-İş**, Sayı: 148, Ağustos 1949, s.10
- Solelli, Sezai: “Hollywood’un Bozuk Tarafları”, **Ev-İş**, Sayı: 149, Eylül 1949, s.10
- Solelli, Sezai: “Hollywood’u Saran Korku”, **Ev-İş**, Sayı: 150, Eylül 1949, s.10
- Solelli, Sezai: “Hollywood’da Son Durum”, **Ev-İş**, Sayı:153, Ocak 1950, s.10
- Solelli, Sezai: “Hollywood’da Yabancılar”, **Ev-İş**, Sayı: 147, Temmuz 1949, s.12

- Solelli, Sezai: “Rita Hayworthla Alihan’ın Aşkı”, **Ev-İş**, Sayı:145, Mayıs 1949, s.12-13
- Solelli, Sezai: “Şu Evlenme Meselesi”, **Ev-İş**, Sayı: 156, Nisan 1950, s.10
- Straus, M.: “Göğüs Çatlaklıklarının Önüne Nasıl Geçilir?”, **Ev-İş**, Sayı: 126, Ekim 1947, s.4.
- Thurlow, David: “İngiliz Ev Kadını”, **Ev-İş**, Sayı:98, Haziran 1945, s.4-5.
- Tuğcu, Kemalettin: “Aldatılmak Korkusu”, **Ev-İş**, Sayı: 108, Nisan 1946, s.20-21.
- Tuğcu, Kemalettin: “Ana Kucağından İlkokula”, **Ev-İş**, Sayı: 102, Ekim 1945, s.20.
- Tuğcu, Kemalettin: “Bayan Nereye?”, **Ev-İş**, Sayı:107, Mart 1946, s.20-21.
- Tuğcu, Kemalettin: “Birşeyler Yapsam”, **Ev-İş**, Sayı: 178, Şubat 1952, s.3
- Tuğcu, Kemalettin: “Erkeğe Göre, Kadına Göre Moda”, **Ev-İş**, Sayı: 135, Temmuz 1948, s.3.
- Tuğcu, Kemalettin: “Gençlik Hatası”, **Ev-İş**, Sayı: 162, Ekim 1950, s.7
- Tuğcu, Kemalettin: “İçimizde Hasta Var”, **Ev-İş**, Sayı: 152, Aralık 1952, s.3
- Tuğcu, Kemalettin: “İlk Ezber”, **Ev-İş**, Sayı:109, Mayıs 1946, s.4.
- Tuğcu, Kemalettin: “Minikler İçin İlk Ezber”, **Ev-İş**, Sayı:110, Haziran 1946, s.7.

- Tuğcu, Kemalettin: “Nasıl Bir Koca Arıyorlar”, **Ev-İş**, Sayı:110, Haziran 1946, s.20.
- Tuğcu, Kemalettin: “Öyleleri Var ki!”, **Ev-İş**, Sayı:109, Mayıs 1946, s.20-21.
- Tuğcu, Kemalettin: “Şalvardan Roba”, **Ev-İş**, Sayı:111, Temmuz 1946, s.7.
- Tuğcu, Kemalettin: “Yapmacık”, **Ev-İş**, Sayı: 162, Ekim 1950, s.3
- Tuğcu, Kemalettin: “Yüzbaşıya Açık Mektup”, Sayı: 177, Ocak 1952. s.5
- Tükel, Zeki: “Yeni Bir Güzellik Enstitüsü”, **Ev-İş**, Sayı: 154, Şubat 1950, s.4
- Türkan, Melahat: “Vücut Tipleri”, **Ev-İş**, Sayı: 147, Temmuz 1949, s.11
- Türkan, Melahat: “Model Seçmek”, **Ev-İş**, Sayı: 148, Ağustos 1949, s.4
- Yasemin: “Jacques Fath”, **Ev-İş**, Sayı: 172, Ağustos 1951, s.6,
- Yasemin: “Jacques Giriffe”, **Ev-İş**, Sayı: 173, Ağustos 1951, s.8
- Yasemin: “Jean Desses”, **Ev-İş**, Sayı: 171, Temmuz 1951, s.8
- Yasemin: “Kristiyan Dior”, **Ev-İş**, Sayı: 170, Haziran 1951, s.8.
- Wolfe, Beran: “Giydiğiniz Elbiselerin Başkaları Üzerindeki Tesiri”, **Ev-İş**, Sayı:172, Ağustos 1952, s.8

Ev-İş Dergisi İsimsiz Makaleler

“Bedava Güzellik Yok”, **Ev-İş**, Sayı: 145, Mayıs 1949, s.24

“Bekarlık”, **Ev-İş**, Sayı: 139, Kasım 1948, s.3

“Bir Facia”, **Ev-İş**, Sayı:144, Nisan 1949, s.3

“Bir Genç Kız Aranıyor!”, **Ev-İş**, Sayı: 130, Şubat 1948, s.3

“Bir Yuva Nasıl Kurulur, Nasıl Yıkılır?”, **Ev-İş**, Sayı:124, Ağustos 1947, s.16

“Bize de Buyrun”, **Ev-İş**, Sayı:122, Haziran 1947, s.20

“Boyun Güzelliği”, **Ev-İş**, Sayı:161, Eylül 1950, s.6

“Cilt Güzelliği”, **Ev-İş**, Sayı:164, Aralık 1950, s.17

“Çocuk Davası”, **Ev-İş**, Sayı: 167, Mart 1951, s.3

“Çocuk Esirgeme Kurumu, Keçiören Çocuk Yuvası”,**Ev-İş**, Sayı:127, Kasım 1947, s.8.

“Çocuk Ve Tesirleri”, **Ev-İş**, Sayı:107, Mart 1946, s.4

“Evin Sesi”, **Ev-İş**, Sayı: 123, Temmuz 1947, s.3

“Ev Kadını Yetişmiyor”, **Ev-İş**, Sayı: 145, Mayıs 1949, s.3

“Evlilik ve Güzellik”, **Ev-İş**, Sayı:123, Temmuz, s.16

“Ev Planı Serisi”, **Ev-İş**, Sayı:112, Ağustos 1946, s.20.

“Evliliğin Şartları”, **Ev-İş**, Sayı: 154, Şubat 1950, s.3

“Geçim Sırları”, **Ev-İş**, Sayı: 166, Şubat 1951, s.3

“Genç Kız”, **Ev-İş**, Sayı:141, Ocak 1949, s.3

- “Genç Kızlar”, **Ev-İş**, Sayı:103, Kasım 1945, s.7.
- “Gençlik Ve Sevgi”, **Ev-İş**, Sayı:97, Mayıs 1945, s.7.
- “Göğüs Güzelliği”, **Ev-İş**, Sayı: 167, Mart 1951, s.6-7
- “Güzellik Başa Bela”, **Ev-İş**, Sayı:102, Ekim 1945, s.7
- “Güzellik Elinizdedir”, **Ev-İş**, Sayı:93, Ocak 1945, s.14-15.
- “Güzellik Maskeleri”, **Ev-İş**, Sayı:145, Mayıs 1949, s.11
- “Güzellik Notları”, **Ev-İş**, Sayı: 165, Ocak 1951, s.24
- “Güzellik Ve Banyo”, **Ev-İş**, Sayı: 165, Ocak 1951, s.6
- “Güzelliğin Koncası Dudaklar, İncisi Dişler”, **Ev-İş**, Sayı:122, Haziran 1947, s.13
- “Güzelliğin Tesirleri”, **Ev-İş**, Sayı: 94 Şubat 1945, s.4.
- “Günahkar Kızlar”, **Ev-İş**, Sayı: 160, Ağustos 1950, s.10
- “Hamdune Teyze Diyor ki:”, **Ev-İş**, Sayı: 98, Haziran 1945, s.22-23.
- “Hamdune Teyze Diyor ki:”, **Ev-İş**, Sayı: 155, Mart 1950, s.3.
- “Hastalıklardan Korunalım”, **Ev-İş**, Sayı:74, Haziran 1943, s.19
- “İnanma”, **Ev-İş**, Sayı:170, Haziran 1951, s. 3
- “Jimnastik Yapınız!”, **Ev-İş**, Sayı: 166, Şubat 1951, s.6-7
- “Kadın Dünyası”, **Ev-İş**, Sayı: 180, Nisan 1952, s.3
- “Kadın Erkekleşirse”, **Ev-İş**, Sayı:136, Ağustos 1948, s.3
- “Kadın Ve Güzellik”, **Ev-İş**, Sayı:130, Şubat 1948, s.21
- “Kılıbık mı Kazak mı?”, **Ev-İş**, Sayı:138, Ekim 1948, s.
- “Kız Pazarları”, **Ev-İş**, Sayı: 148, Ağustos 1949, s.2
- “Kirli Temiz Görenek”, **Ev-İş**, Sayı:120, Nisan 1947, s.24.
- “Kimler Kiminle Evlenmeli”, **Ev-İş**, Sayı:133, Mayıs 1948, s.3

- “Küçüklerde Tenasüp”, **Ev-İş**, Sayı: 149, Eylül 1949, s.4
- “Mağrur Olunuz”, **Ev-İş**, Sayı:93, Ocak 1945, s.20-21.
- “Mahkum Kadınlar”, **Ev-İş**, Sayı: 111, Temmuz 1946, s.20-21.
- “Makyaj Nasıl Yapılır?” **Ev-İş**, Sayı: 115, Kasım 1946, s.10-11.
- “Minimini Yavrum!” **Ev-İş**, Sayı: 125, Eylül 1947, s.3.
- “Mücadele”, **Ev-İş**, Sayı: 171, Haziran 1951, s.3
- “Nasıl.....”, **Ev-İş**, Sayı: 170, Haziran 1951, s.3
- “Nasıl Bir Kız Arıyorlar”, **Ev-İş**, Sayı: 95, Mart 1945, s.7.
- “Nasıl Döşeyelim”, **Ev-İş**, Sayı: 177, Ocak 1952, s.4
- “Nasıl Döşeyelim”, **Ev-İş**, Sayı: 178, Şubat 1952, s.29
- “Ne Beklersiniz”, **Ev-İş**, Sayı: 161, Eylül 1950, s.3
- “Ne Diyeyim?”, **Ev-İş**, Sayı:147, Temmuz 1949, s.3
- “Olgunlaşma Enstitüsü Defilesi”, **Ev-İş**, Sayı: 159, Temmuz 1950, s.30-31
- “Onların Tesellisi”, **Ev-İş**, Sayı: 128, Aralık 1947, s.3.
- “Onlar ve Bizler”, **Ev-İş**, Sayı: 134, Haziran 1948, s.3
- “Pek Genç Bir Türk Kızı Bir Resim Sergisi Açtı.”, **Ev-İş**, Sayı: 108, Nisan 1946, s.4.
- “Plaj ve Görgü”, **Ev-İş**, Sayı: 125, Eylül 1947, s.16.
- “Poker”, **Ev-İş**, Sayı:94, Şubat 1945, s.20-21.
- “Saadet Avı”, **Ev-İş**, Sayı: 143, Mart 1949, s.3
- “Safiyet Avcıları”, **Ev-İş**, Sayı:119, Mart 1947 s.24-25.
- “Sevgili Okurlar”, **Ev-İş**, Sayı:93, Ocak 1945, s.3.
- “Siz Niçin Evlenmiyorsunuz?”, **Ev-İş**, Sayı: 121, Mayıs 1947, s.19.
- “Şeriatın Kestiği Parmak”, **Ev-İş**, Sayı:149, Eylül 1949, s.3

- “Sevişmek Bir Hak Mıdır?”, **Ev-İş**, Sayı:150, Ekim 1949, s.3
- “Şımarık Kadınlar, Gülünç Kocalar”, **Ev-İş**, Sayı: 126, Ekim 1947, s.16
- “Tebrikler-Davetler”, **Ev-İş**, Sayı:95, Mart 1945, s.20-21.
- “Tifo Tehlikesi”, **Ev-İş**, Sayı: 126, Ekim 1947, s.25
- “1951 Türkiye Güzeli Seçimi”, **Ev-İş**, Sayı: 175, Kasım 1951, s.6-7
- “Vücut Güzelliği”, **Ev-İş**, Sayı:164, Aralık 1950, s.6-7
- “Yavrunuzun Odası”, **Ev-İş**, Sayı: 13, Ocak 1951, s.13
- “Yavrunuzun Sabah İdmanı”, **Ev-İş**, Sayı:97, Mayıs 1945, s.18.
- “Yuvada Geçimsizlik ve Sebepleri”, **Ev-İş**, Sayı: 133, Mayıs 1948, s.21
- “Ziyaretler”, **Ev-İş**, Sayı:172, Ağustos 1951, s.3

Yayınlanmış Tezler

Acar, A., **Soğuk Savaş Yıllarında Amerikan Kültürünün Türkiye’ye Girişinde Basının Rolü (1945-1960)**, Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.167

Koçer , D., **Demokrat Parti Döneminde Kadın: 1950-1960 Yılları Arası Kadın Dergilerinde Kadın İmajı**, Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.119

Terlikli, Serap., **1850 ve 1950 Yılları Arası Batı Toplumlarında Sanat, Toplumsal Yapı ve Moda Etkileşimi**, Yayınlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s.90

İnternet Kaynakları

https://tr.wikipedia.org/wiki/Tahsin_Demiray (Çevrimiçi)

http://bilgielpazesi.com/egitim_ogretim/yazarlarin_sairlerin_hayati_kitaplari_eserleri/kemal_ettin_tugcu_hayati_kitaplari.asp (Çevrimiçi)

